

**AVRUPA GÖÇMENLİK POLİTİKALARI:
AVRUPA'DA UKRAYNALI VE SURİYELİ GÖÇMENLERE
YÖNELİK ALGILARIN MUKAYESESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Aya EL SAYED

Kütahya-2023

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**AVRUPA GÖÇMENLİK POLİTİKALARI:
AVRUPA'DA UKRAYNALI VE SURİYELİ GÖÇMENLERE
YÖNELİK ALGILARIN MUKAYESESİ**

Danışman:
Prof. Dr. Hüsamettin İNAÇ

Hazırlayan:
Aya EL SAYED

Kütahya - 2023

Kabul ve Onay

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana bilim dalında, 201991171008 öğrenci numaralı, Aya EL SAYED'in hazırlamış olduğu "AVRUPA GÖÇMENLİK POLİTİKALARI: AVRUPA'DA UKRAYNALI VE SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK ALGILARIN MUKAYESESİ" başlıklı yüksek lisans tez çalışması ile ilgili tez savunma sınavı jüri tarafından yapılmış ve adayın tezinin OY BİRLİĞİ ile kabul edilmesine karar verilmiştir.

30/01/2023

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Prof. Dr. Hüsametdin İNAÇ (Danışman)		
Doç. Dr. Cantürk CANER		
Dr. Öğr. Üyesi Volkan TURAN		

Onay

Doç. Dr. Arif KOLAY

Enstitü Müdürü

Bilimsel Etik Bildirimi

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “*Avrupa Göçmenlik Politikaları: Avrupa’da Ukraynalı ve Suriyeli Göçmenlere Yönelik Alguların Mukayesesi*” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

30/01/2023

Aya EL SAYED

Özgeçmiş

İlkokul, ortaokul ve liseyi Lübnan'da okumuştur. Lübnan'da tercümanlık bölümünden mezun olduktan sonra yüksek lisans okumak için Türkiye'ye gelmeye karar vermiştir. Kütahya Dumlupınar Üniversitesinde Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ana bilim dalı kabul almıştır. Türkiye'de tercüman olarak çalışmıştır.

ÖZET

AVRUPA GÖÇMENLİK POLİTİKALARI: AVRUPA'DA UKRAYNALI VE SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK ALGILARIN MUKAYESESİ

EL SAYED, Aya

Yüksek Lisans Tezi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hüsamettin İNAÇ

Ocak, 2023, 98 sayfa

Dünya, özellikle Soğuk Savaş sonrasında birçok siyasi, kültürel ve toplumsal dönüşüme tanık olmuştur. İltica başta olmak üzere göç olgusunu da içine alan, analizlerde ve önceliklerde yerini almaya başlayan olgular ve olaylar ortaya çıkmıştır. Buna, dolaşıma giren kavramlarda ve uluslararası sahnede gündeme getirilen konularda eşlik etmiştir. Uluslararası ilişkilerde yeni bir boyut kazanan ve özellikle Batı ülkeleri kavramındaki toplumsal değişimlerdir. Ayrıca, göç, güvenlik, ekonomik, sosyal, yasal ve siyasi yansımaları da olan yeni ortaya çıkan sorunlardan biri olarak uluslararası kamuoyunun endişelerini işgal etmiştir. Bu kavramlar, araştırmacılar ve siyasi toplulukta çalışanlar için bir çalışma odağı haline gelmiştir. Bu konular uluslararası tartışmalarda ana konu olmaktadır. Özellikle, son yıllarda, halklar iç savaşlar veya askeri müdahalelerle parçalanmış bölgeleri bırakıp istikrar ve güvenliği sağlamak için istikrarlı ülkelere göç etmektedir. Son zamanlarda Suriye'deki savaşta, ardından Rusya ve Ukrayna arasındaki savaşta olan durum bahsedilen konunun en yakın örnekleridir.

Bu çalışmada, öncelikle göç kavramsal analize ele alınacaktır. Sonra, Türkiye'nin göç bağlamında önemli rolü, ardından Avrupa birliği çeşitli bakış açıları, ondan sonra Suriyeli ve Ukraynalı arasında göç durumları mukayesesini konuşulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Ayrımcılık, Göç, İnsan Hakları, Savaş, Siyaset, Suriye, Ukrayna

ABSTRACT**EUROPEAN IMMIGRATION POLICIES:
COMPARISON OF PERCEPTIONS TOWARDS UKRAINIAN AND SYRIAN
IMMIGRANTS IN EUROPE****EL SAYED, Aya****Master's Degree Thesis, Department of Political Science and International
Relations****Thesis Supervisor: Prof. Dr. Hüsamettin İNAÇ****January, 2023, 98 pages**

The world witnessed many political, cultural, and social transformations, especially after the Cold War. This was accompanied by a change in the concepts circulating and the issues raised on the international stage. Cases that include the phenomenon of immigration, especially asylum, and that have begun to take their place in analyses and priorities have emerged. The social changes have gained a new dimension in international relations and especially in the concept of Western countries. Therefore, migration has occupied the concerns of the international public opinion as one of the emerging problems with security, economic, social, legal, and political repercussions.

These concepts have become a focus of study for researchers and those working in the political field. These issues are the main topic in international discussions. Particularly, when people leave the poor regions that have been torn apart by civil wars or military interventions in recent years and migrate to stable countries to ensure stability and security. That is what happened recently in the war in Syria, then in the war between Russia and Ukraine.

In this study, firstly, the conceptual analysis of migration will be discussed. Then, the important role of Turkey in the migration context, in addition the various perspectives of the European Union, also the comparison of migration situations with Syria and Ukraine will be discussed.

Keywords: Discrimination, European Union, Human Rights, Migration, Politics, Syria, Ukraine, War

ÖNSÖZ

Politika, bu dünyanın ayrılmaz bir parçasıdır. Hatta politika her şeyle alakalıdır, ifadesinin kullanımı doğru bir saptamadır. İnsan, çıkarlarını aradığında ve içgüdülerini kullandığında doğal olarak politik bir varlık olarak davranmaktadır. Bu siyasi kişi, gönüllü olarak veya zorla ve birçok nedenden dolayı göçe başvurmaktadır.

Göç her çağın konusu ve tüm ülkelerin ilgi odağıdır. Bazı ülkeler, göçü uluslararası fayda sağlamak için olumlu bir siyasi bahane olarak, bazı ülkeler de kendi siyasi amaçları için göçü sömürge aracı olarak kullanmaktadır. 21. yy.da bahsedilen duruma uygun göçün son akımı, Suriye savaşından kaçanların göçü ile Ukrayna ve Rusya arasında savaştan kaçan insanların oluşturduğu göçlerdir.

Dünya, özellikle de Avrupa Birliği sığınma konusu üzerinde bocalamaktadır. 2011'den bu yana, Avrupa ülkeleri Suriyeli mülteciler ve diğerleri için bir mıknatıs görevi görmektedir. Binlerce kişi kara, deniz ve hava yoluyla Avrupa'ya gelmeye başlamıştır. Bu durum Avrupa sınırlarını karadan, denizden ve havadan kapatana kadar devam etmiştir. Avrupa ülkeleri Ukraynalı göçmenlere kadar sınırlarını tamamen kapalı tutmuştur. Rus saldırısından kaçan Ukraynalı mülteciler karşısında ise kısa süre sonra yeniden açmıştır. Bu tutum milletler ve ülke arasındaki ırkçılığın fitilini ateşlemiştir. Birçok medya uzmanı ve uluslararası araştırmacı bu konuya odaklanmıştır.

Açıklık ve ötekini kabul etme kültürüyle övünen Avrupa Birliği; kültürü, dili, örf ve adetleri ile Suriyeli mültecileri kabul etmemiştir. Ülkesini taleplerini karşılamayan bir hapisane olarak gören Suriyeli Arap mülteciler ancak ülkesinin medeniyetlerin beşiği, zenginliğin kaynağı, bilim ve sanatın temeli, bütün büyük güçlü devletlerin çekim merkezidir. Bu nedenle ülke içinde savaşlar çıkmaktadır. Savaşlar bu ülkelerin kültürlerini ve medeniyetlerini çarpıtmakta ve yok etmektedir. Bu Suriyeli Arap mülteci, Avrupa'yı hızlı para kaynağı olarak gördüğü ve bir özgürlük, açıklık, geçim ve lüks ülkesi olarak görüyor. Batı medyasının Arap dünyasında çizdiği imajdan etkilenen Arap mülteci, Batı ülkelerine vardığında durumun gerçekliği karşısında şok olur. Hızlı harcama, vergiler, ücretler, işsizlik ve diğer olumsuz faktörler dışında hızlı para pompalama yoktur. Bununla birlikte, Suriye Arap işgücü yetenekli, teknik ve profesyoneldir ve Avrupa'nın eskiden istismar ettiği şey budur.

Suriyeli sığınmacıya ekonomiyi etkiledikleri bahanesiyle kapılarını kapatan Avrupa, Ukraynalı mülteciye kapılarını kendisi açmıştır ve onun ekonomi için bir tehdit

oluşturabileceğini bilmesine rağmen hayatı onlar için kolaylaştırmıştır. Dolayısıyla bu çalışma, başlangıçta göç ve onunla ilgili her şey hakkındadır. Göçün türlerini ve göçmen ile mülteci arasındaki farkı ortaya koymayı amaçlamaktadır. Göçün kavramsal çerçevesi, hem siyasi hem de yaşamsal yönleriyle çalışmanın odak noktasıdır. Bu çalışma, çok sayıda kitap ve makalenin okunması, çıkarımlarda bulunulması ve fikir ve sorunların ortaya çıkarılması sonucunda ortaya çıkan bir araştırma çalışmasıdır. Bu çalışma, günümüzde siyaset sahnesinde neler olup bittiğinin ve uluslararası toplumun göç ve iltica konusunda neler yaşadığının bir tartışmasıdır.

Bu paragrafı bitirirken, öncelikle geldiğim nokta için Allah'a şükrediyorum. Ardından vaktini ayırdığı ve verdiği eşsiz bilgiler için değerli danışmanım sayın Prof. Dr. Hüsamettin İNAÇ'a teşekkür ederim. Onu dört yıldır tanıdığımdan beri bana verdiği kıymetli destek için minnettarım. Hedeflerime ulaşmam adına yaptıkları her şey için hocalarıma da şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca, ben ve üç felçli kardeşim için fedakârlık yapan sabırlı anneme çok teşekkür ederim. Corona salgını yüzünden vefat eden, şimdi cennette olan rahmetli babama bana tüm yaptığı destekleri için onu özleyerek teşekkür ederim. Benimle gurur duyduğunu biliyorum, baba...

Sonuçta, beni hiç bırakmayan ve bu etabı huzur içinde bitirmem için beni cesaretlendiren ve destekleyen sevgili eşim Mohamad'a sevgiyle teşekkür ederim. Aileme, meslektaşlarıma, arkadaşlarıma, Lübnan'a ve Türkiye'ye teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ VE GÖÇMENLİĞE YÖNELİK KAVRAMSAL VE KURAMSAL ANALİZİ

1.1. GÖÇ KAVRAMI	6
1.1.1. Göç Türleri.....	7
1.2. BİR BÖLGE VEYA ÜLKEDEKİ GÖÇ KOŞULLARININ İNCELENMESİYLE İLGİLİ ÖNEMLİ TERİMLER	8
1.2.1. Uluslararası Göç	8
1.2.2. Yasal Göç	9
1.2.3. Yasal Göçmenlikteki Olumsuzluklar	10
1.2.4. Yasa Dışı Göç.....	11
1.2.5. Yasa Dışı Göçün Motifleri	12
1.2.6. Genel Olarak Yasa Dışı Göç Nedenleri	12
1.2.7. Yasa Dışı Göçün Riskleri	13
1.2.8. Göçün Nedenleri	14
1.2.9. Göçün Toplumlar ve Bireyler Üzerindeki Etkileri	15
1.3. GURBETÇİ, GÖÇMEN, MÜLTECİ, SİĞİNMACI KİMLERDİR?	17
1.3.1. Atanan Kota Mülteci Kimdir?	20
1.3.2. Güvenli Ülke Nedir?	21
1.3.3. Azınlık Göçmenler	23

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA SİYASİ FİKİRLERİ VE GÖÇE BAKIŞI

2.1. GÖÇMEN KİMLİĞİ VE ENTEGRASYON VE ASİMİLASYON MESELESİ	25
2.2. ARAP BÖLGESİNDE GÖÇMENLİK VE İLTİCA HAREKETİ	25
2.3. TÜRKİYE İLE AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ	27
2.4. GÖÇ VE GÖÇMENLİĞE YÖNELİK SİYASAL - DÜŞÜNSEL ANALİZ	32
2.5. AVRUPA’NIN MODERN VE ÇAĞDAŞ TARİHİ	37
2.5.1. On Sekizinci ve On Dokuzuncu Yüzyıllarda Avrupa	37

2.5.2. Yirminci Yüzyılda Avrupa	38
2.5.3. 21. Yüzyılda Avrupa	38
2.5.4. Modern Çağ'da Avrupa.....	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA GÖÇ POLİTİKALARI; SURİYELİ VE UKRAYNALI MUKAYESESİ

3.1. AVRUPA İLE GÖÇMENLİK POLİTİKALARI.....	41
3.2. AVRUPA'DAN VE AVRUPA'YA GÖÇ	43
3.3. SİĞİNMACI SAYISI	46
3.4. AVRUPA SAĞ GÖÇMEN KARŞITI SÖYLEM VE POLİTİK KAZANÇLARI	48
3.5. RUSYA VE AVRUPA YAPTIRIMLAR, SINIRLARI GÖÇMENLERE AÇILACAK MI?.....	50
3.6. AVRUPA'YA BAŞVURMAK.....	50
3.7. AVRUPA ÜLKELERİ SURİYE KRİZİNİN KARŞILAŞMASI.....	51
3.8. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN SURİYE KRİZİNE YÖNELİK FARKLI TUTUMUNUN YANSIMALARI	54

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA'DA GERÇEK GÖÇ TAVIRLARI: KİMLİK AYRINTILARI

4.1. UKRAYNALILARI KARŞILAMA KONUSUNDA AVRUPA KONSENSÜSÜ.....	59
4.2. AVRUPA BİRLİĞİ'NDEN SINIRLI YANIT.....	60
4.3. SURİYE VE UKRAYNA'NIN AVRUPALILAR ARASINDA BÖLÜNME NEDENLERİ.....	62

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

5.1. SONUÇ	71
KAYNAKÇA	75
DİZİN	86

TEZ METNİ

GİRİŞ

Avrupa'daki göçmenlik standartları ve Suriyeli ve Ukraynalı mülteciler arasındaki karşılaştırmayı konu alan bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın giriş bölümünde çalışmanın içeriği, çalışmanın amacı, çalışmanın önemi, çalışmanın hipotezleri ve bu çalışmanın sınırlıklarını içeren beş alt başlık bulunmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde göç genel anlamıyla ele alınmıştır. Birinci bölüm üç alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci bölümde; öncelikle göçün tanımı ve türleri hakkında bilgi verilmiş, ardından birey ve ülkeler açısından göçün sonuçları, etkileri ve riskleri sunulmuştur. Bu bölüm son olarak, göçün tanımına odaklandıktan sonra göçmen ve mülteci arasındaki farkı açıklamaya odaklanmış ve göç olgusu üzerinden uluslararası ve politik olarak önem arz eden azınlıklar hususu ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde göçmenlerin entegrasyonu ve etkileşimi konusu incelenmiştir. Bu kapsamda sırasıyla; Arap ülkelerindeki göç hareketleri ve bu hareketlerin Avrupa'nın sosyopolitik atmosferine yansımaları değerlendirilmiştir. Buna ilaveten Avrupa'ya nazaran Arap dünyasına en yakın ülke olarak Türkiye'nin bu süreçte üstlendiği tarihi rol de tezde detaylı bir biçimde ele alınmış ve Türkiye'nin coğrafi ve siyasi konumunun önemi tartışılmıştır. Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkinin türü ve aralarındaki istişarelerin sonucu, ayrıca Avrupa'ya Suriyeli mülteci göçü dosyasında da Türkiye üzerinde durulmuştur. Ardından liberalizm başta olmak üzere ana akım ideolojilerin, önde gelen entelektüel ve politik akımların ve farklı kamuoylarının göç konusundaki görüşleri çalışmada mukayeseli olarak tartışılmıştır. Göçe bakışın jeopolitik şifrelerini açıklamak için Avrupa kimliğini ve demografik yapısını şekillendiren Avrupa siyasi tarihine de değinilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Avrupa'nın genel göç politikaları ve göç konusundaki hâkim Avrupalı duruşu analogik düzlemde alınmıştır. Avrupa'nın Suriyeli mültecileri nasıl kabul ettiği, Ukraynalı göçmenlere nasıl muamelede bulunduğu ve özetle göç olgusunun Avrupa'da ırkçı ve ayrımcı yaklaşımının nasıl olduğu tartışılmıştır. Bu tartışmaya ortaya çıkan toplumsal kaos ve fragmantasyon ile Avrupa'nın toplumsal bölünme hatlarını nasıl istismar ettiği meselesini de eklemek icap etmektedir.

Dördüncü ve Beşinci bölümlerde ise, yukarıda belirtilenlerin tümü ibraz edildikten sonra çalışmanın ulaştığı sonuçlar sunulmaktadır. Avrupa'nın benzer çifte standartları inatla sürdürmesi durumunda gelecekte ortaya çıkabilecek muhtemel

sorunlara sonuç bölümünde yeterince temas edilmiştir. Çalışmanın özünü 2011 yılında patlak veren Arap Baharı'nın ve iç savaşın tetiklediği Suriye göçüyle Şubat 2021'de Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle başlayan ve Polonya üzerinden tüm Avrupa'ya yayılan Ukraynalı göçünün sosyopolitik analizi oluşturmaktadır. Haliyle bu analiz Avrupa'nın kültür ve ırk ayrımcılığına dayanan çirkin yüzünü Doğu-Batı ikilemi ve uygarlıklar çatışması tezi gibi yaklaşımlar üzerinden ortaya koymayı da ihmal etmeyecektir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışma, Avrupa Birliği'nin iki farklı kimliğe sahip mülteciler arasında takındığı çifte standartlı tutuma ve tercih ettiği farklı muameleye ışık tutacaktır. Çalışmanın temel amacına ulaşabilmek için Avrupa Birliği'nin Suriye ve Ukrayna krizlerinde nasıl davrandığını ortaya koyduktan sonra AB'nin bu ülkelere uyguladığı farklı davranışları incelenecektir.

Bu çalışmanın amacı, Avrupa Birliği'nin mültecilerin geçmişi konusunda gerçekten ırkçı olup olmadığını veya bunun Avrupa Birliği karşıtları tarafından kasıtlı olarak propaganda edilip edilmediğini açıklığa kavuşturmaktır. Bu ana amaç doğrultusunda çalışmanın diğer yan amaçları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Göç kavramını ve göçle ilgili kavramlar arasındaki farkları açıklamak.
- Siyasi entelektüel akımların, ana akım ideolojilerin göç konusundaki yaklaşımlarına ışık tutmak.
- Siyasi açıdan göç bağlamında Türkiye'nin oynadığı rolü ortaya koymak.
- Avrupa kamuoyu, siyasi aktörleri ve kanaat önderleriyle beraber Avrupa Birliği'nin göç olgusuna bakış açısını irdelemek.

Çalışmanın Önemi

Dünyanın her ülkesinde olduğu gibi göç de bir hayatın ve siyasi diplomasinin önemli bir parçasıdır. Göç olgusu, özellikle yirmi birinci yüzyılda ülkelerin bakış açılarında ve stratejilerinde büyük değişiklikler meydana getirmiştir. Suriye devriminin patlak verdiği 2011 yılından itibaren dünya kamuoyunun en temel gündem maddesi haline gelen göç olgusu, Ukrayna savaşı patlak verdiğinde yeniden ve daha büyük şiddetle hatırlanmaya başlanmıştır. Nitekim çok farklı nedenler ve disiplinler aracılığıyla da olsa göç kavramı bugüne kadar araştırmacıların odak noktası olmuştur.

Ne var ki bu çalışma AB göçmenlik standartlarını araştıran, Avrupa göç politikalarına örnek olaylar üzerinden eleştirel yaklaşan ve göç kriterlerini irdeleyen ilk çalışmalardan birisi olması bakımından oldukça önemlidir. Bu konuda yapılan çalışmaların çoğu göç konusu sadece özel bir alana tahsis etmiş ve mukayeseli bir analizden ve hele hele kültürel analogiden uzak durmuşlardır. Netice itibarıyla bu çalışma, alanında ilk olmasının yanı sıra kapsamlı bir çalışma olması ve bu bağlamda ileride yapılacak çalışmalara kaynak teşkil edecek oluşu açısından önemlidir.

Çalışmanın Hipotezleri

1. 2011 yılından sonra dünyanın yapısında ve uluslararası ilişkilerde büyük değişimler yaşanmıştır ve bu değişimler her türden göç sürecinin doğrudan bir sonucu olarak görülmelidir.
2. Avrupa, 3. Dünya halklarının ve gelişmekte olan ülkelerin gözünde lüks ve para dolu bir yaşam için bir mıknatıs olmaya devam etmektedir. Ancak refahını ve açıklığını dile getiren Avrupa Birliği, kısa sürede kendi kültürlerinden farklı kültürlerle kapılarını kapatmaktadır.
3. Avrupa Birliği'nin göçmenlik standartları gerçekten bölücü mü yoksa dış siyasi müdahale midir?

Çalışmanın Yöntemi ve Sınırlılıklar

Çalışma konusunun doğası gereği bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri tercih edilmiştir. Bu bağlamda:

- Basılı ve yazılı kaynaklardan bilgi toplama,
- Lübnan ve Türkiye'deki çeşitli kütüphanelerden yararlanma,
- Çevrimiçi veri tabanlarındaki akademik kaynaklara erişim,
- Çalışmanın kapsadığı dönem hakkında bilgi sahibi olan uzmanlar, akademisyenler ve araştırmacılarla görüşmeler yapma,
- Uzmanlar ve akademisyenler ile yazışarak bilgi alma,

Sonuç olarak çalışmada benimsenen temel yöntem bilgiyi araştırmak, detaylı bir şekilde sunmak ve bu bilgiyi analiz etmek şeklinde olmuştur. Çalışma coğrafi olarak Akdeniz'deki Suriye, Asya'daki Türkiye ve Avrupa Birliği ülkeleri ve Ukrayna ile sınırlıdır. Çalışmanın ilgilendiği süre, zaman aralığı olarak 2011'den 2022'ye kapsayan dönem ile sınırlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM
GÖÇ VE GÖÇMENLİĞE YÖNELİK KAVRAMSAL VE KURAMSAL ANALİZİ

Bu bölüm üç kısımdan oluşmaktadır. İlk aşamada göç kavramı sosyoloji, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler alanları bağlamında ele alınmakta olup takip eden ikinci aşamada göç türleri ve etkileri üzerinde durulmaktadır. Bu bölümün son kısmında ise göçmen, sığınmacı sıfatları başta olmak üzere göçle ilgili diğer kavramlar, arasındaki farklılıklar ve benzerlikler bakımından incelenmektedir.

İnsan yaratıldığından beri daha iyi bir yaşam için çeşitli yollar denemektedir. Bu arayışın en belirgin aracı sosyal ve demografik hareketlilik olarak göç şeklinde tezahür etmektedir. Göç, nüfus değişiminde önemli bir faktördür. Demografik bir süreç olarak göç, günümüzde dünyada gittikçe artan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Haddi zatında bu olgunun revaç bulmasının altında, sanayi ve tarım da dâhil olmak üzere çoğu alanda iş ve üretim sisteminin değişmesi ve dönüşmesi yatmaktadır. Zira insanlar istihdamın, refahın ve istikrarın olmadığı yerlerden bunların mevcut olduğu mekânlara doğru bir akış halindedir. Buna ilaveten günümüzde askeri müdahalelerin, darbelerin ve savaşların neden olduğu güvenlik problemleri de göçün en önde gelen nedenleri arasında yer almaktadır. Sosyal değişim için önemli bir faktör olan göç, bir yerden başka bir yere geçici veya kalıcı olarak ikamet etmek anlamına gelmektedir. Göç tek bir kişi tarafından gerçekleştirilebileceği gibi bir grup insan tarafından organize ve kitlesel bir mahiyet de kazanıp gerçekleştirilebilmektedir.

İnsanlık tarihi boyunca göçler olmuştur. İlk insan gruplarının Doğu Afrika'daki kökenlerinden dünyadaki çeşitli mevcut konumlarına hareketleri ile başlamıştır (Haviland, 2002, s.57-59). Göç kıtalar arasında, aynı kıtadaki ülkeler arasında veya aynı ülke içinde bölgesel göç şeklinde görülebilmektedir. Sonuncusu ise, kırsal göç, yani daha iyi yaşam fırsatları ve iş arayışı içinde insanların kırsal kesimden şehirlere göçüdür.

Tüm biçimleriyle göç, ülkelerin veya bölgelerin demografik, sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerini etkilemektedir. İnsan, antik çağlardan modern zamanlara kadar sürekli olarak göç halindedir. Antik çağlarda ilkel toplumlar için insan göçü doğa ile ilgili olarak tespit edilmektedir. Doğa insanların ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini karşılamıyorsa, kitlesel olarak taşınma faaliyetleri görülmektedir. Bunun dışında yaşadığı yer, geçim kaynağı, yiyecek ve kaynakları mevcut değilse, insan yer değiştirmek zorunda kalmaktadır. Bahsedilen zaman dilimleri içinde doğanın kontrolünün hâkim olduğu görülmektedir. Bu nedenle insan buna müdahalesi etkili değildir. Göç konusunda ise yakın tarihte insanın doğa üzerindeki etkisine tanık olunmaktadır. Göç eski bir kavram olmasına rağmen yeni nesil dünya yaşamında yeni bir şekil üzerinden okunmaya

başlanmaktadır. Zorunluluğun yanında göç, insanın dünyayı keşfedebileceği ve toprak ve su zenginliğini keşfedebileceği bir araç haline gelmiştir (Castles, Miller, 1998). Göç, insan merakı ile desteklenmektedir. Bu nedenle, İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nde herkesin seyahat hakkı güvence altına alınmıştır. Bugüne kadar göç hareketleri dünya tarihinin değişmesine neden olayları tetiklemiştir ve bugünü etkilemeye devam etmektedir. Bu etkisinin gelecek için tahmin edilebilir sonuçları bulunmaktadır.

1.1. GÖÇ KAVRAMI

Göç olgusu, kavramsal olarak çeşitli yapıları içine alıp besleyerek büyümüş, ama sonuç olarak tek ve net bir yapıyı ortaya koymuş bütüncül bir terimdir. Göç kavramı ve sığınma terimleri, ilgili ülkelerden bilim adamlarının üzerinde anlaşmaya vardığı kapsamlı bir tanımın olmaması açısından sosyal ve beşeri araştırmalardaki diğer terimlerden farklı değildir.

Göç kavramı: Göçün birçok tanımı ve anlamı vardır, genel olarak insanın ekonomik durumunu iyileştirmek veya kötü iklim koşullarından kaçmak için bir bölgeden diğerine hareket süreci olduğunu belirtmektedirler. Bilimsel kalıplar arasında ayrıca yetenek göçü ve sosyal, ekonomik ve politik hayatın gerçekliği ile ilgili sınır dışı etme faktörlerinin yanında yaşam ücretleri ve standartları ile ilgili cazibe faktörleri ile beyin göçü de vardır. Bireyin yaşam alanlarında eğitim ve mali yatırımların kaybı, beşeri sermayenin israfı ve toplumun dayandığı üretici ve çalışma güçlerinin zayıflamasıyla ilgili yansımalar modern toplumlarda göçü tetikleyen en önemli faktörlerden biridir (Terzi, 2012, s. 165).

Pek çok insan her yıl ülkelerinden ve üzerinde yaşadıkları topraklardan başka ülkelere göç etmektedirler. Özellikle uzun bir yolculuğa katıldıktan sonra kalıcı olarak ikamet etmeleri durumunda, ülkelerinden yaşayacakları yeni bir ülkeye seyahat etmeleri durumunda, bireylerin bir ülkede kalıcı olarak yerleşmelerine yol açan bu yolculuğa "göç" denir. Göçle birlikte genellikle kültür, gelenek ve sosyal hayat bakımından kültürel farklılık göstermektedirler. Böylece yeni bir toplumda yaşayabilmek için uygun olduklarını göstermek istemektedirler (Çağlayan, 2006, s. 67-91).

Göç, genel anlamıyla hareket demektir. Göç kavramı incelendiğinde, çeşitli göç kavramlarıyla karşılaşılmaktadır. Her şeyden önce, aşağıdaki iki kavram arasında bir ayırım yapılmalıdır: İlk terim İngilizce 'de (emigration) dışa göç olarak, bir kişinin asıl vatanından ayrılmak anlamına gelir. Örneğin bir kişi Amerika'dan Fransa'ya göç ederse

Amerika'dan ayrılma işlemine (emigration) dışa göç denir. İkinci terim ise içe göç (İmmigration), kişinin göç ettiği ülkeye yani Fransa'ya gelmesiyle oluşmaktadır. Üçüncü terim olarak (Migration) bölgesel göç adıyla bilinen kavram görülmektedir. Aynı ülke içinde bir yerden başka bir yere yapılan herhangi bir harekettir. Örneğin bir insan kırdan şehre, ülkesinin sınırlarını terk etmeden göç ediyormuş gibidir (Form, 2020, s. 1-2). Göçü ne olduğunu anlamak için göçün nedenleri, türleri, motifleri ve sonuçları ele alınmalıdır. Bunlar aşağıda "Göç Türleri" bölümünde detaylı olarak irdelenmiştir.

1.1.1. Göç Türleri

1. İlk sınıflandırma bireyin iradesi ile ilgilidir.

- Göç bireyin geçim kaynağı veya daha iyi bir yaşam arayışı içinde bir yerden başka bir yere taşınmak için kendi isteklerine göre kendi özgür iradesiyle seçtiği göçtür.
- Göç politikaları olarak bilinen zorunlu göç, bir bireyi bir yerden başka bir yere taşınmaya zorlamaktadır. Sözlük tanımına göre zorunlu göç; bir kişiyi göç etmeye, ülkesini terk etmeye ve zulmün yasak bir eyleme başvurma yolu ile zorlanması da dâhil olmak üzere orijinal vatanı dışında bir yere taşınmaya mecbur bırakan göçtür. .

2. İkinci sınıflandırma, göçün kalıcılığı ile ilgilidir.

- Geçici göç, bir kişinin eğitim, geçim veya siyasi nedenlerle bir amaca ulaşmak için ana vatanından farklı bir ülkeye taşındığı, ancak yeniden asıl yurduna döndüğü göçtür.
- Kalıcı göç, bireylerin tekrar anavatanlarına geri dönmeyi düşünmeden daimi ikamet amacıyla vatanlarından başka bir vatana göç etmeleridir.

3. Üçüncü sınıflandırma, ülke içinde ve dışında taşınmakla ilgilidir.

- İç göç, bir ülke sınırları içinde hareket eden ve o ülke dışına değil, o ülke sınırları içinde hareket eden ülke insanların gerçekleştirdiği göçtür. Aynı bölgedeki iki yer arasında gerçekleşen herhangi bir göç türüdür. Kuraklık ve çölleşme gibi doğal nedenlerle veya ekonomik veya güvenlik nedenleriyle bir şehirden diğerine ve bir mahalleden diğerine taşınmak gibidir.
- Dış göç, bireyin anavatanından ayrılarak sınırlarından çıkıp başka bir ülkenin anavatanına yaptığı göç, yani iki bölge arasında gerçekleşen göçtür (Barışık, 2020, s. 4).

1.2. BİR BÖLGE VEYA ÜLKEDEKİ GÖÇ KOŞULLARININ İNCELENMESİYLE İLGİLİ ÖNEMLİ TERİMLER

Bunlar arasında:

- Vardiyalı göçü, bir kişinin ikamet ettiği yer ile iş yeri arasında hareket ettiği yani periyodik veya haftalık hareket ettiği göç olan alternatif göçtür. Bu hareket, ikamet edilen yerde herhangi bir değişiklik olmadığı için göç türleri kapsamına girmeyebilmektedir.
- Dönüş göçü, göçmenin taşındığı yere dönüşüdür. Bu yer onun doğum yeri veya hayatının bir döneminde ikamet ettiği yer şeklinde görülmektedir. Birey bu göç türünde yaşadığı yere geri dönmektedir.
- Devamlı göç, kişi için başka bir göçün gerçekleşmediği veya ölümüyle sona eren sürekli göçtür. İnsanların siyasi, sosyal, ekonomik ve doğal nedenlerle buldukları yeri sürekli terk etmeleridir.
- Tam göçü, belirli bir ülkede ölçülen ve göçmenlerin belirli bir bölgeye veya ülkeye toplam çıkış ve varışlarının toplamını temsil eden toplam göçtür (Barişik, 2020, s. 5).

1.2.1. Uluslararası Göç

Göçün uluslararası boyutu olan dış göç hareketlerine bakıldığında; genelde insanlar daha demokratik ve özgürlükçü, ayırım gözetmeyen, ekonomik olanaklar sağlayan, lüks, zengin ve güzel yerlere göç etmek amacıyla hareketlerini gerçekleştiren bir yapıda olduğu görülmektedir. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra şimdiye kadar gerçekleşen uluslararası göç hareketleri ise 1990'lı yıllarda değişen uluslararası sistem içerisinde yeni bir yapıya bürünmektedir (Yiğit, İnaç ve Güner, 2007, s.87).

Tarihteki ilk büyük kitlesel göç olayı, 4. yüzyıl ortalarında Çin devletinin egemenliğinden kurtulmak için batıya doğru hareket eden Hunların Karadeniz'in kuzeyine yerleşmesi sonucunda buradan kaçan Cermen kavimlerinin yıllar boyunca Avrupa Kıtası'nı istila etmesi olarak kendisini gösteren ve bugünkü Avrupa devletlerinin temelini attığı kabul edilen Kavimler Göç'üdür (Güvenç, 2017, s. 633).

19. yüzyılın ortalarında 20. yüzyılın ilk yıllarına kadar Avrupa kıtasında görülen çağdaş göç hareketleri ise denizaşırı göç niteliğindedir. 19, 20 ve 21. yüzyıl dönemlerinde insan aynı nedenler ile göç etmektedir (Develi, 2017, s. 1345). Birinci Dünya Savaşı,

Sanayi Devrimi, Dünya Ekonomik Buhranı ve Küreselleşme Çağı yüzünden göç edilmiştir. Günümüzde ise göçün en temel nedeni ülkelerin yaşadıkları iç savaştır.

İç savaş yüzünden ve özellikle son zamanlarda Arap Baharı nedeniyle mülteci akımı problemi ortaya çıkmıştır ve bu durum insanların ülkesini terk etmek zorunda kaldığını göstermektedir. Özellikle 2011 yılından itibaren Suriye’de kendini gösteren iç savaş sonrasında ülkesinden kaçarak başka ülkelere sığınma ihtiyacı hisseden Suriyelilerin bir mülteci sorunu haline gelmesi ve bununla beraber Avrupa Birliği ile ilişkilerinin bu bağlamda farklı bir boyut kazanmasının geçmişten günümüze nasıl değişimlere uğradığının incelenmesi gerekmektedir (Berti, 2015, s. 46).

Göç kavramı toplumsal ve ulusal yapı üzerinden incelenmesi gereken bir olgudur. Göç, belirli bir milliyetle sınırlı değildir. Bütün ülkelere göçmenler farklı ülkelere gitme amacıyla ayrılmışlardır ve aynı ülkelere başka ülkelere göçmenler yerleşme amacıyla gitmişlerdir. Yirminci yüzyılda iki büyük dünya savaşından sonra Almanya’nın gelişmek için yabancı iş gücüne ihtiyaca kaldığında Türkiye’den Almanya’ya ekonomik göç gerçekleştirilmiştir. Almanya’daki Türklerin geçici göçü kalıcı göçe dönüştürülmüştür. En son yapılan göç Ukraynalıların göçüdür. Ukrayna ve Rusya arasındaki çıkan çatışmalar savaşa dönüştükten sonra Ukrayna vatandaşları ana vatanlarını bırakmak zorunda kalmışlardır.

1.2.2. Yasal Göç

Göç, dilsel bir terim olarak, bireylerin ikamet ettikleri yerden başka bir yere hareket etmeleri ve hareket etmelerinin yanı sıra coğrafi alanda bir değişiklik veya olağan bir yerden uzaklaşma anlamına gelmektedir. Ülkeyi terk etmek ve başkasına katılmak aksi takdirde ya doğumdan itibaren ya da daimi ikamet niyetiyle uzun bir süre genellikle durumu iyileştirmek ve çalışmak için bir harekettir (Chetail, 2017). Yasal bir terim olarak göç, ulusal sınırların dışındaki başka bir kenara ulaşmak için sınırı geçme anlamına gelmektedir. Yetkili makamların onayı ile göç etmek, çoğu ülke topraklarına girmek veya çıkmak için yetkili makamlar tarafından verilen geçerli bir pasaport veya pasaport görevi gören özel bir belge gerektirdiğinden, bu yasal bir göç olacaktır. Karşılıklılık işlem ilkesine saygı duyulmaktadır. Bu konuda göçmen ile mülteci birbirinden ayrılmalıdır (Bartram, 2019, s. 151).

Göçmen, yeni bir ülkeye taşınmayı veya yerleşmeyi kabul eden ve genellikle sığındığı ülkede yasal bir statüye sahip olan kişidir. Mülteci ise sığındığı ülkede yasal bir

statüye sahip olmadığı için menşei ülkesinin diplomatik korumasını kaybetmektedir ve sığınma nedeni siyasi, ırksal, ekonomik veya savaş nedeni görülmektedir. Bu konular, çalışmanın ilerleyen sayfalarda daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır (Massey, 1993, s. 431-466).

1.2.3. Yasal Göçmenlikteki Olumsuzluklar

Ekonomik olumsuzluklar: Eğitime yapılan yatırım kaybı, maliyetlerin ülkenin ekonomik düzeyine göre bir ülkeden diğerine farklılık gösterdiği durumlardır. Yetkinliklerin kaybı, herhangi bir şekilde tahmin edilemediği için bu becerilerin kaybını içermeyen önceki fiziksel ve dijital kayıplardır. Teknik boşluğun genişlemesi, ekonomik kalkınma planlarının hayal kırıklığı, sahiplerinin göçü ile birlikte paranın göçtür (Urk, 2020, s. 111).

Sosyal olumsuzluklar: Gönüllü olarak göç etmek, kişinin vatanına ve ailesine uzaklığıdır. İslami sosyal yapıların yıkımı, halkı var olan olumsuzluklar arasında, yani sosyal ilişkilerin kendilerinden uzaklaşması ve uzak başka bir yere taşınması nedeniyle tahribatıdır. Etik sapma, özellikle Avrupa ülkelerindeki norm ve ilke farklılıklarının olduğu şehrin havasının değişmesi, ahlaki sapkınlığa yol açmaktadır (Ergun, 2016, s. 1352).

Güvenlik olumsuzluklar: Avrupa ülkelerinde uzun zaman önce, çeteler tarafından insan kaçırımları olmuştur. İnsan ticareti süreci üç aşamada gerçekleşmektedir: Bunlardan birincisi mağduru kaçırma, zorlama yoluyla yakalamak ve daha sonra mağdurun nakledilmesidir. Seyahat belgelerini alıkoymak suretiyle mağdurların, özellikle de kadınların hareket özgürlüğünü kısıtlayarak tehdit altında zorlamak ve sonunda mağdurun yaşamak zorunda kaldığı nihai varış noktasına ulaşmaktadır. Köleler olarak ve genellikle kadınları ve çocukları fuhuşa veya organize dilenciler veya suçlu gruplarına katılmaya zorlamaktadır. İnsan ticareti suçuna ilişkin, en önemli görülenler için suçluları caydırmayı ve cezalandırmayı amaçlayan Birleşmiş Milletler Sınırşan Örgütlü Suçların Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme Ek Protokolü olmak üzere birçok uluslararası sözleşme imzalanmıştır. İnsan ticareti, özellikle yasa dışı göç ve insan ticareti, her ikisi de kar elde etmek veya maddi bir menfaat elde etmek amacıyla insan transferini içeren bir suçtur (Kaygusuz, 2021, s. 65).

1.2.4. Yasa Dışı Göç

Her insanın kendi özgür iradesine göre hareket etmesi yasal bir haktır. Her kişinin ülkesini terk etme hakkı vardır, ancak bu aktarım yasal bir şekilde ve göç edilen devletin politikasına uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Bir devletin topraklarına girmek için rızasının alınması gerekir. Yasal göç ile yasa dışı göç arasında aşağıdaki nedenlerle bir ayırım yapılır:

Yasa dışı göçmen ülkeye yasal giriş vizesi (Visa) olmadan girebilir. Ülkede ikamet izni olmaksızın ikamet eden veya ikamet süresini aşandır. İzinsiz çalışma yapandır. Bazılarının yasa dışı göçe başvurmasının arkasında, gurbetçinin imajını olumsuz yönde etkileyen motifler vardır. Onları geçim arayışı içinde yasal olarak göç etmeye veya ekonomik, sosyal veya insani koşullardan kaçmaya zorlayan aynı motiflerdir. Yasa dışı göçmen farklıdır. Çünkü ait olduğu uygarlığın çarpık bir görüntüsünü yansıtır. Kendisine empoze ettiği kısıtlamaları ve katılığı empoze eder, bu da onu daha özgür bir yaşam arayışında onlardan kaçmaya zorlar (Zorlu, 2020, s. 329). Yasadışı göçmen, yasalarını ihlal ettiği ve yetkililerinin izni olmadan girdiği ülkelerde hiçbir haktan yararlanma hakkına sahip değildir. Yasa dışı göçmen, imajına daha fazla olumsuzluk katan durum, kendisi ile dış çevre arasında olan ilişkisini minimuma indiren, teşhir ve sınır dışı edilmemesi için kendisine tecrit uygulamaktadır. Yasa dışı göçmenlerin yaşadığı doğal çevreye yabancılaşması psikolojik ve sosyal zorluklar yaşamasına neden olmaktadır. Yasa dışı göç, bireyleri ve grupları yasadışı bir şekilde ülkeler arasında taşıma süreci olan ve göçmenin girmek için vize almadan girdiği terk edilmiş ülkenin yasalarını ve izleklerni ihlal eden yasa dışı göç ve gizli göç olarak da bilinmektedir (Engbersen, 1998). Araştırmalar, yasa dışı göçmenlerin çoğunun, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği'nin birçok ülkesi gibi gelişmiş ülkelere ulaşmak için ülkelerindeki mevcut koşullardan kaçmak için risk alanların, üçüncü dünya ülkelerinde ikamet edenlerden olduğunu göstermektedir. ABD hükümeti, sınırlarını yasa dışı göçmenlerin, silah tüccarlarının ve toplum için yasa dışı göçün diğer nedenlerinin akışına karşı koruma ve güvenlik sağlamaya çok heveslidir. Yunanistan ise Avrupa'da ülkelerinden biridir. Yunanistan, kaçak göçmenlerinden kurtulmak için denizde bulunan göçmenlere saldırmaya kalkmıştır (Zorlu, 2020, s. 330).

1.2.5. Yasa Dışı Göçün Motifleri

- Uzun yıllar savaşların patlak vermesinin ardından devletlerin siyasi sınırlar koyması, toplumların aralarındaki ortak kimlikten ayrılmasına ve parçalanmasına katkı sağlamasıdır.
- Petrol krizi ve hâlâ devam eden kriz, aslında yirminci yüzyılın yetmişli yıllarında ve yirmi birinci yüzyılın başında başlamıştır, çünkü petrol fiyatlarında gözle görülür ve sürekli bir artış olmuştur, bu da Latin Amerika ülkeleri, Avrupa ve Ortadoğu ülkeleri de arasında ekonomik büyüme oranları ile ilgili dengesizliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.
- Ülkelerin büyük çoğunluğunda askeri yönetimin yaygınlaşması ve iktidarı ele geçirmesi, buna eşlik eden kitlelerin zorbalık, otoriterlik, fiziki tasfiye ve daha birçok olumsuz etkiyle bireyleri daha adil ve demokratik ülkelere kaçmasına neden olmuştur.
- Bazı ülkeler, bu ülkelerdeki hükümetler tarafından olumsuz olarak temsil edilen sözde ekonomik reform programını uygulamaya, projelerin yönetimini bırakıp bunları satmaya ve özelleştirmeye başvurmuş ve böylece bu projelerde çok sayıda insan gücünü terk etmiştir. Böylece çalışma konusunda ülkesinde aradığını bulamayan bireyler yasa dışı göçe itilmektedir.

1.2.6. Genel Olarak Yasa Dışı Göç Nedenleri

Yasa dışı göçlerin ekonomik ve sosyal olmak üzere başlıca iki nedeni mevcuttur. Ekonomik ve çekicilik faktörleri insan göçünün hareketinde önemli bir rol oynamaktadır ve bu birkaç farklı şekilde ortaya çıkmaktadır:

Birincisi, yoksul bölgelerden zengin bölgelere göçtür ki Hindistan, Bangladeş'ten göç gibi ve Pakistan'ı Körfez ülkelerine gönderiyor ve bu gruplara, işsizlik sorunundan mustarip ülkelerde göçmenlik sitelerinin açıkça görüldüğü, göçe neden olan diğer faktörlerin etkisinin zayıfladığı, yani yoksulluk faktörünün, zenginlik, yoğunluk ve nüfus baskısı faktörü üzerinde ayrı bir etkiye sahiptir. Arap ülkelerden çıkıp Avrupa'ya göç edenler yoksulluktan kaçmak için değil lüks arayışı için var olmaktadır.

İkincisi, Körfez ülkeleri gibi yeni zenginliğin keşfedildiği ve yerel iş gücünden yoksun ülkelere göç etme ihtiyacının iş gücü piyasasının üzerinde istihdam artışından kaynaklanan ve bu ülkelere göçmen akını nedeniyle ortaya çıkan işsizliktir. Geçim

kaynaklarının mevcudiyeti yasadışı yollar ile girilen yasal veya yasa dışı göçtür (Jean-Dominique, 2015, s. 352).

Sosyal nedeni:

En önemlisi sorun burada ırk ayrımcılığıdır. Ancak bizim zamanımızda, dinin devletten devlete ayrılmasının ötesine geçen hükümet baskısı nedeniyle Kürtlerin Türkiye'ye göç etmesi gibi İslam dünyamızda bu tür göçlerin meydana geldiğini inkâr etme gücümüz yoktur (Demir, 2020, s. 1692).

Erişim eksikliği kariyer çalışmasında harcanan çaba ile orantılı ikramiye ve teşviklerdir. Örneğin genel tıp kliniği veya benzeri bir yere atanan bir kardiyolog olarak bireyin kişisel becerilerini işinde sergilediği toplumda etkili pozisyonlar elde edememektir.

- Kendi uzmanlık alanında çalışmaktan mahrum kalan yüzlerce vaka gibi uzmanlaşma ile ilgili işlerden mahrum bırakılması, birçoğunun yurt dışına göç etmesine neden olmuştur.
- Nitelik bakımından üniversitelerde aynı sertifikaları almış olmalarına rağmen, Batı'dan (yabancılardan) uzmanların ithalatçılarının, maaş, ödenek ve hizmet yeri konusunda ulusal veya Arap uzmanlara tercih edilmesidir.
- Yaratıcılık olanaklarından yoksun bırakma ve bazen kişilerin enerjilerini israf etme ve yeteneklerini susturmaktadır.
- İstisnai kanunlar (olağanüstü hal, sıkıyönetim ve diğerleri) kapsamında güvenlik servisleri tarafından keyfi ve kanun dışı tutuklamalar, sosyal kovma, yerleşik olandan kaynaklanmaktadır. Bireylerin veya sistemlerin, gelenekleri, entelektüel düzeyleri veya kültürel yönelimleri nedeniyle diğerlerini tecrit etmesini içermektedir. Sonuç olarak, bu sosyal grup buldukları toplumu bırakma eylemini gerçekleştirmek için göçe başvuracaktır (Adıgüzel, 2020).

1.2.7. Yasa Dışı Göçün Riskleri

Bir bireyin yasa dışı göç ile ilgili gidebileceği birçok yol vardır. Ancak şu anda en çok bilinen/ kullanılan yöntem denizler üzerinden yapılan yasa dışı göçtür. Bu en tehlikelidir. İlk başta, kaçakçılar seyahatlerine hazırlanırken büyük göçmen gruplarını transit geçiş noktalarında yetkililerin gözünden uzakta, gizlice birkaç gün boyunca barındırmaktadır. Göçmenler bu dönemde kendilerine yetmeyen yiyeceklerin az olması,

dışarı çıkmalarına, temiz hava almalarına, yüksek sesle konuşmalarına, gürültü yapmalarına veya aileleriyle iletişim kurmalarına izin verilmediği için zor yaşam koşullarından mustarıptir (Karakaya, 2020, s. 353). Göçmenler, kaçakçıların belirlediği saatte, bazı arabalara binmek için birkaç saatliğine hareket etmeye başlamakta ve bu da onları denizlerin kıyılarındaki dağınık bölgelere götürmektedir. Arabalar yetkililer veya sahil güvenlik tarafından durdurulmazsa, göçmenler denizdeki yolculuklarına genellikle cılız, güvensiz ve aşırı kalabalık olan küçük balıkçı teknelerine binerek başlamaktadırlar. Göçmenler bazen teknelerine ulaşmak için yüzmek zorunda kalıyorlar ve bazı göçmenler karanlıktan dolayı teknelere binmeye çalışırken motora çarparak yaralandıklarını bildirmişlerdir. Kıyıdan uzaklaştıktan sonra, göçmenler denizde daha büyük teknelere aktarılmaktadır. Burada çoğunluğu atlamak zorunda kalmaktadır, bu da daha fazla yaralanmaya veya boğulmaya neden olmaktadır. Bu daha büyük tekneler genellikle cılız, güvensiz ve aşırı kalabalıktır. Göçmenler, özellikle teknenin dibinde kalanlar, yolculuk boyunca yiyecek, içme suyu ve temiz havaya erişim eksikliğinden mustarıptir (Abadan-Unat, 2017).

En tehlikeli aşama, geminin mürettebatının gemiyi terk etmesi, göçmenleri deniz ve fırtınalar karşısında can yelekleri veya herhangi bir güvenlik ekipmanı olmadan yalnız bırakması ve kurtarma yardımı ulaşmadan önce teknelerin eğilmesi veya alabora olması nedeniyle yolculuklar başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Birçok boğulmayla sonuçlanmıştır. Tehlikeler burada bitmemektedir, çünkü yasadışı göçmenler vardıklarında geldikleri ülkenin makamlarından kaçmayı başarırlarsa bir ülkenin başka birçok tehlikeyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bazı uluslararası insani yardım kuruluşları ve kurumları, birçok yasadışı göçmenin zorla çalıştırma, fuhuş, uyuşturucu kaçakçılığı, kölelik ve insan organları gibi her türlü insan ticareti ve sömürü risklerine maruz kaldığını bildirmiştir (Çalışkan, 2021, s. 1193).

1.2.8. Göçün Nedenleri

İnsan göçü, ırkçılık, cinsiyetçilik veya din gibi sosyal faktörleri ve başka faktörlerden kaynaklanmaktadır. Burada tartışılara yol açabilecek dini meseleler insanları daha güvenli bir yere göç etmeye yönlendirmektedir. Böylece dini çatışmalara karışmaktan kaçınmak isterler, bu göçmenlerin çoğu özgürlük arayışındadır. Hayatın sosyal yönlerinde genellikle daha açık olan, ırk ve din gözetmeksizin kabul edilen ülkelere sığınmaktadırlar, ayrıca siyasi meselelerin ortaya çıkmasıyla birlikte insanlar

anavatanlarından göç etmektedirler, bu nedenle bahsedilen durum onlar için göç sebebidir (Demir, 2020, s. 80). Ülkelerindeki hükümet sistemi ile uyumsuzlukları ve göçe neden olan diğer faktörlerdendir. Hükümetin istikrarsızlığı, savaş, zulüm ve hükümet tarafından bastırılmaya çalışılması ve insan haklarının tanınmamasıdır. İnsanın bir yerden başka bir yere taşınma isteğinin altında yatan güdüler bu sebeple ortaya çıkmaktadır (Carling, 2018, s. 900-926).

Göç onun için bir sığınak olabilir, çünkü insan kendi isteklerine uygun olmayan bir yapıya sahip bir toplumda bir yaşam sürdürür. Temel ihtiyaçlarından, durumunu iyileştirmek için kaçmaya çalışıyor. Bu yapının, gereksinimlerinin karşılanmasını engelleyen özelliklere sahip olduğunu görüyoruz. Bu, istikrarlı nüfus artışı ile karakterize edilen bir yapıdır, böylece bireyler ekonomi ve kalkınma çarkı üzerinde bir yük oluşturur, üretkenlik yokluğu, kalkınma eksikliği ile üretim yöntemleri, düşük eğitim seviyesi ve okuma yazma bilmemenin yaygınlaşması, sağlık hizmetlerinin yokluğu ve işsizliğin yaygınlaşmasıdır. Bütün bunlar sonuçta zayıf gelişme ve toplum hizmetlerinden yararlanma eksikliği ve dolayısıyla vatandaşlık ilkesinin yokluğu ve bunu hisseden ve başka yerde arayan bireylerin eksikliği anlamına gelmektedir. Yoksul ülkelere daha zengin ülkelere doğru gerçekleşen ve sermaye ve eğitilmiş emeğin göçü ve bilimsel niteliklere sahip olanların beyin göçü ile temsil edilen sözde tek yönlü göç kartı veya uluslararası göçün ortaya çıkışıdır. Gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelerin kaynaklarını çekerken, güç ve hâkimiyet konumunda hayatta kalabilmek için bu ülkelerin zenginliğini sömürmeyi amaçlayan “ekonomik bağımlılık” elde etme teorisine bağlıdır (Öksüz, 2019, s. 23).

Göç, göçmenin, yaşam giderlerini düşüldükten sonra ev sahibi ülkede bir fazla oluşturarak gelirini en üst düzeye çıkarmayı amaçladığı farklı gelir seviyelerine bir tepkidir. Göç hakkında düşünen kişi, olumsuz gerçekliğini daha olumlu ve yaratıcı bir gerçekliğe dönüştürecek bir yol aramaktadır. Bireyin farklılaşma arzusu ve çevresindeki ile güçlü ve dizginsiz bir iletişim ve uyum isteğine sahip olmak istemektedir. İnsanı göçe sevk eden en önemli ve en tehlikeli sebep, yaşadığı toplum içinde haklarına saygı duyulmamasıdır.

1.2.9. Göçün Toplumlar ve Bireyler Üzerindeki Etkileri

İhracatçı ülkeler ve göç yoluyla birey alan ülkeler için etkileri vardır. Bu etkiler olumlu ve olumsuz etkenler arasında değişmektedir.

a) Göçmenler, menşe ülke ve kabul eden devletler için avantajlar:

Gelişmekte olan ülkeler için göç, işsizliği azaltmak için bir güvenlik kaynağıdır ve yabancı işçilere yapılan nakit transferleri, ülkelerindeki ekonomik açığı azaltmaktadır. Menşe ülkede mevcut olmayabilecek dış deneyimlerden yeni beceri ve tekniklerin kazanılmasıdır.

- Göçmenler arasındaki ilişkinin derinleştirilmesi: Göçmen yabancılaşma nedeniyle ölüme yakındır.
- Sosyal haklardan yararlanma: Hizmetlerden yararlanma ve toplumsal takdirle haklar elde etmesidir. Yaşam standartlarını yükseltmeye katkıda bulunduğundan, mali göçmenlerin ailelerine para havalesi yapmalarıdır.
- Geri dönenlerin deneyimlerinden yararlanma: Gelişmiş bir Avrupa ülkesine giden göçmenin bundan yararlandığı yer dışarıdaki entelektüel ve eğitimsel yoksulluk nedeniyle anavatanına dönüş deneyimleridir. Kabul eden devlet genellikle büyük bir sanayi devletidir ve bu devlete gelen göçmenin kendisine aşağıdakiler de dâhil olmak üzere birçok fayda sağladığı görülmektedir. Göçmen, ülkenin asıl vatandaşlarının yapamayacağı işleri yapmaktadır. Göçmen daha uzun saatler çalışıp daha düşük maaş almaktadır. Göçmen, menşe ülkesinde eğitim ve öğretim almışsa, yeteneklerini ön plana çıkararak ve elinden gelen çabayı göstererek kendini kanıtlamaya çalışmaktadır (Hathaway, 1990, s. 129-183).

b) Göçmen, ev sahibi ülke ve menşe ülkesi için dezavantajlar:

Zengin ülkelerdeki kıt olanakları tüketmek ve böylece geliştirmekte olan ülkelerde kapsamlı kalkınmanın daha da zayıf olmasına katkıda bulunmaktadır. Bu ülkelerin günden güne kaçtıkları doğal ve insan kaynaklarını kontrol edememeleridir. Sürekli nüfus artışına paralel olmayan bir şekilde, göçün gerçekleştiği ülkelerde verimlilik azalmaktadır. Eğitimli işçiler en düşük maaşlarla sömürülmektedirler. Göçmenlerin duygularını incitmek için ırkçılığa başvurmaktan siyasi ve sosyal sorunların ortaya çıkması ve bu ülke insanının göçmenin geçiminden kestiği ve haklarını onunla paylaştığı inancında düşmanlık ve gerginlik duygularının ortaya çıkması veya hâkim sosyal uyumu tehdit eden kendi kültürünün bir yabancıdır. Göçmenler için kültürler ve fikirler üzerindeki çelişki ve çatışmalar ve yeni toplumdaki farklılık ve tecrit duygusu, gurbetçi için birçok baskı ve psikolojik sorun ve artık var olmayan hayali bir vatan özlemi oluşturması mümkündür. Bu durum suçun yayılması ve bir ülkeden başka bir ülkeye göç etmesini tetiklemektedir.

Birey bedeniyle değil, zihniyle ve ülkesinde sahip olduğu kültürel ve sosyal mirasla göç eder. Oranları yüksektir ve dolayısıyla göçmen medeniyetinin olumsuz imajıdır.

Göç alan toplumlar genellikle göç alımına ve göçmenlere karşı çıkmaktadırlar. Bu geleneksel tutumun nedenleri arasında göçün yol açtığı potansiyel dönüşüm ve değişim eğilimleri gelmektedir. Yerli halkın yaşam kalitesini olumsuz etkileyeceği düşüncesi de dönüşüm gerçeğinin bir parçası olarak öne çıkmaktadır. Ev sahibi ülkeler ise gelişmekte olan ülkelerin kendilerine olan bağımlılığında yararlanıyorlarsa ve kendi çıkarlarını elde etmek için kaynaklarını çekiyorlarsa, ancak bu faydanın ışığında onların da mali açıdan doğurabilecekleri sonuçlar vardır. Göçmenlerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin sağlık ve eğitim hizmetleri ve hizmetlerinin sağlanması. Tedbirler arasında yabancı toplulukları güvence altına almak ve onlarla bazen ülke insanı ile çelişki noktasına varabilen farklı davranışlarıyla baş etmek yer almaktadır.

1.3. GURBETÇİ, GÖÇMEN, MÜLTECİ, SİĞİNMACI KİMLERDİR?

Gurbetçiler ve göçmenler arasındaki fark, birçok kişi tarafından kafa karıştırıcı olarak kabul edilmektedir. Çünkü iki terim görünüşte benzerdir. Ancak bunların çok farklı bir anlamı vardır. Aslında, bunlar zıt anlamlıdır. İnsanlar arasındaki kafa karışıklığı ve göçmenler ile gurbetçiler arasındaki fark, basitçe bir kişinin coğrafi konumundan bakış açısıyla ilgilidir. İnsanların bir yerden başka bir yere hareketini anlatan ortak kelime göçtür. Tarihsel olarak, göç dünya çapında bir fenomen olmuştur. Ülke içinde bile, insanlar iş ve daha iyi fırsatlar aramak için kırsal yerlerden kentlere taşındıklarında, onlara da kırsal göçmen denir. İnsanlık tarihinin en büyük göçü, 1947'de Hindistan ve Pakistan'ın İngiltere'den bağımsızlık kazanması ve milyonlarca insanın yerlerinden başka bir ülkeye taşınmasıyla gerçekleşti (Fansa, 2021, s. 296).

Göçmen, çoğu zaman Ekonomik endişelerle ülkesinin gönüllü olarak terk edip başka bir ülkeye yerleşen kişidir. Çok fazla göçmene sahip olmak, özellikle bu göçmenlerin çoğu ülkedeki en yetenekli kişiler olduğunda, bu durum ülke için sorun olabilmektedir. Bu bir ülkenin ekonomisine zarar verebilmektedir (Fagomen, 1970). Bu süreç ekonomide beyin göçü olarak bilinmektedir. Görüldüğü gibi beyin göçü yaşayan bir ülke için hiç hoş bir şey olmadığı için bu terim bile meşum bir sese sahiptir. Eğitimli insanların başka bir ülkede daha iyi bir şans elde etmek için göçmen olarak ülkelerini terk ettikleri doğrudur, ancak bu nedenle tüm bilgileri edindikleri kendi ülkelerindeki görevlerini görmezden gelmektedirler (Convey, 1995). Dünyanın tüm ülkeleri, ülkeye

gelen insan sayısını sınırlamak için göçmenlik departmanları kurmuştur. Yalnızca geçerli bir pasaportu ve vizesi olan kişiler için göçe izin verilmektedir. Bunu yaparken, göçmen sayıları kontrol altında tutulmaktadır. Bu, yasa dışı kişilerin ülkeye göç etmesini önlemek için yapılmaktadır. Yasa dışı göçmenler (kaçak göçmenler) ülkeler için büyük bir sorun teşkil etmektedir. Geleneksel olarak, daha az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere göç eden insanlar, daha yeşil meralar aramak için gelişmiş ülkelere göç etmeyi seçmiştir. Kendi ülkelerinde gurbetçi olarak adlandırılmaktadır, ancak geldikleri ülkelerde göçmen olarak kabul edilmektedir.

Yasal veya yasa dışı göçmenler bir ülkeye geldiğinde, o ülkede yaşayan insanlar sosyal ve ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Hâlihazırda ülkenin vatandaşı olan insanların göçmenlerle iş için rekabet etmesi gerektiğinden ekonomik sorunlar ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda göçmenlerle birlikte farklı kültürler de gelmektedir. Bazen mevcut kültür ile göçmenlerin kültürü arasındaki bağlantı kolay olmayabilmektedir (Lentini, 1985, s. 183-198). Ayrıca, yasa dışı göçmenlerle hükümet birçok sorunla karşı karşıyadır, çünkü insanlar da göçmen olduğu için onlarla ilgilenmek zorundadırlar. Çok sayıda göçmen yerleştikleri yabancı ülkede sorun yaratmaktadır. Bunlar kültürel, sosyal ve ekonomik alanlarda görülmektedir. Aynı zamanda ayrıldıkları ülkeye beyin göçü gibi sorunlar da yaratmaktadır. Göçmenlerin özellikleri arasında sükûnet ve iflas (maddi hasat eksikliği) vardır. Çünkü onlar Batı’da yenedirler ve sosyal refah sistemi onlara ve çocuklarına emeklilik, sağlık ve eğitim gibi hayatın gerekliliklerini fazla sorun yaşamadan (ancak sadece ihtiyaçların sınırı) ve sınırsız bir süre için ve yaşamda yollarını bulmaları zaman alacaktır.

Genel olarak, birinci nesil çoğu zaman bütünleşmeyi başaramaz ve ikinci nesil, aidiyet sıkıntısı çekmeye devam etmektedir. Mesele üçüncü nesil tarafından çözülmektedir. Olasılıklar üçüncü nesil ve ötesinde ve bilinmeyen bir dönem için bile olmaktadır. Bu, Faslıların ve Türklerin Hollanda, Belçika ve Almanya’daki benzer deneyimlerine dayanmaktadır. Ancak “*kimlik: ben kimim?*” sorusu, üçüncü nesil ve sonrasında bile, bilinmeyen bir dönem için her zaman tüm olasılıklara açıktır. Özgürlük Partisi PVV Faslılar Hollanda’da dördüncü kuşağın sınırında olmalarına rağmen, ne Faslı ne de Hollandalı olan kendilerine has bir kimlikleri vardır (Karataş, 2019, s. 34). Mısır’da yalnızca Sudanlı göçmenlere uygulanan bir sıfat olan “topluluk” adı verilen özel bir göçmen türü vardır. Onlar da kültürel segmenti neredeyse aynı olan Mısır gibi bir ülkede bile aidiyet (kimlik) sıkıntısı çekmektedir. Göçmen statüsü çoğunlukla Batı Avrupa,

Amerika ve Avustralya'ya gelenlere uygulanmaktadır. Türkçede göçmen statüsünde olan insanlar için gurbetçi kelimesi kullanılmaktadır. Bu kelime vatandaşı olduğu ülkenin dışında geçici veya kalıcı olarak ikamet eden bir kişiyi ifade eden bir terimdir.

Latince *expatria*, *ex* (out of) ve *patria* (ülke, vatan) terimlerinin kökenidir. Terimin kullanımı, belirli bir ırk, cinsiyet, sınıf ve servet yapısını belirtmektedir (Translation base). Örneğin; Hindistan vatandaşıysanız ve ABD'ye yerleşmek için ülke dışına çıkarsanız, Hindistan'daki tüm arkadaşlarınıza ve akrabalarınıza göç edersiniz. Aslında, Hindistan sınırları içinde ikamet eden herkes için gurbetçi olarak etiketleneceksiniz. Ama ABD'dekiler için bir göçmensinizdir. Bunun nedeni, kendi ülkelerine yerleşmek için başka bir ülkeden gelmenizdir. Gurbetçi teriminin yaygın kullanımı, özellikle Arap Körfezi ülkeleri ve Güney Akdeniz'deki Batı ülkelerinden gelen profesyoneller veya vasıflı işçilere atıfta bulunurken, göçmen işçiler veya göçmenler terimi, el emeği ile çalışan göçmen işçilere atıfta bulunulduğunda kullanılmaktadır.

Klasik anlamda gurbetçi, bir iş akdiyle, vekâleten veya karısı ile yurt dışında çalışmak üzere ülkeden ayrılan kişidir ve amaç esas olarak yaşam ve ekonomik koşulları iyileştirmektir. Bu sıfat genellikle Körfez İşbirliği Konseyi ülkelerindeki ve geçmişte Libya ve Yemen'deki işçilere uygulanmaktadır. Körfez iş birliği ve ayrıca geçmişte, Libya ve Yemen, diğer ülkelerde kalıcı olarak yerleşmek ve varsa vatandaşlığını elde etmek amacıyla ülkeyi ekonomik nedenlerle veya başka bir dizi karmaşık nedenden dolayı terk eden bir göçmendir.

Sığınma ve mülteci kavramlarının, uluslararası sözleşme ve anlaşmalarda ve uluslararası hukukta çok sayıda olduğu gibi, kişinin yaşadığı değişen koşullara ve gerçeklere veya ilticaya neden olan koşullara bağlı olarak çok sayıda ve farklı tanımı vardır. 1951 Cenevre Sözleşmesi mülteciyi şu şekilde tanımlamaktadır: “*Bir şeyden korktuğu için orada bulunan her kişi, ülkesi dışında ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşleri nedeniyle kendisine zulme uğramasını haklı çıkarır. Ülkesinden koruma talep edememesi veya istememesi veya ülkesine dönmek istememesidir*” (Cenevre Sözleşmesi, 1951).

Mülteci, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, “*mültecilerin, zulüm, şiddet veya kamu güvenliğini ciddi şekilde rahatsız eden diğer koşullardan korktukları için menşe ülkelerinin dışında yaşayan ve bu nedenle “uluslararası korumaya ihtiyaç duyan ve genellikle dayanılmaz tehlikeli koşullarda yaşayan insanlar olduğunu*

düşünmektedir.”. Diğer ülkelerde güvenlik arayışı içinde ulusal sınırları aşmaya itmektedir. Göç ve sığınma olgusu, bir ülkeden başka bir ülkeye taşınma konusunu paylaşabileceği gibi, başta siyasi ve güvenlik olmak üzere bazı güdü ve nedenlerin benzerliği sorununu da paylaşabilir, ancak göçün gönüllü olabileceği konusunda farklılık göstermektedir (Fansa, 2021, s. 298). Sığınma zorunlu göç yoluyla yapılırken, çoğu zaman ekonomik nedenlerin arakasındadır. Bir mültecinin kendi ekonomik ve yasal statüsü olacaktır. Mültecilere İlişkin 1951 Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve 1967 Protokolü şunları tanımlar: Mülteci, zulme uğramaktan haklı sebeplerle korktuğu için kişi; ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşleri nedeniyle vatandaşı olduğu ülke dışında ve herhangi bir vatandaşlığa sahip olduğu halde, o ülkenin korumasına maruz kalamayan veya bu korku nedeniyle kendini göstermek istemeyen, olaylar sonucunda ikamet ettiği ülke dışındadır ve o ülkeye dönemediği veya dönmek istemediği için geri dönemeyen veya dönmek istemez.

1951 Cenevre Sözleşmesine göre, menşei ülkesi dışında bulunan ırkı, dini, ve bir toplumsal aidiyeti ya da siyasal görüşü nedeniyle zulme uğramaktan haklı nedenlerle korku duyan ve korku nedeniyle ülkesinin korunmasından yararlanamayan ya da yaralanmak istemeyen kişidir. Cenevre Sözleşmesi ve ilgili Avrupa Birliği yasasına göre tümü siyasi sığınma kategorisine giren üç tür siyasi sığınma (saf siyasi sığınma / sosyal sığınma/ideolojik sığınma) vardır İltica, göçmenliğe açılan bir kapı olarak görülmektedir. Mülteci veya sığınmacı; dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceler, nedeniyle zulüm gören veya göreceği korkusu ve endişesi taşıyan, bu sebeple ülkesinden ayrılan, ayrılmak zorunda bırakılan ve korkusu nedeniyle ülkesine dönmeyen veya dönmek istemeyen, iltica ettiği ülke tarafından endişeleri haklı bulunan kişidir. Mülteci sorunu günümüzde değil uzun yıllar boyunca birçok ülkenin ortak sorunu olmuştur. Her yıl binlerce insan yaşadığı toprakları terk ederek başka bir ülkeye sığınmak zorunda kalmaktadır.

1.3.1. Atanan Kota Mülteci Kimdir?

Alman İkamet Yasası'nın 23. Paragrafında, bir ülkeden veya özel bir gruba ait olan tüm mültecilerin oturma izni alması gerektiği belirtilmektedir. Bu nedenle, tahsis edilen kontenjana sahip mülteciler, istisnai bir prosedür olan devletten oturma izni almaktadırlar. Kota mültecileri olarak tanımlanmaktadırlar ve iltica prosedüründen geçmemektedirler. Ancak Almanya'da ikamet edecekleri yeri seçmemektedirler. Tahsis

edilen kotadaki mülteciler, Federal Almanya Cumhuriyeti'nin siyasi çıkarları dikkate alınarak Alman eyaletleri arasında dağıtılmaktadır. Adaylar, örneğin, Birleşmiş Milletler Yardım ve İş Kurumu'na veya Alman konsolosluklarına kayıt yaptırabilmekte ve Almanya'da yaşamak ve çalışmak için doğrudan oturma izni alabilmektedirler.

1.3.2. Güvenli Ülke Nedir?

Güvenli bir ülke, nüfusuna siyasi olarak zulmetmeyen veya insanlık dışı ve aşağılayıcı cezalar uygulamayan ülkedir. Ancak güvenli ülkelerin vatandaşları kolayca sınır dışı edilemez. Almanya'daki her sığınmacı, kendi ülkesinde siyasi olarak zulme uğradığını kanıtlamak için yasal fırsata sahip olmalıdır. Güvenli ülkelerden gelen kişilerin sığınma talepleri, herhangi bir özel durum ortaya çıkmadığı takdirde genellikle reddedilir. 2017 yılında Afganistan'a sınır dışı edilmeleri nedeniyle bir tartışma patlak verdi (Kabakcı, 2021, s. 11). Sığınmacı ise, uluslararası koruma arayan bir kişidir, bireysel prosedürleri olan ülkelerde, sığınmacı, başvurusunun sunulduğu ülke tarafından nihai olarak karara bağlanmamış kişidir. Her sığınmacı nihayetinde tanınmayacak bir mültecidir, ancak her mülteci o başlangıçta bir sığınmacıdır. Mülteci statüsü almaya yönelik başvurusu bulunan fakat bu başvurusu karşı ülkenin yetkileri tarafından halen soruşturma aşamasında olan kişiler için kullanılmaktadır. Sığınmacılık geçici bir durumu ifade etmektedir. Sığınma, göçmenliğe açılan bir kapıdır, çünkü aslında birçok mülteci ekonomik göçmendir. Batı göçünün aynı bölgelerinde (Avrupa/ Amerika/ Avustralya) ikamet etmektedir ve bu nedenle gerçek bir mülteçiden gelen bir göçmeni belirlemek çok zordur. Bir gurbetçinin özelliği sürekli kaygı, geri dönüş ve istikrar için gerekli parayı tekrar sağlamaya çalışmak menşe ülkede, çünkü yeni ekonomik koşullar nedeniyle özellikle son yıllarda işin devamlılığı (ardından ikamet) garanti altına alınmamaktadır. Gurbetçi ülkelerin ve bu ülkelerin son zamanlarda benimsemiş oldukları iş ve görevleri belirleme politikasıdır.

Ekonomik göçmen, yasal bir sınıflandırma değil, ekonomik ve kariyer beklentilerini geliştirmek için bir ülkeden diğerine hareket eden geniş bir grup insan için bir şemsiye terimdir. Bu terim, "ekonomik" göçmenleri, daha geniş karma göç akışları içinde mülteciler, sığınmacılar ve zorla yerinden edilmiş kişilerden ayırmak için kullanılmaktadır. Genellikle daha az gelişmiş veya çatışmalardan etkilenen ülkelerden gelen vasıfsız ve yarı vasıflı kişilere atıfta bulunmaktadır. Bazen, karma göç akışları

içinde “değerli” ve “hak etmeyen” kişileri ayırt etmeyi amaçlayan genel olarak olumsuz bir çağrışımları uyandırmaktadır.

Zorla yerinden edilmiş kişiler, silahlı çatışma, doğal afetler, çevresel bozulma veya insan hakları ihlalleri gibi çeşitli nedenlerle yer değiştirmek zorunda kalan ve “karma göç akımlarının” parçası olan milyonlarca insandır. “Zorla yerinden edilmiş kişiler” teriminin daha geniş kapsamı, çağdaş yerinden edilme dinamiklerini karakterize eden karmaşık ve çok değişkenli itici güçleri ve süreçleri içerir ve hem mültecileri hem de taşınmaya zorlanan diğer insan kategorilerini içermektedir. Ev işçisi, aile içinde temizlik, yemek pişirme ve bakım işleri (çocuklar, yaşlılar, engelliler) gibi ev işlerini bir çalışma ilişkisine dayalı olarak (yani ücretli iş) yapan kişidir. Ev işçileri bahçıvanları, güvenlik görevlilerini ve sürücülerini içermektedir. Ev işçileri erkek veya kadın olabilir ve genellikle göçmen işçi gruplarından oluşmaktadır. Ev işçileri genellikle işverenlerin hanesinde ikamet etmektedir. 11 yılında ILO Ev İşçileri Sözleşmesi, 2011 (No. 189) kabul edilmiş ve işçi haklarını ev işçilerini de kapsayacak şekilde genişletmiştir (www.ilo.org). “Ev işçisi” terimi, “ev yardımcısı” veya “hizmetçi” terimine tercih edilmektedir, çünkü ev işinin iş olduğunu ve ev işçisinin çalışma haklarına sahip olduğunu teyit etmektedir. Zaman işçi, işi boş zaman sektörü, konaklama ve hizmet sektöründeki çok çeşitli işletmeleri kapsar. Tek başına ağırlama işi (sipariş almak, yiyecek ve içecek servisi yapmak ve masaları temizlemek), eğlence unsuru olmadıkça genellikle eğlence işi olarak kabul edilmez ve bu, müşterilere eşlik eden çalışanları (içki içerken ve/veya oyun oynarken veya kumar), masaj yapmak, dans etmek veya cinsel hizmetler sunmaktadır. ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu’na göre, erkekler bu sektörde çalışırken, kadınlar işçilerin ezici çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Sanat, eğlence ve boş zaman sektörü, çeşitli kültürel ihtiyaçları karşılamak için tesisler işleten veya hizmetler sunan çok çeşitli kuruluşları içerir. Bu sektör, halka açık izleme amaçlı canlı performanslar, etkinlikler veya sergilerde üretim, tanıtım veya katılımı uğraşan kuruluşları; sponsorların eğlence faaliyetlerine katılmalarına veya eğlence ve hobi amaçlı faaliyetlerde bulunmalarına olanak sağlayan tesisler işleten veya hizmet sağlayan kuruluşlar ve diğer kategorilerde sınıflandırılmaktadır (Tokol, 2022, s. 2512).

Çevresel göçmenler veya iklim mültecileri çevresel göçmenler, yaşamlarını veya yaşam koşullarını olumsuz etkileyen çevrede ani veya kademeli değişiklikler de dâhil olmak üzere zorunlu nedenlerle ülkeyi terk etmeye zorlanan veya gönüllü olarak ayrılan

kişi veya gruplardır. Geçici veya kalıcı olarak yurt içinde veya yurt dışında başka bölgelere göç edenlerdir.

1.3.3. Azınlık Göçmenler

Azınlık ve göç birbirine bağlı iki kavramdır. Bir toplum kendi yaşadığı ülkeden göçe zorunda bırakıldığında başka bir ülkelere taşınmakla yeni kaldığı ülkelerde azınlıklar görünüyor. Örneğin Lübnan'daki Ermeniler, Ermeniler diaspora yaşadıktan sonra azınlıklar olmuşlardır. Ayrıca, ilk göç hareketleri ve Türkiye'den ilk göç yollarına çıkanlar azınlıklar ve gayrimüslimlerdir. Azınlıkların göç hareketi sadece İstanbul'la da sınırlı değildir. Anadolu'nun birçok şehrinde bu olgu yaşanmaktadır (Özşavlı, 2014, s. 19). "Batı'da bir azınlık" olan hakiki mültecilere gelince, zamanlarının çoğu, farklı yönlerde yola çıktıkları davaya (siyaset ve siyasi eylem) harcanır ve bu nedenle en endişeli ve en parasızlar ve çoğu zaman teknik entegrasyon sürecinde ve ev sahibi ülkedeki profesyonel hasatta diğerlerine (göçmenler) görece geç kalıyorlar. Kendi ülkelerinin sorunlarıyla diğerlerinden daha fazla maddi ve manevi meşgul olmalarına karşın, birbirlerine en açık, ev sahibi ülkenin kültürüne en hoşgörölü ve kendi ülkelerinde sosyal hareketlilik alanında en aktif olanlardır. Yaşadıkları toplulukların siyasi ve kültürel vicdanı ve belki de ötesi ve bunların hepsi kişisel deneyim ve gözlemden birlikte yaşama yoluyla ve bazılarınızın farklı deneyim ve gözlemlere sahip olabilmektedir. Bu nedenle, dışarıdaki toplumsal hareketi daha iyi anlamak için bazılarıyla kısaca fikirleri paylaşmak istenmektedir. Ülkeden ayrılmalarının orijinal nedenlerinin arka planına ve geleceklerine ilişkin beklentilere dayanan bireylerin davranışları ve kendi eğilimleri, ev sahibi ülkede ve anavatanla olan ilişkilerinin "itici" olması hayatlarının bir anında olabilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM
AVRUPA SİYASİ FİKİRLERİ VE GÖÇE BAKIŞI

2.1. GÖÇMEN KİMLİĞİ VE ENTEGRASYON VE ASİMİLASYON MESELESİ

Entegrasyon kelime anlamı itibariyle “bütünleşmek” ve “uyum sağlamak” demektir. Göçmenlerin hem birey olarak hem de grup olarak toplumun bir parçası olarak kabul edildikleri bir süreçtir.

Entegrasyon konusunda, çocuklar göç olaylarından en fazla zarar gören toplumsal zümreyi teşkil etmektedir. Göç onlar için sadece güvenli bir yaşama yönelen bir hareketlilik değil, bu yeni yaşama entegre olacakları sosyal bir çevre desteği ile etkin ve işlevsel rehberlik arayışıdır (Doğan, 2018).

Asimilasyon ise, “bir etnik veya sosyal bir grubun -genellikle azınlığın- diğer bir grupla uyumlu hale gelmesi” olarak tanımlanmıştır (Uluslararası Göç Örgütü).

Kimlik ve entegrasyon meselesi, göçmenlerin asimilasyonunu ve onun içine sosyal entegrasyonunu ve onların Avrupa ulusuna bağlılığı ve aidiyeti olan Avrupa vatandaşlarına dönüşmesini tercih eden Arap toplumunun odak noktası haline gelmiş ve aynı zamanda Türkiye’yi de ilgilendirmektedir. Kendilerini babalarının anavatanında oluşan kimliği korumak ile büyükanne ve büyükbabalar ve yaşadıkları yeni toplumda kaynaşma arasında bir kafa karışıklığı ve beklenti içinde bulan göçmenlerdir. Bu durum, Avrupa ülkelerinde uzun zaman önce varışlarına başlayan Arap göçmenler için de geçerlidir (Şan, 2021, s. 63-81).

2.2. ARAP BÖLGESİNDE GÖÇMENLİK VE İLTİCA HAREKETİ

Arap bölgesi birçok zorluk ve sorundan geçiyor: çatışmalar ve savaşlar, siyasi istikrarsızlık, dini, mezhepsel ve sosyal kargaşa ve sorunlar ile temsil edilen siyasi, ekonomik, güvenlik ve sosyal sorunlar ve Arapların ülkelerinden çıkmasında önemli etkisi olan diğer zorluklar vardır. Sorun ve konulardan biri haline gelen göç ve iltica sorunu gibi diğer sorunlar ve zorluklar iç ve dış düzeylerde dikkat, çalışma ve tedavi gerektiren önemli ve etkilidir. Göç ve iltica sorunu, farklı göçler ve bunların doğası ve bunlara yol açan sebepler ne olursa olsun, ilk insan topluluklarının bildiği kadim tarihsel aşamalara kadar geriye gittiği kadar, mevcut durum ve koşulların bir sonucu değildir. Bunlardan bazıları coğrafi veya önceden ekonomik, dolayısıyla çatışmalar, savaşlar ve iç ve dış çatışmalar dâhil olmak üzere siyasi, ekonomik ve güvenlik neden ve faktörleri diğer faktör ve nedenlere göre daha etkilidir. Arap bölgesinde yaşandığı İç ve dış çatışmalar ve dönüşümler ve maruz kaldığı çeşitli olaylar nedeniyle göç ve iltica olgusundan en fazla

etkilenen bölgeler arasında yer almaktadır (Selin, 2021, s. 76). İster kendi vatandaşlarından ister komşu ülke ve bölge vatandaşlarından göçmen ve mülteci gönderen ve alan bölgelerden biridir. Bu sorunla ilgili birçok soru ortaya çıkmaktadır, belki de en önemli soru “Göç ve iltica sorunu nasıl ortaya çıkmıştır?” sorusudur. Bölgedeki nedenleri ve faktörleri nelerdir, nasıl etkilemiştir, Arap toplumları üzerindeki etkileri nelerdir? Gelecekte bunu ele almak için önerilen çözümler nelerdir?

Çağlar ve tarihsel evreler boyunca göç olgusunun ve iltica sorununun varlığında, siyasal ve güvenlik istikrarsızlığı koşulları, otoriter rejimlerin varlığı, özgürlüklerin yokluğu, devletin zayıflığı bu nedenlerin en etkili olduğu kabul edilmektedir. Siyasal katılım, insan hakları ihlalleri, cezaevlerinin ve gözaltı merkezlerinin yaygınlaşması, iç askeri müdahaleler ve çok sayıda darbe, iç çatışmalar, iç savaşlar ve siyasal yoksunluk, tüm bu nedenler bireyleri ya zorla ve zorunlu ya da gönüllü olarak gitmeye yöneltmiştir. Güvenlik ve istikrar aramak, kendilerini korumak, insan onurunu, ifade ve düşünce özgürlüğünü ve güvenli bir yaşamın diğer gereklerini gerçekleştirmek için güvenli bir yer aramaktır. Dış müdahale, işgal ve Siyonist yerleşim, 1948’den bu yana Arap bölgesinde en karmaşık ve kalıcı mülteci ve göç dalgasına neden olmuştur. Yerli Filistinli nüfusun zorla değiştirilmesi ve sınır dışı edilmesi esasına dayandığı ve doğal hakları olan mültecilerin evlerine iadesini reddettiği ve bu işgalin sığınmacıya dönüşen 711.000 Filistinlinin yerinden edilmesine yol açmıştır. 1948’den sonra ve 1967 savaşından sonra 280.000 ila 325.000 Filistinli arasında yer değiştirene kadar, Filistinliler, ikinci ve üçüncü nesilden gelen tahmini 5 milyon mülteci ile küresel düzeyde en fazla mülteciyi oluşturmaktadır (Yusuf, 2011, s. 3847).

Birinci nesil Filistinli mültecilerin Gazze ve Batı Şeria’daki yüz binlerce Filistinli mülteci ve Lübnan, Suriye, Ürdün ve diğer Arap ülkelerindeki yerleştirdi. İşgal bağlamında da Irak’ın 2003’deki Amerikan işgali, çoğu Suriye, Ürdün, Lübnan, Mısır ve diğer Arap ülkelerine sığınan yaklaşık 2,5 milyon Iraklının Arap ülkelerine sığınmasına neden oldu (Samaha, 2015). Ayrıca, Irak, Suriye, Libya ve Yemen’i birkaç yıldır etkisi altına alan, yerel halkın yerinden edilmesi ve öldürülmesi şeklinde tezahür eden uygulamalarla mezhepsel, dini ve etnik kimlikler temelinde kişi ve gruplardan sivilleri hedef alan siyasi ve silahlı kargaşa ve çatışmalardır. Rejimlerin zayıflığı ve halklarına karşı silahlı bir çatışmaya girmeleri ve sınırların çökmesi, terör grupları ve milisler tarafından temsil edilen silahlı devlet dışı aktörlerin ortaya çıkması ve mezhepsel ve etnik

kimliğin ortaya çıkması ışığında oldu. Toplumsal uyumu sağlayan ulusal kimliğin bedeli nüfus ve kimliğin ortaya çıkışı toplumsal homojenlikten sorumludur.

Irak'tan kaçanların zirvesi yaklaşık 4 milyon Iraklıya ulaştığı ve Suriye'den kaçanların 2015'te yaklaşık 12 milyon Suriyeliye ulaştığı hem Irak'ı hem de Suriye'yi bir ölüm ve yıkım odağı haline getirmiştir. 14 Irak arenasında mezhep çatışmaları ve ardından birçok Irak şehri ve bölgesinin IŞİD tarafından ele geçirilmesi, yüz binlerce sivilin hayatlarını ve ailelerini kurtarmak için Irak'ın içinde ve dışında başka yerlere kaçmasına neden olmuştur (Cummings, 2015). Örneğin, Libya, Suriye ve Yemen'deki şiddetli gelişmeler, diğer Arap ve yabancı ülkelere daha az ölçüde Arap Körfezi ülkeleri, Mağrip ülkeleri ve Avrupa Birliği ülkelerine başta Ürdün, Lübnan ve Türkiye olmak üzere sığınarak bu ülkelerdeki çatışmalardan ve ölümlerden kaçanların sayısında önemli bir artışa neden olmuştur. Göçmen ve mülteciler için en önemli ihracatçı ülkelerden biri, devam eden silahlı çatışmalar nedeniyle bölgedeki ilk mülteci kaynağı haline gelen Suriye'dir. 5 milyonu aşkın Suriyeli Suriye'den kaçarak komşu ülkelere sığınmıştır, ve yaklaşık 6 milyon Suriyeli ülke içinde yerinden edildi. Suriye'deki Filistinliler de Suriye'deki durumun kötüye gitmesi nedeniyle bölünmüş ve yeniden göç etmeye zorlanmıştır (Bingöl. o, 2013, s. 25-49).

Savaş belirli bir ülkeyle sınırlı değildir. Savaş herhangi bir ülkede ve herhangi bir zamanda ortaya çıkabilmektedir. Herhangi bir yerin çatışmalar tarafından tehdide maruz kalması mümkündür. Ancak üçüncü dünya ülkeleri savaşlardan ve çatışmalardan daha çok etkilenmektedir. En uzun süren son savaş Suriye'deki savaştır. Bu nedenle son dönemde Suriyeli mültecilere odaklanılmaktadır. Avrupa Birliği'nin sığınmacı sayısını Avrupa ülkelerine sınırlamak için Türkiye ile yaptığı gibi Polonya ile anlaşmalar imzaladığını görülmemiştir. Dolayısıyla Avrupa Birliği'nin gerçek yüzünün ortaya çıkmasında Türkiye'nin siyasi ve toplumsal önemi görülmektedir. Bu nedenle Türkiye ve Avrupa Birliği ilişkisini araştırmak önemlidir.

2.3. TÜRKİYE İLE AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ

Türkiye, coğrafi konumu gereği Asya, Avrupa ve Afrika arasında gerçekleşen mülteci ve diğer yasadışı göç hareketlerinin en kavşak noktalarından biri durumundadır. Türkiye'deki bir dava siyasi, hukuki ve medyanın ilgisini çekmemiştir. Bu tercihin onlarca yıldır büyük başarısızlığa uğramasına rağmen, Avrupa Birliği'ne katılma hayali devam etmektedir. Türkiye'nin üstlenmesi gereken yasal ve sosyal reformlar yer kaplasa

da bu bağlamda, iki taraf, Avrupalı ve Türk, bu konuyu siyasi ve ekonomik çıkarları ön planda tutarak ele almaktadır. Birliğe katılmak için başvuran Türkiye'nin tarihi geçen yüzyılın seksenli yıllarının sonlarına kadar uzansa da, yaklaşık otuz yıldır süren çalışmalar bunu başaramamıştır (Bilgin, 2005, s. 3-14).

1987'de Türkiye, 1992'de bugün Avrupa Birliği olarak bilinen şeye dönüşen "Avrupa Ekonomik Şirketi" ne girmek için resmi başvuruda bulunmuştur. Ancak Türkiye ile Avrupalı taraflar arasındaki müzakere yolu çoğu zaman hayal kırıklığı yaratmış, hukuki ve reform boyutu alması gereken yol, sadece bir müzakere ve siyasi baskı alanına dönüşmüştür (Khalilzad, Lesser, 2000). 2015 yılı sonu, Türkiye'nin Birlik ile ilişkilerinde ve üyelik sürecinde olumlu bir olaya sahne olmuştur. Bu olay, sendikanın müzakereler için yeni bir fasıl açmasından kaynaklanmaktadır. Bu, Suriyeli mültecilerin Avrupa'ya akışının sınırlandırılması konusundaki Türkiye-Avrupa müzakerelerinin başarısıyla aynı zamana denk gelmiştir ve bu, Avrupa'nın fasıllardan yalnızca birini açmayı kabul etmesiyle sonuçlanmıştır. Geriye kalan 34'ü Türkiye'nin üye olabilmesi için birliğin kriterlerine göre geçmesi gerekmektedir (Reçber k. , 2004, s. 59-79).

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin başlangıcı o dönemde oluşum sürecinde olmasına rağmen, Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki resmi ilişkilerin başlama tarihi, Türkiye'nin üye olduğu 1963 yılına dayanmaktadır. Rakibi Yunanistan'ın ardından aynı gruba üyelik başvurusunda bulunan "Avrupa Ekonomik Topluluğu "nün (veya Avrupa ortak pazarının) ortak girişimidir. Daha sonra 1973 yılında Türkiye "Avrupa Ortak Pazarı" ile ek protokoller imzalamıştır. Bu göreceli başarının ardından Türkiye, Avrupa ile ekonomik olarak entegre ülke olurken, siyasi ilişkileri askeri gücün bir sonucu olarak zayıf kalmıştır (Canan, 2009, s. 140). 1980 Darbesi ve Türk bireylerinin genel haklarına yönelttiği eleştiriler, Yunanistan ile Avrupa arasındaki iyi ilişkiler ve o dönemde Kıbrıs krizinin yansımaları Türkiye ile Avrupa arasındaki ekonomik olmayan ilişkilerin bozulmasına neden olmuştur. İspanya ve Portekiz'in 1986'da "Avrupa Topluluğu "na katılmasının ardından Türkiye 1987'de gruba katılmak için ilk başvurusunu yapmıştır. Ancak Avrupa Komisyonu iki yıl sonra Türkiye'nin büyük bir demokrasi eksikliğinden, büyük müdahaleden mustarip olduğunu söyleyerek Türkiye'nin talebini reddetmiştir.

Maastricht Antlaşması onaylanmıştır. 1992 yılında Avrupa Birliği resmi olarak kurulmuş ve daha sonra 1993 yılında "Kopenhag" zirvesinde onaylanmıştır, olması

gereken şartlar ve prosedürler ona katılmak isteyen ülkeler tarafından yerine getirilmektedir (Canan, 2009, s. 141).

Avrupa baskılarının etkisine karşı Türk reformları, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme arayışı, iç reform sürecinde olumlu bir nokta oluşturmuştur. Türkiye ile üyelik müzakereleri ilkesini kabul ettikten sonra, Türkiye'yi "Kopenhag Kriterlerine" göre çeşitli reformlara girişmek zorunda bırakan ve çoğu Türkiye'nin yasal modernleşmesine ve Türkiye'nin kalkınmasına katkıda bulunan bir "yabancı" gündemle karşı karşıya kalmıştır. Kopenhag Zirvesi'nde birliğe katılım kriterlerinin ana metninde şunlar yer almıştır: "Aday ülkenin üyeliği için gerekli şartlar, demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları, azınlıkların haklarına saygı ve korumanın güvence altına alınması, açık piyasa ekonomisinin varlığı ve aday ülkenin rekabet edebilme yeteneği Avrupa Birliği içindeki piyasa güçleri ile üyelik, aday ülkenin siyasi, ekonomik ve finansal bir politikanın uygulanması da dâhil olmak üzere üyeliğin getirdiği yükümlülükleri üstlenmesini gerektirmektedir (Reçber k. , 2004). Siyasi görüşleri hükümeti kontrol eden partilerinkinden çok farklıysa, ölüm cezası 2002'de kaldırılmış ve hükümet Türkiye'de tanınan dini azınlıklara (Yahudiler, Ermeniler ve Rum Ortodokslar) ve yeni vakıflara imkân vermiştir. Ayrıca, uluslararası kuruluşların açılması süreci kolaylaştırıldı ve sivil toplum kuruluşlarının Türkiye'de şubeleri bulunmaktadır. Şahısların tutuklanmasına yönelik kontroller belirlemiştir, çoğu yetkili adli makamlardan izin alınmadan gerçekleştirmiştir (Çiçekli, 1998).

Kısacası, 2006-2012 yılları arasında Türkiye ile AB arasında fasıl müzakereleri konusunda birçok fasıl müzakeresine sahne olmuştur. AB müzakere faslını açar açmaz Almanya, Fransa, Yunanistan veya Kıbrıs bir yorum daha yapmıştır (İçduygu, 2012, s. 441-56). Birlik, Türkiye'ye sürekli baskı uygularken ve tüm konularda daha fazla şart koyarken, Türkiye'nin egemenliği konusunu Türkler ve dünya için şüphe konusu yapacak şekilde olmuştur. 2012, 35 fasıldan 14'ü müzakereye açıldı. Bilimsel araştırma ile ilgili bir yetim fasıl ile sona ermiştir. 18 fasıl daha veto nedeniyle kapalı kalırken, bu da iki taraf arasındaki müzakere yolunun birçok engelle karşılaşması anlamına gelmektedir ve Türkiye'nin yakında Avrupa Birliği'ne gireceğini söylemek, gerçeklerden çok bir hayale yakın görünmektedir (Türkiye-AB katılım Müzakereleri).

Türkiye coğrafi konumu itibariyle her zaman mülteciler için bir geçiş noktası olan bir ülke olmuştur. Son süreçte de Suriye savaşıyla birlikte bu daha belirgin bir hale gelmiştir. Sömürgeci Avrupa ülkelerinin yapmış olduğu sömürge stratejisinin infilak

etmesi ve insanların Avrupa'ya doğru yürümeye başlaması bu noktada büyük önem arz etmektedir. Özellikle Suriyeli mültecilerin can güvenliği, doğal ihtiyaçlarını karşılayamaması sıkıntısı ile birlikte bir anda Avrupa'ya doğru hareket etmesi ile bu durum son zamanlarda dünya gündemini ziyadesiyle işgal etmeye başlamıştır.

Mülteci sorunu bağlamında Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinin son 50 yılda kazanmış olduğu ivmenin sosyopolitik olmaktadır. Türkiye Avrupa Birliği ile diğer ülkelerden farklı bir ekonomik ilişkiye sahiptir. Ayrıca Türkiye'deki yüksek nüfus artış oranı da bazı AB ülkeleri tarafından görülmektedir. Bu nüfus artış hızıyla AB'ye katıldığı takdirde Türkiye 2020 yılında Almanya'yı geçerek Avrupa Birliği'nin en büyük üyesi olacak ve Avrupa Parlamentosu'nda en fazla üyeye sahip olacaktır. Bazı Avrupa Birliği üyeleri Türkiye'nin coğrafi konumunun kültürel ve tarihsel kimliğinin Avrupa Birliği'ne uygun düşmediğini öne sürmüşlerdir. Ayrıca, Avrupa Birliği'nin şu anki üyelerinin hepsi nüfuslarının çoğunluğu Hristiyan olan ülkelerdir. Kısacası, Avrupa Birliği'ne katılması halinde Türkiye nüfusunun çoğunluğu Müslüman olan ilk Avrupa Birliği üyesi olacaktır (Aktaş, 2021).

2012'nin sonunda Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giriş yolu büyük bir krizin içinde görünmüştür. 2015 yılı sonuna kadar bu konuda yer yapılan açıklamalar dışında kayda değer bir ilerleme kaydedilmemiştir. Son yıllarda Avrupa'yı ve Türkiye'yi etkisi altına alan ekonomik kriz aşamasında Türkiye'nin katılım konusundaki coşkusu sönerken Doğu'nun sorunlarına ve endişelerine daha fazla dâhil olmuştur. Suriye savaşının patlak vermesi ve yüz binlerce Suriyeli mültecinin Avrupa'ya akını ile Avrupa, kendisini kuşatan bir sosyal-insani krizin ağırlığı altındadır. Mülteci akını önlemek ve ölümden kaçanların ülkelerine geri gönderilmesi söz konusu değildir ve milyonlarcasının kabulü Avrupa'nın büyük muhalefetiyle karşılaşmaktadır. Türkiye, mülteci ülkeleri ile Avrupa'yı ayıran coğrafi konuma sahip olduğundan, Avrupa'daki mülteci krizinin şiddetlenmesiyle birlikte 2015 yılı Türkiye ile Birlik arasındaki iletişim güçlenmiştir. Birlik ülkeleri nezdinde Türkiye'nin Suriyeli mülteci kartını elinde tutması karşısında, aralarında müzakere yapılması bir zorunluluk haline gelmiştir (Gökalp-Aras, 2021).

Uzun yıllardır Türk yetkililerin ağzından çıkmayan coşkulu bir konuşmadır. Bunu, göçün sınırlanmasını isteyen birinci taraf olarak Avrupa Birliği ile Türkiye arasında mülteciler konusunda müzakerelerin kapısının açılması izlemiştir. İkincisi ise kendisini ona katılmaya yaklaştıracak kazanımlar istemektedir. Birçok görüşmeden sonra 30 Kasım 2015'te Türkiye ile Avrupa Birliği ülkeleri arasında nihai bir anlaşmaya varıldığı

açıklanmıştır. Anlaşmada Türkiye'nin Avrupa'ya mülteci akışını azaltmak için gerekli tüm adımları atacağı, Birliğin, Türklerin Avrupa'ya giriş vizelerini iptal ederek ve Birliğe katılımıyla ilgili müzakere çarkını yeniden başlatarak, orada ikamet eden mültecilere yardım etmek için fon sağlama taahhüdünün geri dönüşü olmuştur. Türkiye, Suriyeli mültecileri siyasi olarak sömürmüştür ve Avrupa ile müzakere etmek ve özel kazanımlar elde etmek için krizlerini siyasi bir kart haline getirmiştir. Ayrıca, Birliğin olağandışı siyasi, sosyal ve güvenlik krizleriyle karşı karşıya olduğu bir aşamada, Avrupa Birliği'ni bazı koşullarına uymaya zorlamıştır.

İki taraf arasındaki anlaşma, Türkiye'deki mültecilerin yaşam koşullarını iyileştirmek için birlikten yaklaşık 3,2 milyar ABD doları almasıyla sonuçlandı ve bu da Avrupa'ya göç etmek isteyen insan sayısını azaltmaya katkıda bulunacaktır. Türkiye ayrıca, Birlik ile yapılan anlaşmanın Ekim 2016'dan itibaren aralarında giriş vizelerini iptal etmesini garanti altına almasının ardından, vatandaşları ve pasaportları için vize sistemini Avrupa Birliği standartlarına uyarlamaya başladı. "Avrupa Birliği İşleri" Volkan Bozkır, Türkiye'nin giriş vizelerinin iptalini sağlamak için gerekli tüm önlemleri alacağını, bu da Avrupa Birliği ülkeleri ile vize iptali için bireylerin kişisel bilgilerinin korunmasını zorunlu kılan yasaları kazanacağı anlamına geldiğini doğrulamıştır (Baykal, 2020, s. 633-652). Aylar sonra, Suriyeli mültecilere gelince, görünen o ki Türkiye'nin yaklaşmasının, Avrupa Birliği'nin bedelini, ayrılmalarını engelleyerek ve Avrupa'ya gitmek isteyenleri tutuklamıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği ile mülteciler konusunda bir anlaşmaya varmasından yalnızca birkaç saat sonra Türkiye'yi terk etmeyi planlayan 1300 mülteci tutuklanmıştır. Bu durum, Türkiye ile Avrupa Birliği'nin anlaşmanın şartlarını uygulama da ciddiyetini vurgulamaktadır. Türkiye sınırlarına girenlere karşı sert olmaya başlamıştır. Ocak 2016'dan itibaren hava ve deniz yoluyla gelen Suriyelilere giriş vizeleri uygulamaya başlanmıştır. Bu da Türkiye'ye giren mültecilerin ve sonuç olarak Avrupa'ya gitmeden önce bir süre orada kalmak isteyenlerin oranını önemli ölçüde azaltmıştır (Reçber K. , 2017).

Türkiye'nin AB'ye katılım yoluna gelince, ikincisi Avrupa'ya yapılan mülteciler anlaşmasının bir sonucu olarak "ekonomik ve para politikaları" ile ilgili 17. fasıl müzakerelerine kapı açarak, Türkiye'nin AB'ye giriş yaptığı fasıl sayısını getirmiştir. Türkiye'nin önündeki en büyük engel, Kıbrıs sorununun çözülememesinden kaynaklanan vetolar olmaya devam etmektedir. Çünkü Kıbrıs, Fransa ve Almanya Türkiye ile müzakerelere diğer fasılları açma konusunda hâlâ isteksizlerdir. Bazı Avrupa ülkelerinin

Türkiye'nin önüne koyduğu vetolardan uzak değildir, ancak 2006'dan beri müzakere edilen fasıllarda olumlu bir sonuç alınamamıştır. Bununla ilgili müzakereler, Birliğin Türkiye'nin çeşitli iç reformlar üzerinde daha fazla çalışması, daha iyi demokratik koşullar sağlaması, azınlıkların ve vatandaşların haklarını geliştirmesi ve Kıbrıs sorununu çözmesi gerektiğini değerlendirmesinin ardından da durdu. Türk yetkililerin Avrupa Birliği ile mülteciler konusundaki anlaşmanın birliğe girmek için müzakere yolunun ilerlemesinin önünü açacağını umduğu bir zamanda, AB hâlâ Türkiye'ye iç değişiklikleri gerçekleştirmesi için baskı yapmaktadır.

Göç meselesini doğal ve siyasi bir bakış açısıyla ve bu konuyla ilgili ülkelerin, özellikle Türkiye'nin sorunlarını ve Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkileriyle ilgili konularını ele aldığımıza göre entelektüel bir bakış açısından ve ülkeler tarafından benimsenen hâkim siyasi fikirlerin görüşünden göçmenlik hakkında ele alınacaktır. Liberalizmin, milletçiliğin ve diğer fikirlerin göç konusundaki görüşlerini nelerdir?

2.4. GÖÇ VE GÖÇMENLİĞE YÖNELİK SİYASAL - DÜŞÜNSEL ANALİZ

Göç olgusu sadece kavramlarla anlaşılammaktadır. Aynı zamanda yıllar içinde siyasi bir karaktere de sahiptir. Göç, ülkede izlenen politikalar nedeniyle gerçekleşmektedir.

Siyaset devletin temelidir. Göç ve siyaset birbiriyle ilişkili iki kavramdır. Göçü siyasi açıdan anlamak için büyük güçlerin zaman içinde izledikleri siyaset felsefelerini anlamamız gerekmektedir. İlk olarak, göçmenliğe karşı liberal tutum ile genellikle karıştırılan liberter tutum arasında ayırım yapılmalıdır ve liberteryenlerin göçe karşı tutumunun en iyi ifadesini liberter filozofta (Mary Rothbart) bulunmaktadır ve onların göçe karşı argümanları genellikle sınırları göçmenlere kapatma çağrılarını reddetmek için çok çeşitli muhafazakâr politikacılar ve aşırı milliyetçiler tarafından kullanılmaktadır. Rothbart a göre, bir ülkedeki arazinin bir kişiye, bir grup kişiye veya bir kuruluşa ait olması şu anlama gelmektedir: Herhangi bir göçmenin, bir mülk kiralamasına veya satın almasına izin verilmedikçe, oraya giremeyeceği anlamına gelmektedir (Weiner, 2013, s. 65-89). Kaotik kapitalist konum, pek çok açıdan siyasi sağın muhafazakâr milliyetçi düşüncesiyle buluşmaktadır. Birkaç göçmen; zengin olmalarını, mülk satın alabileceklerini ve ev sahibi ülkede para yatırabileceklerini şart koşmaktadır, ancak liberal konumla tutarlı değildir. Genel olarak göçü savunması ve evrensel bir insan hakları anlayışı bağlamında göçmenlerin haklarını savunma konusundaki hevesi ile

tanınmaktadır. Ancak, liberal konum kendisini ev sahibi ülke üzerindeki yüksek yükleri ve malzeme maliyetleri nedeniyle göçü ve göçmenleri savunmada nesnel bir zorlukla karşı karşıya bulunmaktadır.

Bunu anlamak için önce liberalizmin ne olduğunu anlamamız gerekmektedir. Liberalizm, İngilizce’de (Liberalism) ve Fransızca ’da “liberal” anlamına gelen (liberalisme) sözcüklerinden alınmış, yabancı bir Arapça terimdir ve türevi İngilizcede (liberaty) veya Fransızca ’da özgürlük anlamına gelen (liberate)’e kadar uzanmaktadır (Joppke, 2002).

Bireysel özgürlüğe odaklanan, bireylerin bağımsızlığına saygı gösterilmesi gerektiğine inanan ve devletin temel işlevinin yurttaşların düşünce, ifade, özel mülkiyet, kişisel özgürlük gibi özgürlüklerini korumak olduğuna inanan entelektüel bir doktrindir. Bu doktrin, iktidara kısıtlamalar getirmeyi, rolünü azaltmayı, hükümeti piyasadan uzaklaştırmayı ve sivil özgürlükleri genişletmeyi amaçlamaktadır (Yanık, 2020, s. 36). Bu doktrin, insanı yücelten ve ihtiyaçlarının karşılanmasında kendisinden bağımsız olduğunu gören laik bir temele dayanmaktadır. Amerikan Akademik Ansiklopedisi şöyle ifade etmektedir: *“Aydınlanma dönemi düşüncesine damgasını vuran neoliberal sistem, insanlığa yerleşmeye başlamıştır. Liberalizm aynı zamanda politik ve felsefi bir doktrindir. Bu, iyi bir toplumsal örgütlenme için din birliğinin gerekli olmadığını ve yasanın düşünce ve inanç özgürlüğünü güvence altına alması gerektiğini belirtir.”* “Liberal” terimi birçok şeye uygulanmıştır, bunların en önemlileri aşağıdaki gibidir: Birincisi entelektüel harekettir. Çağdaş Protestanlık içinde ve bu hareket, düşünce özgürlüğüne ve dini metinlerle uğraşırken rasyonel düşüncenin benimsenmesine bağlı olduğu için “liberalizm” olarak adlandırılmıştır. Protestanlık kendi içinde tamamen rasyonel liberalizme giden yolu kısalttı ve onu seküler liberalizmle uyumlu hale getirmiştir. Liberalizm aynı zamanda çağdaş Protestanlıkta zihinsel özgürlüğü, manevi ve ahlaki değerleri vurgulayan bir harekete atıfta bulunmak için de kullanılmaktadır. İngiliz, Amerikan ve Fransız, ancak buluşma noktaları yeterince açık değildir. Bu, yön ve akımlarının çokluğundan açıkça görülmektedir (Wimalaratana, 2017, s. 13-17). İkincisi ayırt edici özelliklerden biri Liberalizm teriminin belirsizliğinin en önemli nedenlerinden biri de özgürlük ilkesinin belirsizliğidir. Liberalizm kavramı tamamen özgürlüğe bağlıdır ve kendini liberal sanan hiçbir yönde liberal kavramdan “özgürlük” çıkarmak mümkün değildir. Ancak bu anlaşılabilir bir durumdur. Çünkü bu durum hakkında konuşan çok sayıda insan, bu tanımlanamaz, kontrol edilemezdir. Farklı liberal özgürlük fikirlerine

sahip olanlar her birinin kendi fikrine ulaşmak için “özgürlüğe” bağımlıdır. Anti-liberal, Liberalizmin ana bileşeni olan faşizm, Nazizm, komünizm gibi hürriyetin rahminden çıkan fikirlerin her biri hürriyet çağrısında bulunmuştur. Kendisini aydınlanma çağının meşru temsilcisi olarak görmektedir. Başkalarının hürriyet karşıtı olmakla suçlamaktadır. Liberalizmin “özgürlük” ün uyarlanmasındaki eğilimleri ile onu gerçekleştiren programlar arasında bir çelişki vardır ve bu bakış açısıyla negatif kavram ve pozitif özgürlük kavramı ortaya çıkmıştır.

Son dönemde göçle ilgili tartışmalar, göçe getirilen kısıtlamalar ve bunun liberalizme uygunluğu sorunu üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu bağlamda, liberal felsefe içinde iki konum ortaya çıkmıştır: Sınırların açılmasını talep eden bir konum; Çünkü göçmenlerin hareketini kısıtlamak temel bir insan hakkıyla çelişiyor: dünyayı dolaşma hakkıdır. Liberal milliyetçilerin savunduğu bir konum: Göçü kısıtlamanın liberalizmle bağdaşmadığına inanıyor; Çünkü grubun devamlılığı için çok önemli olan kamu mallarını korumak için gereklidirler; Ortak ulusal kültür veya servetin, kaynakların ve milli gelirin ulustaki ortaklar arasında dağıtılması sistemidir.

Göç konusundaki iki konum arasındaki fark, liberal siyaset teorisinin özündeki iki etik bakış açısı arasındaki gerilimi yansıtmaktadır. Birincisi evrensel, ikincisi özeldir. Birincisi insan haklarının evrensel ilkelerine bağlılığı vurgulamaktadır ve bireylerin aidiyetini ve ulusal kimliğini belirleyen ülkeleri ayıran coğrafi sınırlara merkezi bir önem vermemektedir. İkincisi ise, her halkın, her ulusal grubun mahremiyetine ve toprakları üzerindeki egemenlik haklarına vurgu yapmaktadır ve yurttaşlık yararlarının anayurttaki ortaklara dağıtılmasına öncelik verme eğilimindedir. Bu nedenle; Onu kısıtlamaya meyilli olan ve kapsamını bir halkın ulusal çıkarlarıyla orantılı olanla sınırlayan bir göç sistemi çağrısında bulunmaktadır. Göçün demokratik ülkelerde sorun olmasının ilk nedenleri; ev sahibi ülkeye sadece fayda sağlamakla kalmayıp maliyet ve külfet getirmesi ve ekonomistler hareket özgürlüğünün sonuçlarının genel olarak olumlu olduğunu iddia etmektedir. Çünkü iş gücü için rekabetçi piyasaların varlığı, mevcut kaynakların en verimli şekilde kullanılmasına doğru itmektedir. Bazı bilim adamları, göçmen akışının tüm ülkelere eşit olarak doğrudan fayda sağlamadığı konusunda uyarılmaktadırlar. Ayrıca, mültecileri kabul etmenin ve gereksinimlerine uymanın getirdiği yük ve maliyetler, ev sahibi ülkenin tüm vatandaşlarına düşmemektedirler. Bazı vatandaşlar, göçmenlerin kimliğine, coğrafi dağılımlarına ve ekonomik sektörlerine göre etkilerini diğerlerinden daha fazla taşımaktadırlar. İş ve mevcut kamu tesislerinin kullanımı için yerli

vatandaşlarla rekabet edeceklerdir. Ayrıca göçün liberal ve demokratik devletler için bir sorun olmasının bir başka nedeni de bu devletlerin değişen derecelerde refah devleti olmalarıdır. Bu toplumlarda devlet, aşağıdakiler gibi bir dizi kamu yararı sağlamaktadır. Eğitim, öğretim, işsizlik ödenekleri, emeklilik yardımları, sağlık hizmetleri ve belirli grupları hedefleyen diğer sosyal programlardır. Bu yardımlar ve hizmetlerden potansiyel faydalanıcılar olarak göçmenler görülmektedir. Her ev sahibi ülke, bu hizmet ve yardımlara yönelik artan ihtiyaçları ve bu göçmenlerin taleplerini en azından göçmenin bu kamu hizmet ve yardımlarını finanse etmeden geçirdiği süre boyunca vergi mükellefi parasıyla karşılayabilme kabiliyetini hesaba katmalıdır. Böyle bir nedenle, birçok liberal ülke göçmenleri, özellikle engellileri veya yaşlıları kabul etme konusunda isteksizdir; Uzun süre çalışmamak, sağlık giderlerini karşılayamamak veya emekli olduktan sonra emekli maaşı alamamaktadır.

Dünyanın gelişmiş ekonomilerinin karşı karşıya olduğu en büyük zorluklardan biri yavaş büyümedir. Tarih, yavaş ekonomik büyümenin toplumları daha az cömert, daha az hoşgörülü ve daha az çeşitli hale getirebileceğini göstermiştir. O halde, son on yılın yavaş büyümesinin, birçok ülkeyi yanlış yönlendirmeye başlayan popüler milliyetçilik oranında tehlikeli bir artışa katkıda bulunması mantıklıdır. Yirminci yüzyılın daha karanlık on yılları gibi, milliyetçilik de göçe ve daha az ölçüde serbest ticarete karşı güçlü bir muhalefet biçimini almaktadır. Daha da kötüsü, dünyanın bugün deneyimlediği zehirli milliyetçilik, onun ortaya çıkışını teşvik eden yavaş ekonomiye yalnızca katkıda bulunacaktır. Daha fazla açıklığın büyümeyi teşvik ettiği bu kısır döngüden çıkmak ve verimli bir şekilde çalışmak, en azından kısmen göçü totaliter milliyetçilik biçimlerine uygun hale getirmeye bağlıdır.

Bu konudaki ekonomik kanıtlar açıktır. Göç, ekonomik büyümeye önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Yaşlanan bir nüfus ve gelişmiş ekonomilerde azalan doğum oranları, bu emekliliği desteklemek için çalışan yerel gençlerin sayısında eş benzeri olmayan bir artışa yol açtığından, göç her zamankinden daha fazla gereklidir.

Milliyetçilik, millete sadakat ve bağlılık, milli bilinç duygusu, bir milleti diğerlerinden üstün tutma, diğer milletler veya uluslar üstü gruplardan ziyade kendi kültürünü ve çıkarlarını teşvik etmeye, yani anavatana öncelik vermeye odaklanan bir ideolojidir. Milliyetçilik, özellikle dünyanın yaşadığı zehirli milliyetçiliğin arttığı ekonomik kriz dönemlerinde göçe karşı güçlü bir muhalefet biçimini almakta ve bu

döngüden çıkabilmek, büyümeyi ileriye götürmek için etkin bir şekilde çalışmaya bağlıdır.

Göç, ekonomik büyümeye önemli ölçüde katkıda bulunur ve bazı ülkelerde nüfus bileşimindeki dengesizlik, yüksek yaşlanma, düşük doğum oranları ve yerel nüfustaki aynı artışla eşleşmeyen yüksek emekli sayısı sorununu ele almak gerekmektedir. Bu emekliliği desteklemek için çalışan genç gruptur. Çalışma yaşları 1995'ten beri düşmektedir. Avrupa Birliği'nde, 2000'den 2010'a kadar olan işgücü artışının %70'ini göçmenler oluşturmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde göç, iş gücünün devam etmesinin arkasındaki ana faktör olmaya devam etmektedir. Büyüme, Amerika Birleşik Devletleri'nde doğan işçilere dayansa bile Amerika Birleşik Devletleri'nde iş gücü azalmıştır. Küreselleşme sistemi içinde ekonominin küresel ortamı, iç savaşlar ve iklim değişikliği sonucunda nüfustan göç edenlerin sayısı artmış ve hayatta kalmak için evlerini terk etmeye istekli çok sayıda insan bulunmaktadır (Newton, 2019). Ölçekli nüfus göçü halihazırda barış, güvenlik ve ikili ve çok taraflı işbirliği için ciddi tehditler oluşturmuştur. Dünyanın birçok yerindeki birçok ülkede, kendi topraklarına yasal girişi kısıtlayan bazı ülkeler vardır; bazıları sınırlarına dikenli tel örgüler örüyor, bazıları göçmen akışına direnmek için silahlı kuvvetler kullanıyor ve zorla sınır dışı etme hem yüksek gelirli hem de geliştirmekte olan ülkelerde çok yaygın bir uygulama haline gelmiştir (Işık, 2020, s. 3-10).

Popülizm ve milliyetçiliğin yükselişi, devletleri göçmen kabulüne karşı kısıtlayıcı tedbirler almaya ittiği gibi, çoğulculuğun kural ve normlarına uymamaya da sevk etmiştir. Son yıllarda yaşanan göç krizi, başarılı Avrupa çoğulculuğunun en önemli kazanımlarından biri olan pasaportsuz seyahat için AB'nin Schengen sistemine bir takım kısıtlamalar getirmiş ve milliyetçilik, göçmenlik konusunda kıtalarda artan kutuplaşmaya yol açmıştır. Özellikle Almanya ile Orta ve Doğu Avrupa arasında yeniden yerleşim ve seçmenlerin nedenlerinden biri olan yaygın göçmenlik karşıtı duyguların bir sonucu olarak İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılma yönünde oy kullanması gibi, Hindistan da nüfus politikasını ihlal etmemiştir. Uluslararası hukukun Rohingya Müslümanlarını Myanmar'a sürmesi gibidir.

İlk olarak, Avrupa tarihine kısaca bir göz atılmalıdır. Çünkü Avrupa'nın mevcut siyasetini anlamak için Avrupa tarihini bilmek gerekmektedir. Avrupa'nın tarihi boyunca yaşadığı şeyler bugünkü Avrupa'yı oluşturmuştur. Avrupa'ya hâkim olan yöneticiler, artık siyasette de egemenliklerinin izlerini bırakmış olmalıdırlar. Birçok farklı kültürün ve

dinin yaşadığı Avrupa, içinde özel bir kültür oluşturamamıştır. Antik çağlardan beri, hiçbir Avrupa halkı ya da ırkı olmamıştır. Aksine, Avrupa birçok halk tarafından sömürgeleştirilmiş boş bir kıta olmuştur. Bu halklar tarihi, kültürel ve sosyal izler bırakmışlardır. Bu Avrupa ülkelerini zengin eden kaynak buradan ileri gelmektedir.

2.5. AVRUPA’NIN MODERN VE ÇAĞDAŞ TARİHİ

2.5.1. On Sekizinci ve On Dokuzuncu Yüzyıllarda Avrupa

Bin yedi yüz seksen dokuz yılı, adil bir sonuca ulaşmayı amaçlayan en önemli devrimlerden biri olarak kabul edilen Fransız Devrimi’nin patlak vermesine tanık olmuştur. Avrupa’da hâkimiyet ve bu devrim, ülke krallarının Avrupa’nın yayılmasından korkmasında önemli bir etkiye sahiptir ve tahtlarını tehdit eden sistem, şimdiye kadarki en ünlü askeri liderlerden birinin ortaya çıkmasına tanık olduğunu bilerek, demokrasiyi ve sistemini tehdit etmiştir. Bin yedi yüz doksan dokuz yılında devrimin sonunda Fransa’nın yönetimini devralan Napolyon Bonapart ve Napolyon ordusunu en önemli Avrupa ülkelerine doğru yönlendirmiştir ve geri kalan ülkeleri fethetmiştir (Uçarol, 2019).

Avrupa müttefiklerinin güçleri bin sekiz yüz on beş yılında Napolyon’un ordusunu yenebilmiştir, bu da onun iktidardan tecrit edilmesine yol açmıştır ve buna Fransız Devrimi’nin yol açtığını belirtmekte fayda vardır. On dokuzuncu yüzyılda Avrupa kıtasında birçok devrimin patlak vermesi için ulusal hükümet olarak bilinen şeyin birden fazla ülkede kurulduğu on yıl ve yüzyılın sonunda Avrupa ülkeleri (Rusya hariç) anayasal bir hükümet sistemini benimsemiştir. On sekizinci yüzyıl, Britanya’da başlayan Sanayi Devrimi’nin patlak vermesine tanık olmuştur ve on dokuzuncu yüzyılın ortalarında bu devrim, makinelerin geliştirilmesi, modern üretim yöntemlerinin kullanılması, gelişen teknolojinin dönüşümü ile temsil edilen Batı Avrupa ülkelerine ulaşmıştır. Bununla birlikte, sanayi ve ticaret sektörleri aynı zamanda şehirlerde işçilerin kalabalıklaşmasına ve düşük ücretlerine yol açmıştır. Bu da on dokuzuncu yüzyılda sendikaların kurulmasını sağlamıştır. Sosyalist felsefenin ortaya çıkışı da bu yüzyılın sonunda ortaya çıkmıştır. Çoğu sanayileşmiş ülkede iş ve işçileri örgütlemektedir. Bunu Avrupa ülkelerinde büyük bir genişleme izlemiştir ve onların dizginsiz sömürgecilik arzuları ortaya çıkmıştır. Çünkü hammadde ve birincil madde pazarlarının ve fabrikaların gereksinimlerini karşılamaktadır (Küçükkalay, 1997, s. 51-68).

2.5.2. Yirminci Yüzyılda Avrupa

Yirminci yüzyılın başlarında, Avrupa, Müttefikler ile Merkezi Devletler olarak bilinen ve başlangıçta yirmi dört devleti içeren ve daha sonra diğer bağımsız devletlerin katıldığı Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesine tanık olmuştur. Altmış üç eyaletten oluşan bu örgüt savaşları önleyemedi ve önemli sorunları çözememiştir. Uluslararası bunalımlar ve çatışmalar, 1939 yılında Müttefik kuvvetler ile Mihver devletleri arasında gerçekleşen İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesine kadar devam etmiş, bu savaş ittifakların ve uluslararası kuruluşların ortaya çıkışı izlemiştir. Örneğin: NATO ve Varşova Paktı, yirminci yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıktığı şekil, Sovyetler Birliği (komünizm) ile Amerika (kapitalizm) arasındaki Soğuk Savaş olarak bilinen uluslararası çatışma bu savaşın neticesidir. Amerika Birleşik Devletleri'nin hâkimiyeti Avrupa ve dünya üzerindeki hâkimiyetidir (Moore, 2003).

2.5.3. 21. Yüzyılda Avrupa

Yirminci yüzyılın sonu, küresel finans piyasalarında kullanıldığı Avrupa'da (Euro) yeni para biriminin piyasaya sürülmesine tanık olmuştur ve yıl içinde iki bin on dört modern ülke daha Avrupa'ya katılmıştır. Yirminci yüzyılın sonunda kurulan ve Romanya ve Bulgaristan'ın iki bin yedi yılında Birliğe, daha sonra iki bin on üç yılında Hırvatistan'a katılan Avrupa Birliği ve bu birliğin üye sayısı bugüne kadar yirmi sekiz ülkeye ulaşmıştır, ancak 2016 yılında Birleşik Krallık'taki çoğunluk oybirliğiyle Avrupa Birliği'nden çekilmeyi kabul etmiştir. Üye devletlerden Birleşik Krallık'a gelen göçmen sayısındaki artış nedeniyle, Avrupa Birliği sonunda çekilme kararını onaylamamıştır (Birinci, 2017, s. 50-81).

2.5.4. Modern Çağ'da Avrupa

Tarihleri boyunca milletler, ilerleme ve gerilik arasında gidip gelen döngülerden geçmektedirler. Avrupa milletleri, Müslümanların Rönesans döneminde karanlık çağlardan geçmişlerdir ve modern zamanların başlangıcında uykularından uyanmışlardır. Bunun nedenlerini anlamak için ilerleme ve gelişme, endüstriyel Rönesans sayesinde dünya ülkeleri arasında ön sıralarda yer almaktır. Avrupa, tarihi boyunca hiçbir zaman tek bir ulus oluşturmamıştır. Bu nedenle dil, din veya etnik köken birliği ile birleşmemiştir, ancak Yunan ve Roma uygarlıkları bu ulusları birbirine yaklaştırmayı ve bütünleştirmeyi başarmıştır. Ancak Avrupa ulusları tarafından yönetilmeye devam

etmiştir. Kişiliği ve milliyetçiliği daha sonra belirginleşene kadar her bölgenin kişisel çıkarları ve yirminci yüzyılın ortalarına kadar çağlar boyunca savaşan milletler olarak kalmışlardır (Günay, 2020, s. 832).

Modern çağda Avrupa’da birincisi egemen ailelerin, sömürge ve etki alanlarının ikincisi olmak üzere iki tür çatışma hüküm sürmüştür ve bazı dönemlerde monarşi ve cumhuriyet mücadelesinde temsil edilen ideolojik bir mücadele ile serpiştirilmiştir. Fransız Devrimi’nin ardından ve Napolyon savaşlarıyla sona ermiştir. Üç türüyle Avrupa ülkeleri arasındaki çatışma, bu çalışmanın bölümlerini şekillendiren siyasi bir ivme ve büyük bir askeri çatışma yaratmıştır. Zamansal bölünmesini gündeme getirdik ama aynı zamanda meseleler şeklinde kristalize ettik.

Modern Avrupa Tarihinin Roller: Avrupa Tarihinin Rollerinde, modern Avrupa tarihinin geçtiği rollerin gösterge niteliğinde bir haritasını sunulmaktadır ve ayrıntılara girilmeyecektir. Çünkü bu ayrıntılar çalışma bölümlerinde yeri vardır. Aşamaları ve bu tarihin rolleri şunlardır:

Rönesans dönemi (MS 13-15. Yüzyıla kadar uzanır) ve Avrupa’yı karanlıktan aydınlığa çıkaran yaşamın çeşitli alanlarında bir patlamaya tanık olmuştur ve başlamıştır. Akdeniz’deki ticari faaliyetler ve Endülüs ve güney İtalya’daki Müslüman fatihlerin çabaları ile Avrupa’daki ticari faaliyetlerin büyümesi, nüfusun geçim kaynağı haline gelen ve daha sonra kendi topraklarına sahip olan bir kesimi için ekonomik kazançların gerçekleşmesine yol açmıştır. Avrupa’nın bir kısmı Müslümanların ilminden faydalanmak için Endülüs’e ve Müslümanların Akdeniz’de kontrol ettiği adalara başvurdukları için, karar ve sözleri değişebilmektedir. Bütün bunlar, Avrupa’da feodal ve dini toplumun tahtını sallayan ve Beyaz Kıta’nın Işık Çağlarına aktarılmasına izin veren Avrupa’da büyük bir Rönesans hareketine yol açmıştır.

Özgürlükler Çağı (19. Yüzyıl), Fransız Devrimi, Fransa’da cumhuriyetin ilanı ve monarşinin kaldırılması ve bunun sonucunda Avrupa’daki egemen rejimler arasında siyasi anlaşmazlıkla bitmeyen ideolojik mücadele dönemiyle başlamaktadır. Avrupa siyasi haritasının oluşumuna katkıda bulunan savaşlara, çatışmalara ve konferanslara dönüşmüştür. Bu, Avrupa siyasi haritasının o dönemde temel formuna ulaştığı anlamına gelmemektedir. Ulusların siyasi haritası yaşayan bir organizmadır. Zamanın gelişimi ile gelişmektedir. Bu organik bütünlük yaşam devam ettiği sürece gelişmeye ve değişmeye devam edecektir (Işıktaş, 2015).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
AVRUPA GÖÇ POLİTİKALARI; SURİYELİ VE UKRAYNALI MUKAYESESİ

Uygar, özgür ve demokratik olduğunu iddia eden Avrupa ırkçı olabilmektedir. Bu kültür temelsiz olmasa da onlar, belli bir kültürü var olduğu kabul edilmektedir. Araplar ve İslam ile savaşan Avrupa, Arapların ve İslam'ın içinde bulunduğu medeniyetin temelidir. Tarihin çarkının dönmesinde ekonomik saiklerin önemli bir rol oynadığına şüphe yoktur. Bu bağlamda Avrupa'nın Uzakdoğu ve Hindistan'a ulaşma arzusu, sıcak bölgelerde aracısız fiyatlarına mağaza temin etmek, Arap arabulucu antik ve orta çağda sıcak bölge mağazalarının Batı Avrupa'ya taşınmasında önemli bir rol oynamış ve geri dönmüştür. Bu nedenle Portekizli kâşif özellikle Doğu'daki mağazalara ulaşmaya ve İslam dünyasını onlardan mahrum etmeye odaklanmıştır.

Malaca şehrinde askerlerine Arapları baharat marangozluğundan uzak tutmanın İslam'ın gücünü zayıflatmayı umuduyla bir araç olduğu vaazında ve konuşmanın tonundan amacın tamamen ekonomik olmadığını görüyoruz (Boli, 2001). Ama dini bir boyutu da vardı. Doğu'nun mallarını kontrol etmekten vazgeçmedi. Burjuvazinin, din sloganını yükselterek, Doğu ticaretini tekelleştirerek ve onu Müslümanların elinden alarak toplumu kendi çıkarlarını elde etmeye sürükleme becerisi, yalnızca burjuva sınıfının çıkarlarını sağlar. Müslümanları zayıflatmak, orduların en büyük kitlesini temsil eden geniş halk sınıfının duygularını kışkırtır. Avrupa'nın küçülen küçük kıtası artık yeni burjuva sınıfının ihtiyaçlarını karşılamamaktadırlar, bu nedenle dış zenginlik kaynakları arayışı ciddi burjuvazi için acil bir gerekliliktir. Emekleme döneminde de olsa sanayinin genişlemesiyle birlikte, Avrupalılar yabancı bölgelerden hammadde elde etmeyi arzulamışlardır (Black, 2011, s. 3-11).

3.1. AVRUPA İLE GÖÇMENLİK POLİTİKALARI

Göçmenlerin insan hakları ciddi bir şekilde ihlal edilmeden göç durdurulamamaktadır. Göç bir süre için yoldan sapabilmektedir, ancak Avrupa'nın düzensiz göçü durdurma çabaları, göçmenlerin temel hayatta kalma ihtiyaçları ve kısmen işgücü piyasasının ihtiyaçları gibi hâkim olan çekim ve sınır dışı etme faktörleri nedeniyle büyük ölçüde başarısız olacaktır. Avrupa ülkelerinden “Kaçakçılarla tek başına savaşmak” tamamen yararsızdır, çünkü düzensiz göç piyasası başlangıçta, hareketi engelleyen engellerin dayatılması dışında ortaya çıkmamıştır (Cushcierü, 2007, s. 13-15). Diğer birçok toplumsal sorun gibi, yasak da sorunun bir parçasıdır ve çözümün parçası değildir. İnsanların hareket etmesi gerekmektedir ve hareket hizmetler, fırsatçı mafya çetelerinin onlar için kolaylaştırdığı bir şeydir. Bu nedenle, bu göçmenlere direnmek

yerine hareket prosedürlerini organize edilirse, faydalanılan alan daha fazla olacak ve maliyet daha da azalacaktır. Bölgesel egemenliğin anlamını, sınırların önündeki herkesi püskürtme yeteneğiyle eşdeğer görmeye çalışmak bir yanılsamadır. Tüm sınırlar, özellikle demokratik ülkelerin sınırları başta olmak üzere, geçirgen ve nüfuz etmeye karşı savunmasızdır (Borjas, 2014).

Göçmenler ve bu göçmenleri barındıran ülkelerin vatandaşlarının paradoksla karşı karşıya olduğu görülmektedir. Sınır kontrolü adına ülkeler sınırların kontrolünü kaybetmiştir. Bu nedenle, bölgesel egemenlik, kimin sınırı geçme hakkına sahip olduğunu bilme yeteneği olarak yorumlanmalıdır. Bu, mültecilerin kaçakçılara gitmek yerine sınır muhafızlarına gelip yasal yollarla ülke değiştirmelerini sağlayacaktır. Başka bir deyişle ülkeler, göçmenler tarafından kontrol edilmek yerine göç ve hareketlilik pazarını bir kez daha kontrol etmek istiyorlarsa mültecilere ihtiyaç duydukları hareketlilik çözümlerini sağlamalıdır. Göçmenlerin seyahat vizesi almalarına ve feribot bileti satın almalarına izin vererek kaçakçıları engellemektedir. Güvenlik servislerinin ihtiyaç duyduğu tek şey, sınırları geçecek kişiler hakkında bilgidir ve bu bilgileri giriş vizesi verilmesi yoluyla bulacaktır. Suriyeliler gibi mülteciler için Avrupa, birkaç yıllık bir süre boyunca üst düzey yeniden yerleştirme programları uygulamak zorundadır. O zaman göçmenler kaçakçılara büyük meblağlar ödemek zorunda kalmayacaklar ve öngörülebilir gelecekte güvenli, yasal ve daha ucuz bir hareket etme fırsatı verilirse çocuklarının hayatlarını riske atmayacaklardır. Kalkış ve varış prosedürlerinin düzenlenmesi ve kontrol edilmesi, kaçakçılık piyasasıyla mücadelenin en başarılı yollarından biridir ve göçmenleri kaosla ilişkilendiren klişe imajın yıkılmasına yardımcı olacaktır (Akıllıoğlu, 1989). Ayrıca, Avrupa’da son otuz yılda eksik olan hareketlilik, göç ve çeşitlilik desteği için bir söylem oluşturma konusunda Avrupalı politikacıları destekleyecektir.

Avrupa’daki kriz, beş yıl içinde Avrupa Birliği’nin 28 ülkesine dağılmış iki milyon mülteci olduğu için bir yetenek krizi değil, siyasi liderliğin sorunlarından biridir. Bu ülkelerin nüfusuna bakıldığında, her ülkenin bu göçmenlerin bir yıl içindeki payının o ülkenin nüfusuna oranla çok küçük olduğunu görülmektedir. “Hayatta kalmanın bir yolunu arayan göçmenler” ile ilgili olarak – ailelerini beslemek için göç eden göçmenler kategorisi – Avrupa, bir nesil boyunca onların hareketini kolaylaştırmalı ve ülkelerinden göç arayan insanlara sınırlarını kademeli olarak açmalıdır. Seyahat vizesi almayı kolaylaştıracak sistemler geliştirilmeli, serbestlik sistemleri geliştirilmeli ve şartlara uyanlara teşvik verirken akıllı vize seçenekleri oluşturulmalıdır (European Council).

Burada amaç, mültecilerin sınırlar arasında açık ve düzenli bir akışına izin vermektir. Bu, göçmenlerin çalışma fırsatları olduğunda girmelerine ve çalışma fırsatları olmadığında ayrılmalarına izin vermek anlamına gelmektedir. Buna eşlik eden bir diğer amaç ise güçlü iş teftiş rejimleri ve daha katı işveren cezaları oluşturarak düzensiz göçü çeken kayıt dışı iş gücü piyasalarını azaltmaktır. Bu amaca ulaşmak için hareketi resmileştirmek ve onun için daha iyi bir izleme sistemi yaratmak, bu istisnai ekonomik fırsatın gelişmesine izin verecek ve herkesin haklarını korumalıdır. Bunu zaman içinde uygulamak, bütün bir nesli alsa bile yollar açılacak, mekanizmalar sınanacak ve bu sürecin yıkıcı bir süreç olmadığı, aksine ödüllendirici bir fırsat olduğuna dair güven güçlendirilecektir (Tepealtı, 2020).

3.2. AVRUPA'DAN VE AVRUPA'YA GÖÇ

On dokuzuncu yüzyılda, kitlesel göçün ortaya çıkışı, şimdi bildiğimiz modern biçimde başlamıştır ve buna, yeni ulaşım araçlarının ortaya çıkması, sömürge yerleşimi ve Amerika Birleşik Devletleri'nin 30'dan fazla olarak genişlemesi yardımcı olmuştur. 1846-1914 yılları arasında milyonlarca göçmen Avrupa'yı terk ederek Amerika'ya yönelmiştir. Bu göç türü onlarca yıl boyunca hiçbir engel olmadan kalmıştır ve göçmenin ihtiyaç duyduğu en önemli kâğıt pasaport, belge veya kimlik belgesi olmadığını belirlemek gerekmektedir. Ancak, Amerika Birleşik Devletleri ve diğer bazı ülkelerin bu göçü kontrol etmeye çalıştığı görülmektedir. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında ve yirminci yüzyılın başlarında işler farklılaşmaya başlamıştır.

Avrupa'da ülkelere kimlerin girmesine izin verildiğine ve her türlü koşul ve hakka göre seçici bir yaklaşım benimsemektir. Daha sonra sınır denetimi, kota belirleme, okuma yazma bilmeme testleri ve diğerleri için prosedürler, 1914'te Birinci Dünya Savaşı'nın ve Avrupa'da ilk mülteci krizine neden olan 1917'de Rus Devrimi'nin patlak vermesiyle hızlanmıştır. 1914'ten 1922'ye kadar olan dönemde yaklaşık 5 milyon mülteci ortaya çıkmıştır. 1923'te Yunanistan ve Türkiye halkları arasındaki uyum eksikliği, iki ülkeden 1,7 milyon kişinin göç etmesine neden olmuştur. İki ülke arasındaki savaş yılları, vatansız kişiler olgusunu yönetmek için ilk standartların ve kurumların, yani Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Nansen pasaportlarının verilmesinin kurulmasına da tanık olmuştur (Uçarol, 2019). Ancak İkinci Dünya Savaşı'nın ardından gelen sefalet ve yoksulluk nedeniyle göçmen sayısı hızla azaldığından bu insan akışı aynı güçle devam etmemiştir. Almanya ve Sovyetler Birliği'nin sürgün ettiği insan sayısı, dört yıl içinde yaklaşık 30 milyon kişiye ulaşmıştır. 1945'e gelindiğinde, Avrupa'da 40 milyondan fazla

mülteci, yerinden edilmiş kişi olduğu bilinmektedir. 1918’de sınırlar yeniden çizilmiştir ve insanlar (Türkiye ile Yunanistan arasında gerçekleşen mübadele hariç) yaşadıkları yerlerde bırakılmışlardır. İkinci Dünya Savaşı’nın sonunda, sınırların herkesin korktuğu ve kimsenin onlara yaklaşmaya cesaret edemediği, Polonya dışında, insanların hem Orta hem de Doğu Avrupa’ya taşınmaya zorlandıkları bilinmektedir.

“Etnik temizlik” ifadesi açık bir şekilde beyan edilmemiştir, ancak varlığı, politika yapıcılar tarafından etnik olarak homojen devletler kurmak için planlanmış olan şey olarak zimnen anlaşılmıştır. Bu krizin göz ardı edilemeyecek iki yönü var: Birincisi, koalisyon liderlerinin ve Birleşmiş Milletler Yardım ve Rehabilitasyon Örgütü’nün olağanüstü çabasıdır. 1947 yılına gelindiğinde, Birleşmiş Milletler Yardım ve Rehabilitasyon Örgütü yedi milyon kişiye barınak sağlayan yaklaşık 800 mülteci yeniden yerleştirme kampını yönetmekte ve denetlemekteydi. 1951’e gelindiğinde, bu muazzam çabalar sayesinde, kamplarda yaşayan yalnızca 177.000 yerinden edilmiş insan bulunduğu tespit edilmiştir. Bu insanların milyonlarcası yeniden yerleştirilmiştir. Bahsedilen sayılardan daha fazlası ülkelere geri dönmüş veya başka ülkelere göç etmiştir. İkincisi ise, 1951 yılına gelindiğinde, Birleşmiş Milletler Yardım ve Rehabilitasyon Örgütü’nün varlığına ek olarak mülteci olgusunu, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’ni ele alan yeni bir kurumsal ve yasal çerçeve ortaya çıkmasıdır (UNHCR).

Mülteciler, o zamanlar, acil durumla yüzleşmek için kolektif bir siyasi irade ve savaş belası ve Avrupalı Yahudilerin Holokost’unun ardından insani sorumluluk duygusu içinde olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenler, çözüm bulma dürtüsüyle oluşmuştur. Ne yazık ki, siyasi irade ve insan güdüsü bugün eksik olunan şey olarak kabul edilmektedir. 1950-1973 arasındaki dönemde Avrupa ulus-devletleri, küresel kapitalizmin daha önce tanık olmadığı büyük bir refaha tanık olmuşlardır. O zamana kadar ve 300 yıl boyunca Avrupa ülkeleri, az gelişmiş ülkelerde işgal, kolonizasyon ve yerleşimci illerin kurulması yoluyla kitlesel bir göç kaynağı oluşturmuşlardır. Şimdi, batı ve kuzey Avrupa ulus devletlerinin yabancı iş gücüne çok ihtiyaç görülmektedir. Bu ülkeler göç ve yerleşim yerleri haline geldiğinden, oraya gelen göçmenlerin sayısının aynı artışla birlikte arttığı için bu ülkeler onları memnuniyetle karşılamaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde göçmenlik oranı bir ülke olarak sınıflandırıldığı yıllarda eski çağlardan beri göçmen anlamına gelmektedir (Battır, 2020). Geçen yüzyılın seksenlerinde Afrika, Asya ve Latin Amerika’dan gelen sığınmacılar Avrupa’ya giriyor

olsa da, Avrupa ülkeleri – bir dereceye kadar – bu kıtalarda olup bitenlerden tamamen uzak ve izole kalmışlardır. Ancak Avrupa’da 1990’larda aniden üçüncü bir mülteci krizi ortaya çıkmışlardır. Bu krizin birkaç bileşeni bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Sovyetler Birliği’nin dağılması ve eski Yugoslavya’da savaşların başlaması, ikincisi ise Batılı güçlerin Irak ve Afganistan’daki savaşları ve bu iki ülkeyi birbirine bağlayan savaşlardır. Üçüncüsü 11 Eylül olayları ve yeni bir giriş kısıtlama, kontrol ve engelleme girişimleri dalgasının fitilini ateşleyen “teröre karşı savaş” tır.

Yeni izleme sistemi göçmenlerin ve mültecilerin başka giriş yolları bulmasını takip etmektedir. Sınır kontrollerinin sıkılaştırılması, çaresiz göçmenler ve fırsatçı kaçakçılar arasında yakın bir bağ oluşmuştur. Son olarak, Avrupa’da 2011’de başlayan ve 2014-2015’te doruğa ulaşan dördüncü bir mülteci krizi tespit edilmiştir (Boswell, 2003). Bu krizin en önemli nedenleri ve bileşenleri şunlardır: Suriye’deki savaş, Libya, Afganistan, Irak, Somali, Sudan ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti’ndeki başarısız veya kırılan devletçiklerle güney ülkelerinin görünürdeki yetersizlikleridir. Mülteci sorunlarını çözmek ve Almanya, İsveç, Danimarka ve Birleşik Krallık gibi ülkelere tercih ettikleri destinasyonlara yönelmek için Balkanlar ve Avrupa Doğu ülkeleri üzerinden yeni toplu göç yollarının hızla oluşturulmasıdır. Bu kuşkusuz bir Avrupa krizidir olarak kabul edilmelidir. Bununla birlikte, dünyada hala 18 milyon mülteci ve 27 milyon yerinden edilmiş kişi bulunmaktadır ve bunların yaklaşık %80’i Avrupa’da ikamet etmeyen, ancak Afrika, Asya, Orta Doğu ve Latin Amerika’daki yoksul ülkelerde ikamet eden insanlardır (Banulescu-Bogdan, 2015).

Yüz binlerce mülteci, ekonomik fırsatlar arayan daha az sayıda göçmenin yanı sıra güney ve güneydoğu Avrupa kıyılarına gelmektedir ve Yunanistan ve İtalya’ya gelenlerin çoğunun bu iki ülkeden herhangi birinde kalma arzusu bulunmamaktadır. Suriye, Irak, Afganistan ve Libya’daki durumlar ve ilk sığınma ülkelerindeki pek çok mülteci için herhangi bir umut olmaması göz önüne alındığında, Avrupa mülteci dalgalarında bir artış beklemelidir (Bovens, 2011, s. 70-93).

Avrupa her zamanki gibi iş yaklaşımını sürdürebilir mi, sorusu oldukça önemlidir. Durumu anlamaya engel olan bazı yanlışlar şu şekilde tespit edilmiştir: Korumaya duyarlı sınır kontrolü mümkündür. Avrupa Birliği’nin dış sınırları, özellikle deniz sınırları, yasal ve koruyucu bir şekilde kontrol edilememektedir. Deniz sınırlarını kontrol etmenin tek yolu, aslında, kontrolün güçlendirilmesi, insan yükü taşıdığından şüphelenilen teknelerin engellenmesi sürecinin hızlandırılması ve olması gereken yere

geri dönmeleri için geri dönmesi veya baskı yapılmasıdır. Bununla birlikte özel uygulamalar vardır. Bunlar güvenli üçüncü ülke olarak kabul edilmeyen ülkeler, AB iltica yasaları ışığında yasa dışı uygulamalardır (Alpes, 2017, s. 1-10).

Ayrıca, bu ülkeler aslında mülteci ihraç eden ülkeler olduğundan ve bu teknelerin veya alayların herhangi bir dönüşü, keyfi bir zorunlu geri dönüşün gerçekliğini temsil etmektedir. Bu uygulamaların, itiraz eden ve yasaklanan kişilerin yaşamları üzerinde de tehlikeli etkileri bulunmaktadır. Ne yazık ki, hem savunucular hem de devletler, sınırları koruyan özdeyişlerin izlenebilmesini sürdürmeyi tercih etmektedir. Avrupa Birliği hukukunda tek mülteci statüsünün belirlenmesi üye devletlerin sorumluluğundadır. Bunun başarılması ise sığınmacı sayısı ne olursa olsun ülkelerin buna yeterli kaynak ayırması halinde sağlanılabilmektedir (Böhning, 1983, s. 641-648).

3.3. SİĞINMACI SAYISI

Sığınma prosedürlerine ve bir kişinin statüsünü almaya hak kazanmasına ilişkin en son direktiflere göre, mülteci statüsü belirleme konusu, bireysel yaklaşıma herhangi bir alternatif sunmadığından son derece karmaşık ve mali açıdan önemli bir görev haline gelmiştir. Bazıları karara itiraz etme ve sığınma başvurusunu yeniden gözden geçirmeye yönelik garantiler ve olanaklar ve genellikle sığınma sisteminin kötüye kullanılmasını önlemeye ve diğer koşulları ele almaya yönelik diğer farklı prosedürler ve farklı dava türleridir. Ayrıca ilgili kişinin kayıt olması ve sığınmacılar arasında yer alabilmesi için iltica başvurusu yapması gerekmektedir. Böyle bir durumda derhal resmi kayıt yaptırılması gerekmektedir. Mülteci ücreti ne olursa olsun talep etmektedir. Bir “ülkeye gelenlerin sayısının binlere ulaştığı farklı bir durumdan bahsedilmektedir ve bu durum çoğu Suriye gibi balık üreten ülkelere kökenleri ne olursa olsun, bu tür koşulların yerine getirilmesinin imkânsız olduğu anlamına gelmektedir. Örneğin, Yunanistan’daki sığınma sistemi, tüm gerekliliklere uymak için ayda 1.500’den fazla talebi işleme koyabilme gücüne sahiptir. Bu, Yunan adalarındaki günlük mülteci oranının yarısından daha azdır. Mali açıdan güçlü ülkeler bile günde binden fazla sığınma talebini işleme alma sorunundan mustarıdır. Dublin sistemi, Avrupa Birliği’nin iltica yasasının dayanak noktasını temsil etmektedir ve bu nedenle bedeli ne olursa olsun savunulması gerekmektedir (Arı, 2012).

Dublin III Sözleşmesi’nin uygulama düzenlemelerine göre, sığınma başvurusunun değerlendirilmesi için sorumluluğun tahsis edilmesi için en önemli

kriterler, sığınmacının ilk kez girdiği ülke ve ilk Avrupalı sığınmacının ilk giriş yaptığı ülkedir. Dublin II Düzenlemelerinin ilk etapta gerektiği kadar başarılı olmadığına dair kanıtların bulunmasıyla, Dublin III Düzenlemeleri, belirli iyileştirmeleri kolaylaştırmak için, bu temel varsayımları sürdürmeye devam etmiştir. Ancak bunu yerinde doğrularsak, Avrupa Birliği'nin dış sınırlarında yer alan ülkelerin hiçbirinin sorumluluğunda olduğu için tüm sığınma başvurularını işleme koyamadığı görülmektedir. Örneğin, 2015 yılında Yunanistan'ın Türkiye üzerinden Suriye, Afganistan ve Irak dâhil olmak üzere birçok ülkeden 600.000'den fazla mülteci alması beklenmektedir. Ayrıca, geçmişte iltica başvurusunda bulunup yeniden iltica başvurusunda bulunmak isteyen veya geçmişte iltica başvurusunda bulunmayıp şimdi yapmak isteyen üçüncü dünya ülkeleri vatandaşlarından oluşan geniş bir yerleşik gruba da sahiptir (Kaplan, 2004). Ancak Yunanistan yılda iki yüz ila üç yüz bin sığınma başvurusunu işleme koyamamıştır ve uygulamada tüm bu sayıları %50'lik uygun bir mülteci talep oranıyla uluslararası koruma sağlananlar arasına dâhil edememektedir. Sığınmacılar, sığınma taleplerini işleme koymaktan sorumlu ülkede kalmalıdır. Dublin III Düzenlemelerine göre, sığınmacıların Avrupa Birliği'nin gerektirdiği yerde kalmaları beklenmektedir. Bu sığınmacı kitle, diğer insanlar gibidirler; arzularına, hayatlarını kontrol eden faktörleri anlamalarına ve planlarına sahiptirler. Dublin III Düzenlemelerine Suriye, Afganistan ve başka yerlerden yeni gelenlerin çoğu, Dublin sistemi hakkında sahip oldukları bilgilere rağmen (aile birleşimi ve göç ile ilgili hükümler dâhil) Yunanistan'a sığınma başvurusunda bulunmayı reddetmektedirler. Ardından kaçakçılara ödemek zorunda oldukları maddi ücretlere ve Yunanistan'da koruma elde etme fırsatına rağmen bunun yerine çoğu, kapanmadan önce sınırları kesmeyi umarak İsveç ve Almanya'ya taşınmak istemektedirler (Dublin Davaları). Aslında 2015 yılının ortalarında Yunanistan'a göçün artmasını açıklayan nedenlerden bazıları, iki ülke arasına sınır duvarı örülerek Sırbistan-Macaristan sınırı kapanmadan önce göç yolculuğunun aciliyetiyle ilgilidir. Ayrıca dil, aile bağları, diaspora toplulukları, sosyal avantajlar ve bazı ülkelerdeki entegrasyon olanaklarına ilişkin yanlış anlamalar da bulunmaktadır.

Göç sorunları, Avrupa'daki sağ güçler için zengin bir materyal oluşturmakta ve diğer ülkelerin elinde baskı yapmak veya belirli siyasi kazanımları toplamak için bir "silah"a dönüşmektedir. Sınır ötesi tur, dosya göçünün siyasi baskı için nasıl kullanılacağını ve ülkeler arasındaki sınırların nasıl kontrol edileceğini keşfetmektedir. Dünya, son birkaç yılda siyasi ve demografik değişikliklere bir dizi tanıklık etmiştir. Ara

yüz olaylar ise nispeten uzun bir zaman işgal ve dünyada birkaç ülkede yaşam süreci üzerinde bir etkisi olmuştur. Belki de burada en önemli konulardan biri, devletlerin dünya siyaseti sahnesinde sıkıca kendini empoze ve olay yerine insanca ve siyasi baskı mekanizması neye benzediğini anlamasıdır. Bu göç sorunu ve onlar istikrarlı ve onlar için daha iyi bir gelecek sağlamak mümkün düşünün ülkelere yoksulluk, savaş ve istikrarsızlık kaçmak için milyonlarca peşinde olmaktadır (Dimitriadi, 2016).

2015 yılında krizin başlangıcı ile bütün dünya onlara ulaşmak isteyen göçmenlerle Avrupa ülkelerinin vatandaşları tarafından bir dayanışma kitlesel harekete tanık olmuştur. Göç dalgaları absorbe durumdadır ve bu göçmenler nispeten iyi yaşam koşulları sağlamak için çalışmaktadırlar. Hepsi uluslararası kuruluşlar, yerel girişimler ve hükümet planları dâhilinde çalışmaktadır. Ama zaman geçtikçe, resim kendi zıddına dönüşmüştür ve ülkeler bunu ulaşmasını göçmenleri engellemek amacıyla gerekli ve bu önlem kurmak, bazen “garip” yasaları ve bazen insanlık dışı olanları önermeye başlamıştır. Bu duruma İtalya’yı örnek olarak göstermek mümkündür. Limanlarda yanaşma gelen kurtarma gemileri engelleme hakkında önceki kararlarında vardır ve onlar ayıklanmaktadır. Britanya ve önerileri ile ülkeye gelmesini göçmenleri önlemek için hükümetin çabalarına ilk bakışta görünen adımlardır.

3.4. AVRUPA SAĞ GÖÇMEN KARŞITI SÖYLEM VE POLİTİK KAZANÇLARI

Göç etkisi Avrupa iç siyasi sahne üzerinde bir tartışmayı yükselterek uzatılmıştır. Sağ partilerin giderek bu partiler zayıf oyunculuk ve popüler varlığı mustarip olduğu bir zamanda, zeminde kuvvetler olarak ortaya çıkmaya başlamıştır. İsveç’te, örneğin, yeni Nazi fikirleri onun hayranları için bilinen “İsveç Demokratları”, siyaset sahnesini başarı ve gelecek hükümette yer almak bir fırsattır. Anti -İmmigration retoriği son zamanlarda bu partinin başarısında önemli bir rolü vardır. Avusturya Şansölye Sebastian Kurz uzağa göç konusunda tutumunu ve göçmenlerin sınır dışı üzerindeki ısrarını onaylamaya dönmüştür. O göçmenlerin sınır dışı durdurmaz, fakat onlara karşı yaptığı politika değişmeyeceğini söylemiştir. (Battır, 2020)

Marine Le Pen, “Ulusal Cephe” Fransa’da sağcı partinin lideri, akım makamlarının “damping Avrupa” göçmenler üzerinde çalıştığını söyleyerek Avrupa Birliği, sığınma konularında uzman ajansı kurulmasına yorumlamıştır. Siyasi Fransız siyasi kampanyalar ve aktiviteler sırasında defalarca göçmen karşıtı söylemini kullanılan geçmiş göçmen karşıtı, İslam ve Avrupa Birliği fikrinin, içinde pozisyonların çok

olmuştur. Göçmenlerin kabulünü sınırlama ve sığınmacıların sınır dışı edilmesi politikaları, Danimarka hükümetinin soldan hesaplanan kararlarını birçok kez tartışmalıdır ve bu tartışmalar sağcı karaktere sahip Avrupa hükümetleriyle sınırlı kalmamıştır. Kopenhag Hükümeti, çok sayıda sığınmacıyı kendi ülkelerine geri gönderme niyetini açıklamıştır. Böylece göçmenlerin herhangi bir garanti olmaksızın sığınma başvurusunda buldukları ve onay bekledikleri üçüncü ülkelerde sığınma kabul merkezleri kurmayı düşünmekteydiler.

Türkiye için, daha sonra Avrupa Birliği kendi topraklarında göçmen bakımından onlara verdiği vaatlerine sadık kalmamıştır. Recep Tayyip Erdoğan'ın hükümeti Avrupa Birliği topraklarına girmesine Türk turist vizesi muaf dâhil olmak üzere ortak Avrupa anlaşmaları karşılamak için olmadığı konusunda suçlamıştır. Çünkü Türkiye ile Yunanistan Fresh arasındaki sınırda, göçmen News dâhil olmak üzere uluslararası medya tarafından belgelenmiştir.

Avrupa ülkeleri daha sonra Türkiye'nin, kısmen göçmenlerin Avrupa'ya gitmesini önleme ve sığınma başvuruları Yunanistan'da reddedilenleri yeniden kabul eden 2016 yılında Avrupa Birliği ile imzaladığı göç anlaşmasına uymasını istemiştir. Kıbrıs, Avrupa Birliği Akdeniz adası üyesi, Türkiye'yi göçmen kartını evlat edinmekle suçlamıştır. Birkaç kez Türkiye'nin deniz yoluyla göçmenleri adanın Türk tarafına (kuzey) gönderdiğini açıklamıştır. Burada göçmenler iki bölümü Avrupa kısmına ayıran çizgiyi geçmiştir.

Kendi adına, İspanya siyasi hedeflere ulaşmak için Avrupa Birliği baskısındaki göçmen Fas'ın kullanımını kınamıştır. İspanya Başbakanı Pedro Sanchez anda Fas ile Al-Jibin sınırlarını ziyaret etmiştir ve Fas'a ülkesini getiren dostluk ilişkisi vurgularken, elbette sınırlarını savunmak için söz vermiştir. İki ülke arasında hâlâ devam eden tartışmanın sona ermesi bekleyen, şu anda, Melilla'daki farklı milletlerden kendilerinden önce gelen yüzlerce kişiye ek olarak, yaklaşık 1.200 göçmen, Ceuta'da bir reşit değil, sürekli olarak İspanyol anakarasına ulaşmanın yollarını aramaktadır. Rabat ve Madrid arasındaki daha önce imzalanmış anlaşmalara göre, tüm Faslı göçmenleri ülkelerine iade edilebilmektedir, ancak pandemik korona sonucu sınırlarını kapatma kararı, bu ögenin uygulanmasını önlemektedir.

3.5. RUSYA VE AVRUPA YAPTIRIMLAR, SINIRLARI GÖÇMENLERE AÇILACAK MI?

Federasyonun doğu sınırları bu kez Belarus karşısında Avrupa açıkladığı yaptırım perspektifi karşısında Rusya, Avrupa Birliği ile yasadışı göçle mücadele için anlaşmalar askıya alınacağını duyurmuştur. Litvanya, üç Baltık cumhuriyetleri biri Birliği üyesi Belarus makamları göçmenlere kendi payına sınırı açma konusundaki endişelerini dile getirmiştir. Litvanyalı yetkililer binden fazla Iraklı göçmenin Belarus'a ulaşmak ve orada iltica etmek durumlarından endişe ettiklerini ifade etmiştir. Eski Devlet Başkanı Muammer Kaddafi'nin devrilmesinden bu yana yıkıcı bir iç savaş yaşayan Libya, gelişmekte olan ülkeler bahanesiyle Avrupa Birliği ve bazı Avrupa ülkelerinden çok sayıda mali, lojistik ve siyasi yardım almıştır.

Sahil Güvenlik, Akdeniz'deki göçmen botlarını durdurmak için ana görevin sahibine sahiptir. Siyasi çatışmaların ve kazanımların nedenleri arasında, göçmenler, içinde yaşadıkları trajedilere veya elde etmeyi umdukları geleceğe en ufak bir jest yapmadan, politikacıların hedeflerine ulaşmaları için zengin malzeme olmaya devam etmektedir.

3.6. AVRUPA'YA BAŞVURMAK

Ukrayna krizi ve önceki iltica krizleri ile uğraşan Avrupa ülkelerine kıyasla, Brüksel'de bir araya gelen Avrupalı içişleri bakanları, Ukrayna'daki "savaştan kaçan" mültecilere Avrupa Birliği'nde "geçici koruma" sağlanması konusunda anlaşmışlardır. Avrupa Birliği İçişleri Bakanları, Brüksel'de, ülkelerindeki savaştan kaçan Ukraynalılar için üç yıla kadar kalmalarına ve çalışmalarına izin veren 2001 muhtırasına başvurarak oy birliğiyle kabul etmişlerdir. Bakanlar, bu tedbirin Ukrayna'dan kaçan ancak Ukrayna vatandaşlığına sahip olmayan mülteciler için de geçerli olup olmayacağını açıklığa kavuşturmamışlardır. Bu da üye devletleri Polonya ve Avusturya gibi bazılarının muhalefeti ışığında ayıran bir konudur (Diaz-Printz, 2022).

Avusturya Bakanı Gerhard Karner, Ukraynalı olmayan mültecileri bu önlemlerde dâhil etmekte isteksiz davranmıştır. Lüksemburg ise herhangi bir ayrımcılığı reddetmiştir. Lüksemburg Dışişleri Bakanı Jean Asselborn, Türkiye'nin, Ukrayna ve Rusya arasındaki görüşmeleri kolaylaştırmaya çalıştığına, ateşkes sağlanması için çabaladığına ve Ukrayna tahılının ihracatını kolaylaştırmak için diplomatik girişimlerde bulunduğu dikkat çekmiştir (Güleç, 2015). Dışişleri bakanı Jean Asselborn, "Ukrayna'dan tüm insanlar için

geçici koruma sağlamayı umuyorum, ten rengi, dil veya din ne olursa olsun, şimdi ayrımcılık yapmamalıyız” söyleminde bulunmuştur.

Irkçılık her zaman yüzyılın konuşması olmuştur. Özellikle yabancı ülkelerdeki Araplara yönelik ırkçılıktır. Bunun nedeni, bu konuda yayılan söylentilerdir. Ancak Avrupa'nın Ukraynalılara olduğu gibi Suriyelilere karşı da ne kadar açık yürekli olduğunu unutmak mantıklı mıdır? Irkçılık haberleri ne kadar çok olursa olsun, bu haberde akılcı olmak gerekmektedir. Ama bu kesinlikle ırkçılık için bir gerekçe değildir. Ancak ırkçı tutumlar genellikle bireyler tarafından verilmektedir. Avrupa ülkelerine gelince, Almanya Suriyeli mültecilere elini ilk açan ülke olmuştur.

3.7. AVRUPA ÜLKELERİ SURİYE KRİZİNİN KARŞILAŞMASI

Ortadoğu'daki Avrupa politikasına ve bu politikanın bölgenin gerçek gereksinimlerine uyarlanmasına bakıldığında, Avrupalıların kendi içlerinde etkin ve etkili bir oyuncu olarak ortaya çıkmalarını sağlayacak araçları ve karar mekanizmalarını bulamadıkları görülmektedir. Avrupa Birliği'nin güney Akdeniz ülkeleriyle başa çıkma biçiminin, Avrupa'nın resmi eğiliminin her zaman siyasi açıklığı pekiştirmek ve hiçbir şey yapmayan teorik bir kavramla sınırlı kalan demokratik bir modele doğru ilerlemek olduğunu gösterdiğinden, tarih boyunca tekrar tekrar ortaya çıkmıştır (Öngel, 2021, s.19-29).

Tunus'ta Zein El Abidin Ben Ali ve Mısır'da Hüsnü Mübarek'in düşüşü ve yeni krizle başa çıkmak için uygun yollar bulmadaki görece gecikmesi karşısında, sonuç Avrupa Birliği'nde kafa karışıklığı olmuştur. Arap Baharı'nın üzerinden bir yıldan fazla bir süre geçmiş olan, Suriye dosyası Avrupa Birliği'nin Ortadoğu'daki yetersiz yeteneklerinin yeni bir göstergesi olarak ortaya çıktı.

Yakın zamana kadar Avrupalıların Suriye ile etkin ve yapıcı ilişkiler geliştirme arayışında oldukları ve bu arayışta Şam'a detayları ticari ve ekonomik temellere dayanan bir ortaklık sözleşmesi teklif ettikleri belirtilse de Suriyeliler açmayı reddetmişlerdir. Avrupa Birliği'nin teklifine veya Avrupa Birliği ile resmi bir ortaklığa girme teklifine kadar ve belki de en belirgin sebepleri Suriyelileri bu reddetmeye sevk eden şeydir. Avrupa ile ekonomik işbirliğinin iç işlerine müdahale için bir giriş noktası olacağı korkusudur ve Şam'ı bazı bölgesel ittifaklarının doğasını yeniden gözden geçirmeye zorlamak için bir kapıdır (Abacı Yıldız, 2019, s. 240-250).

Avrupa Birliği'ne gelince, Suriye'nin önemli bir parçası olduğu Ortadoğu'daki varlığını güçlendirmesi gerektiğine her zaman ikna olmuş, ancak şimdiye kadar bunu başaramamıştır. Suriye'de devam eden şiddet, Avrupalıları temsil edilen Suriye hükümetinin, şiddeti kınayan bazı açıklamalar ve Şam'a yönelik ekonomik yaptırımları sertleştiren bazı kararlar vermesi ve ayrıca bazı Suriyeli yetkilileri Suriye'ye seyahat etmesi yasaklananlar listesine koymasıyla ilgili bir tavır almaya sevk etmiştir.

Bu açıklamalar ve alınan tedbirler, Suriye devlet aygıtı ve onun temel unsurları üzerinde etkili olmalarına imkân verecek mekanizmaların eksikliğidir. Avrupa Birliği'nin 2011 baharında Suriye krizinin başlamasından bu yana 126 kişiyi ve 41 şirketi hedef alan 13 yaptırım paketine başvurması gerçeği değiştirmemiştir. Avrupalılar Suriye aşırılıkçılarına öfkelerini ifade etmeyi ve Suriye'nin askeri, endüstriyel ve ticari sektörlerini kuşatma altına aldıktan sonra Suriye hükümeti üzerindeki ekonomik ve askeri boğazı sıkılaştırmayı başarmışlardır. Ancak bu kararlılık Suriyelilerin üzerinde kafa karışıklığına yol açmamıştır (Banulescu-Bogdan, 2015). Avrupa Birliği, Suriye hükümetini etkilemenin zorluğunu bilmekte ve ayrıca Rusya, Çin ve İran gibi bazı ülkelerin Suriye rejiminin ekonomik yaptırımlar paketini aşma yeteneklerini geliştirmede oynayabileceği rolün öneminin de farkındadır.

Avrupa Birliği, genel olarak, Suriye'de olanlara yönelik stratejisini ekonomik yaptırımlara dayanmak ve Suriye rejimini şaşırtmayan veya korkutmayan açıklamalar yapmakla sınırlandırırken, diğer hükümetler Suriye rejimi ile diyalog için kanallar bulmaya daha isteklidir. Bu nedenle AB kendisiyle diyalog kurmak ve şiddete başvurmayı sınırlamaya çağırarak amacıyla resmi misyonlar göndermektedir. Bu hükümetlerin çabaları şimdiye kadar başarısız olmuştur, ancak aynı zamanda, diyalog için araçlar geliştirmek, uyum sağlama ve çöküşü önleme kabiliyetinin kanıtlandığı bir durumda Suriye rejimini düşmanlaştırmaktan daha iyi görünmektedir. Avrupalılar, genel olarak Ortadoğu arenasında ve özelde Suriye'de varlık göstermek istiyorlarsa, bu rolü geliştirmek için sadece açıklamalar yapmaktan veya acısız yaptırımlar uygulamaktan daha etkili başka yollar aramaktan başka yöntem kalmamaktadır (Bingöl.. o, 2013). Özellikle Avrupa Birliği'ne etkin ve güçlü bir rol bulmayı sevenlerin çoğu, her zaman sahada genellikle işe yaramaz kararlar ve açıklamalar verme çabalarından şikâyet ettiğinden, Avrupa Birliği'ne yönelik çok sayıda eleştiri olmuştur. Burada, Avrupa Birliği'nin sesinin tam anlamıyla etkili olmadığını belirtmek önemlidir. Ancak bu durum, özellikle, AB'nin her bir üyesinin görüşlerini gerçekten temsil eden resmi ve güçlü

pozisyonları tanımanın zorluğu başta olmak üzere, çeşitli mülahazalarla açıklanmaktadır. Ancak bu, Avrupa Komisyonu'nun, Devlet Başkanı Beşar Esad rejimine yönelik sert eleştirilerde açıkça görüldüğü gibi, sahadaki mevcut durumu etkilemeye çalışan kararlar almasını engellememiştir.

Öte yandan Suriye krizi, Avrupa Birliği içinde dış politika konularında diğerlerinden daha fazla ağırlığa sahip ülkelerin varlığını da ortaya çıkarmıştır. Belki de bunun en iyi örneği Fransızların attığı adımlar ve açıklamalardır. Suriye krizinin Mart 2011'de başlamasından bu yana, Fransa, Cumhurbaşkanı Jacques'in de belirttiği gibi, iki ülke arasındaki ilişkilerin o zamandan önce farklı seviyelere ulaşmış olmasına rağmen, Devlet Başkanı Beşar Esad'ın performansını sert bir şekilde eleştirmeye başlamıştır. Chirac'ın Şam'a resmi elçiler göndermesi ve Devlet Başkanı Beşar Esad'ı Temmuz 2008'de Paris'teki Akdeniz için Birlik projesinin açılış törenine davet etmesi, ancak, Fransa'nın Suriye'ye bu açıklığı, Şam'dan, özellikle de Fransa'dan gelen uygun bir yanıtla karşılanmamıştır. Suriye'ye ek olarak İran'la ilişkilerinin niteliğine ilişkin talepleri de bu uzatılmış el politikası, Fransızların petrol ve telekomünikasyon sektörlerindeki yatırımlarını kolaylaştırıcı adımlara dönüşmemiştir (Human Right Watch).

Fransızların Suriye muhalefetinin taleplerini savunmak konusundaki ısrarında, Arap Bahar'ının beklentileriyle örtüşen ahlaki kaygılar rol oynamıştır. Ancak Fransa'nın tutumunun doğasında başka kaygıları da vardır. Fransa hükümeti şu anda Fransa'da ikamet eden Suriyeli bir aydın olan Dr. Burhan Ghalioun'un başkanlığını yaptığı Suriye muhalefeti Ulusal Konseyi'nin kurulmasını teşvik ederek önemli bir rol üstlenmiştir. Fransa Dışişleri Bakanı Alain Juppe, Suriye konusundaki görüşünü açıklayan ilk Avrupa bakanı olmuştur. Hükümet, muhalefetle olan ilişkilerinin arka planına karşı "meşruiyetini kaybettiğini" söyleyerek, Mayıs 2011'de ülkesinin Suriye Ulusal Konseyi'ni muhalefetin resmi temsilcisi olarak tanımıştır (Aktaş, 2021).

Fransa'nın diplomatik hamleleri, Libya örneğinde olduğu gibi Suriye'de de bir değişim yaratma iradesini göstermektedir. Ancak bu Fransız iradesinin uygulanması, Suriye muhalefetinin kırılabilirliği ve Suriye muhalefetinin kırılabilirliği da dâhil olmak üzere birçok şey tarafından engellenmektedir. Bu gerçek, Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin Suriye'ye karşı cephe açmaya isteksiz görüldüğü bir durumda, zayıf yeteneklerini yansıtabilecek ve cumhurbaşkanlığı seçimleri için mücadele etme istekliliği ile karakterize edilen hassas bir aşamada kendisini olumsuz etkileyebilecek bir durumda

ortaya çıkmıştır. Fransa'nın tutumu, Suriye dosyasının doğası ve nasıl ele alınacağı konusunda diğer Avrupa ülkelerinin tutumlarıyla çelişirse de, Fransa'nın bu ülkedeki durumla ilgili ne yapılması gerektiğini açıklayınca bir adım daha attığı görülmektedir. Oradaki durumu gerçekten etkileyebileceğini kanıtlamaktadır (Goodman, 2019, s. 1103-1113).

Sonuç olarak, Suriye krizine en sessiz kalan Avrupa ülkeleri en akıllı ülkeler olarak görünmüştür. Almanya ise sahada hiçbir işe yaramayan kararlardan soyutlanmadan Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler kararlarına uymuştur. Alman diplomasisi, Orta Doğu'da gerçek politikalar geliştirerek, ancak bunları alenen ifade etmeden ve Arap dünyasında, sahadaki en belirgin gelişmeleri çoğu ülkede doğrulamasını sağlayan geniş bir istihbarat ağına sahip olmasıyla uzun süredir ayırt edilmektedir. Bu ülkelerden Rusya ve Çin vetolarından memnuniyetsizliğini açıklayarak Suriye'de olup bitenlere boş bakmamıştır. Hatta Şubat 2012'de dört Suriyeli diplomatı, Suriyeli muhaliflere karşı casusluk operasyonlarına katıldıkları iddiasıyla topraklarından sürmüştür (Alaca, 2020).

Ancak buradaki fark şudur: Fransa ve İngiltere gibi performansını vurgulamak ve Suriye muhalefetini desteklemeye ve Devlet Başkanı Beşar Esad'ı zayıflatmaya kararlı olduğunu belirtmek önemlidir. İspanya ise Suriye halkının acılarını hafifletmenin yollarını bulmaya kararlı oyunculara örnek olarak daha ihtiyatlı yollarla ortaya çıkmaktadır.

3.8. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN SURİYE KRİZİNE YÖNELİK FARKLI TUTUMUNUN YANSIMALARI

Avrupa Birliği ülkelerinin farklı duruşları ile etkili kararlar alamamalarının nedenleri ise, biri yapısal, diğeri ise bazı ülkelerin kendi içlerini öne çıkarma iradeleriyle ilgili iki ana unsurdan kaynaklanmaktadır. Avrupa düzeyinde, Avrupa Birliği'nin Arap dünyasındaki gelişmeler karşısında etkisiz bir politika izlediğini genellemek yanlıştır. Avrupalılar, ekonomik durumu iyileştirme hevesiyle cömertçe finanse ettikleri birçok program ve proje geliştirmişlerdir.

Bölgedeki koşullar, özellikle Akdeniz'e kıyısı olan ülkeler için, bunların amaçları esas olarak yasadışı göçü azaltmak olsa da, burada önemli olan finansal kaynakların mevcut olması ve hatta Akdeniz'in güneyindeki birçok ülkenin bu kalkınma projelerinden faydalanmasına izin vermesidir. Ancak diğer yandan, "Avrupa Komşuluk

Politikası” için yatırılan büyük meblağların eşdeğer siyasi meyveleri olmadığından, bu politikalar Avrupa Birliği’nin siyasi düzeydeki genel zayıflığını da yansıtmaktadır. Mesele burada Avrupa’nın ekonomik desteğinden yararlanan ancak Avrupa’nın siyasi olarak aynı ölçüde faydalanmadığı Suriye örneğine bağlı değildir (Batsaikhan, 2018). Aynı durum Tunus, Fas, Mısır ve hatta birçok Arap ülkesinde tekrarlanmıştır. İsrail, bu ülkeler olarak Avrupa Birliği’nin bazı taleplerine siyasi yanıt vermeden Avrupa’nın açıklığından yararlanmıştır. Örneğin Tunus, Bin Ali döneminde insan hakları alanında reform politikalarına sıcak bakmamıştır. Haziran ayında medeni kanununun bir hükmünü değiştirerek, insan haklarına yönelik keyfi ve ihlal edici politikalarını vurgulayacak düzeye gelmiştir. 2010’de aynısı İsrail için de geçerlidir, çünkü Filistinlilerle uğraşma şeklini değiştirmemiştir. Avrupa Birliği’ne gelince, bu reddetme benimsediği politikaları etkilememiştir ve bu durum büyük ölçüde yapısal zayıflığının bir sonucu olarak görülmektedir. Avrupa Komisyonu üye devletlerin çatışan görüşlerinin rehininde kaldığı ve kendi görüşünü formüle etmeye çalışmadığı sürece, anonim kalacak ve yetersiz ve inandırıcı olmayan rolüyle sınırlı kalacaktır (İnaç, 2021, s. 71).

Paradoksal olarak, Avrupalıları bir bütün olarak temsil eden kararlar üzerinde çalışan ve oy kullanan fiili bir Avrupa Parlamentosu olduğu için bu engel demokratik bir şekilde aşılabilmektedir. Bununla birlikte, Avrupa kararlarını kabul etme yollarındaki kusur derindir ve bu, Ashton’ın Avrupa Parlamentosu tarafından Şubat 2012’de yayınlanan resmi bir talebe rağmen Avrupa ülkelerinden büyükelçilerini Suriye’den geri çekmelerini resmen istemekten kaçındığı Suriye’deki durumda belirgin bir şekilde görülmektedir.

Avrupa Birliği’ne üye devletlere gelince, birçoğu dış politika konularında resmi Avrupa organlarını görevlendirmeye henüz hazır olmaktan uzaktır. Bu durum Suriye dosyasında bile ortaya çıkmıştır. Halkın özgürlük ve demokrasi taleplerini ele alırken Suriye’deki rejimin politikalarının kınanması gerektiği konusunda Avrupa ülkelerinin görüş birliği olmasına ve doğrudan müdahaleye ihtiyaç olup olmadığı konusunda bir aşamada görüş ayrılıklarına rağmen Suriye meselelerinde fırsattan yararlanmamışlardır. Bu teorik yakınlaşma, Avrupa Komisyonu’na Suriye durumuyla ilgilenmek için uygun gördüğü kararları alma yetkisi vermektedir (European Commission).

Sonuç, daha önce de belirtildiği gibi, yukarıda bahsedilen durum Avrupa Birliği’nin zayıf ve Suriye kriziyle etkili bir şekilde başa çıkamayacak şekilde ortaya çıkmıştır. Bu sonuca, Libya örneğinde olduğu gibi Suriye kriziyle siyasi ve askeri olarak

baş edebileceklerini zanneden Fransa ve İngiltere gibi ülkeleri de durumu yeniden değerlendirdikten sonra geri adım atmadan dâhil etmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
AVRUPA'DA GERÇEK GÖÇ TAVIRLARI: KİMLİK AYRINTILARI

Suriye kriziyle ilgili olarak şimdiye kadar etkili bir Avrupa pozisyonu formüle etme fırsatını kaçırmak, bu pozisyonun oluşturulduğuna dair işaretlerin tamamen ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir. Aksine uluslararası sahnede varlığını vurgulayan politikalar benimsemektir. Komisyon ve Avrupa Başkanlığı'nın, sınırlı performanslarına rağmen, Avrupa Birliği'nin dış politikalarıyla ilgili olarak daha fazla hareket özgürlüğü kazanmaya kararlı olduklarına şüphe yoktur.

Avrupa organlarının ve üye devletlerin egemen kararları, buna hazır değildir ulusal çıkarlarının gerekliliklerinin tanımına ve değerlendirmesine dayalı olarak diplomatik ayrıcalıklarından vazgeçmektedirler. Bununla birlikte, dış politika ile ilgili olarak Avrupa egemenliğini tanıyan resmi bir çerçeve formüle etmenin zorluğuna rağmen, Avrupa Birliği üye devletlerini dolaylı olarak destekleyen kademeli bir politika ile tanımlanacak genel ve gayri resmi bir yol haritası kabul etmek mümkün olmaya devam etmektedir. Örneğin, Avrupalıların Suriye hükümeti üzerindeki ekonomik baskıyı sıkılaştırma ihtiyacı konusunda hemfikir olduğu ve bu adımın doğruluğu konusunda hemfikir olsak da olmasak da, ilk önce Suriye halkına yansıdığı için, hiçbir şey Avrupalıları kabul etmekten alıkoyamamaktadır. Avrupa organlarının, kabul etmeyi düşündüklerini, bu konudaki resmi tutumlarını kabul etmeden önce üye devletlere sunmaları gerekli olsa bile, kararların araçlarına ilişkin bu dosyaya ilişkin kararları alması gereken Avrupa Komisyonu'na genişletilmiş yetkililerdir.

Bu süreç karmaşık görünebilmektedir, özellikle resmi bir kararı bildirmeden önce 27 ülkeye danışılması ve onaylarını beklemesi gerektiği bilinmektedir ve bir ülke kararın verilmesine itiraz edip geciktirebilme imkânına sahiptir. Ancak bugün açıkça ortaya çıkan şey, Avrupalıların anlaşmaya varamamasının Birlik'in tamamı için daha olumsuz sonuçlar doğurduğudur. Bu açıdan bakıldığında, doğru pozisyonları almadaki gecikme, gerçekte faydasız olan kararların verilmesinden daha iyi olmaktadır. Avrupa Komisyonu, Suriye dosyasına ilişkin alınacak tavır konusunda daha kapsamlı yetkiler elde edebilseydi, belki o zaman konumunu güçlendirebilirdi, hatta Suriye'nin politikalarına dair daha net bir tablo sunabilmektedir. Avrupa Birliği, bu adımı atma olasılığı, Avrupa siyasetinin geleceği için en önemli ve ilk başarıyı temsil ettiği için, üye devletler yerine kendi başına karar alma yeteneğini göstermektedir.

Avrupa Birliği için etkili pozisyonlar hakkında konuşmak biraz zaman alabilmektedir. Avrupalılar, kendilerini uluslararası ilişkiler aktörlerinden ayıran çizgiyi hâlâ aşmaktan uzaktır ve Avrupa Birliği'nin önemli bir ekonomik ağırlığı korurken

önemli bir siyasi rolden yoksun olmasına rağmen bazı üyelerinin AB’de daimi üyeliğinin ironiktir (İnaç, 2004, s. 34). Buna örnek olarak Avrupa Birliği’nin Suriye Ulusal Konseyi’ni Suriye halkının meşru temsilcisi olarak tanımaya karar vermesini göstermek mümkündür. Belki de bu karar prensipte Suriye krizine çözüme doğru ilerlemenin koşullarına uygun görünmektedir. Avrupalıların görevleri değiştirme yeteneklerini ve karar almalarını vurgulamanın yanı sıra gerçeklik, Avrupa Birliği’nin etkinliğini artırmamaktadır ve Suriye ikilemine gerçek bir çözüm getirmemektedir. Çünkü sadece Suriye’yi tanımak yeterli değildir. Ulusal Konsey, krizin daha fazla karara, tedbire ve bu tanımadan daha geniş kapsamlı ve daha etkili diğer adımlara ihtiyacı vardır.

Avrupa Birliği’nin gelecekteki politikalarının başarısının ve kristalleşmesinin koşulları, birkaç unsurda yatmaktadır. Belki de en önemlisi, Avrupa organlarına üye devletler tarafından zimnen de olsa üzerinde anlaşmaya varılacak daha fazla yetki verilmesidir. Avrupa Birliği’nin çıkarlarından sapmaya yönelik Avrupa Birliği’nin cazibelerine uygun olarak Avrupa politika ve stratejilerini formüle etme ihtiyacına ilişkin anlaşmadır.

4.1. UKRAYNALILARI KARŞILAMA KONUSUNDA AVRUPA KONSENSÜSÜ

Ukraynalı mültecileri karşılama konusundaki bu Avrupa konsensüsü, Ukrayna’ya karşı savaşın başlamasından sadece birkaç gün sonra, Avrupa Birliği, Ukraynalıların geçici oturma izinleri almalarının yanı sıra iş ve sosyal refah hizmetlerine erişimlerine izin verecek önlemleri düşünmeye başladığında ortaya çıkmıştır. Avrupalı yetkililer ve politikacılar, Ukraynalıları tüm Avrupa ülkelerinde savaş mültecileri olarak karşılayan birçok açıklama yapmıştır. Avrupa Birliği İç İşleri Komiseri çoğu Ukraynalı gelişlerinin biyometrik pasaportları olduğunu ve AB’de 90 gün boyunca vizesiz kalabileceğini, ancak “milyonlarca” gurbetçiye ulaşmaya hazırlanma ihtiyacını vurguladığını söylemiştir. Geçici korumanın rehberliğini etkinleştirmenin zamanı geldiği belirlenmiştir. Eski Yugoslavya’daki çatışmaya yanıt olarak yaratılan rehberlik, hiç kullanılmadan ve geçici koruma sağlanmasını sağlamıştır. Yerinden edilmiş kişilerin kitlesel akın olayı ve AB ülkeleri arasında dağıtım önlemleri içermektedir. Örneğin Polonya hükümeti, Ukrayna’da kaçan savaşı memnuniyetle karşılamıştır. Birkaç ay önce, çoğu Orta Doğu ve Afrika’dan gelen Rusya’dan gelen sığınmacı dalgasına yönelik ciddi uluslararası eleştirilere maruz kalmıştır.

Rusya-Ukrayna savaşından sadece aylar önce, Ağustos 2021’de Avrupa Birliği, Kabil Taliban’ın eline geçip ülkenin kontrolünü ele geçirdikten sonra “kontROLSÜZ” bir Afgan göçmen akışını önlemeye özen göstermenin önemini tartışmıştır. Avrupa yetkilileri tarafından yapılan açıklamalar, Taliban kaçan mültecileri barındırma komşu ülkeleri kurtarmak yerine onlara alma yönünde dökünmüştür. Ayrıca, Afganistan’dan tahliye edilenler üzerinde zamanında güvenlik aramaları gerçekleştirme ihtiyacına vurgu yapılmıştır. Almanya’nın tutumu Avrupa yöneliminden uzaklaşmamıştır. Avusturya Bakanı, Danimarka ve Çek muadilleriyle birlikte sağlam bir duruşa vurgula yapmıştır. Kendi adına, Fransa’nın gerekliliğini vurgulamış ve amacının mülteci resepsiyonu ve sıkı kontrollerle uzaklaştırmak olduğunu söylemiştir. Örnek olarak Almanya, bir yandan bürokratik süreci minimumda tutarak Ukraynalıların bir an önce normal bir hayat yaşamalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Nitekim savaştan kaçmak için Almanya'ya gelen Ukraynalıların Almanya'da kayıtlı olmalarına gerek yoktur. Ukrayna pasaportu sahipleri 90 gün süreyle yurt içinde diledikleri gibi dolaşabilmektedirler.

Ülkede daha uzun süre kalabilmek için diğer mültecilerin geçirdiği uzun ve zorlu prosedürlerden geçmeden kolayca oturma ve çalışma izni alabilmektedirler. Avrupa Birliği de Ukraynalı mültecilerin AB ülkelerinde geçici olarak en az bir yıl kalabileceklerini ve ardından mevcut koşullarda kalış sürelerini iki yıl daha uzatabileceklerini açıklamıştır. Ukrayna'dan Almanya'ya gelen mülteciler kayıt yaptırdıktan sonra sağlık hizmetlerinden yararlanırken, kayıt yaptırmayanlar acil durumlarda hastanelerde ücretsiz tedavi edilmektedirler.

Öncelikle kalacak yere ihtiyacı olanlara ev bulmaları için yardım edilmektedir. Ukraynalılar ülke genelinde ücretsiz tren ve toplu taşıma hizmetlerinden yararlanırken, Telekom Haziran ayı sonuna kadar Ukraynalı mültecilere ücretsiz SIM kart ve sınırsız internet sağlamaktadır.

4.2. AVRUPA BİRLİĞİ'NDEN SINIRLI YANIT

Arap Bahar’ının patlak vermesi, AB’nin Lizbon Antlaşması’nı uygulamasına ve AB dış politikası için yeni bir yapının kurulmasına denk gelmiştir. Teoride, Lizbon Antlaşması daha tutarlı, verimli ve etkili bir AB dış politikasını kolaylaştırmak için tasarlanmıştır. Ancak gerçek çok farklı çıkmıştır, çünkü Lizbon Antlaşması’nın ana etkisi, AB dış politikasının yapım sürecinin “Üç Büyük”ün, yani Fransa, Almanya ve Birleşik Krallık’ın elinde yoğunlaşması üzerine olmuştur (Oğurlu, 2008). Her zaman

olduğu gibi, insani yardım, Avrupa Birliği'nin Suriye'deki şiddete tepkisinin ilk satırı olmuştur. Mart 2011'den bu yana, Avrupa Birliği ve bireysel üye devletler tarafından ülkedeki Suriyelilerin yanı sıra yerinden edilmiş kişilere ve mültecilere yardım etmek için 2,6 milyar € (3,5 milyar \$) tahsis edilmiştir. Ancak Lizbon Antlaşması'nın bir sonucu olarak dış politika araçları arasındaki bölünme nedeniyle, AB'nin insani yardımı neredeyse siyasi eyleminden bağımsız olarak sağlanmıştır.

İkinci yanıt hattı, Esad rejimindeki bazı rakamlar üzerinde kesinlikle olumsuz bir etkisi olan, ancak Suriye ile Avrupa Birliği arasındaki sınırlı ticaret ve yatırım hacmi göz önüne alındığında belirleyici bir etki olmayan ticari ve mali yaptırımların uygulanmasıdır. Siyasi düzeyde, AB, BM Güvenlik Konseyi'nde ve Suriye'nin Dostları grubunda, çoğunlukla “Üç Büyük” aracılığıyla aktif olmuştur. Ancak Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri'nden Esad'ın gitmesi yönündeki çağrılar kısa süre sonra Rusya'nın sert muhalefetiyle karşılaşmıştır ve Suriye devrimi tereddütlü bir Batı ile cüretkâr bir Rusya arasında bir vekâlet savaşı haline gelmiştir (İnaç, 2003, s. 350).

Rusya'nın, Avrasya Birliği'ne verdiği destek ve 2014'te Ukrayna krizinin alevlenmesiyle hızla ortaya çıkan art niyetleri olmuştur. Avrupa Birliği politikacıları, Suriye'deki durumun, insani düzeydeki kapsamlı hassasiyet dışında, Avrupa kamuoyunda büyük bir yankı uyandırmadığının farkındalardır. Suriye iç savaşının kısa süre sonra ABD ile Rusya arasında bir vekâlet savaşı olarak görülmeye başlanması, Avrupa vatandaşlarının sempatisi üzerinde ek bir yumuşatıcı etki yapmıştır.

Son zamanlarda, Ukrayna'da Rusya ile olası bir çatışmanın yeni ve daha yakın bir odağının ortaya çıkması, Avrupalı politikacıların ve vatandaşların kafasında öncelik kazanmıştır. Avrupa'nın bakış açısından, Suriye krizi artık gerçek bir insani ve siyasi felakettir. Ülkenin bugün geldiği kötü ve etkili durum, Rusya'nın yarı-yok bir Avrupa Birliği ve isteksiz bir süper güç olan Amerika Birleşik Devletleri karşısında kendi amaçları doğrultusunda kararlılığıyla yakından ilgilidir. Başka bir deyişle, ABD'nin Afganistan ve Irak'taki savaşlarından sonra dış müdahaledeki isteksizliği ve Rusya'nın Avrasya Birliği aracılığıyla “imparatorluğu yeniden inşa etme” ve Batı'nın egemen olduğu dünyaya son verme arzusu siyasi özellikleri, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra ortaya çıkan düzen, Suriye ihtilafının modern tarihin en yaygınlarından biri haline gelmesine katkıda bulunmuştur (Karadeli, 2014, s. 1-17).

Bu bağlamda Suriye rejimi, Ukrayna'ya karşı yürüttüğü askeri savaşta Rus müttefikine desteğini açıklamış ve bu destek, Rusya Savunma Bakanı Sergei Shoigu'nun Lazkiye'deki Rus Hmeimim askeri üssünü ziyareti ve Suriye Devlet Başkanı Beşar ile görüşmesinden önce gelmiştir. Bu düşüş, Rusya'nın krizin tüm boyutlarındaki yönetiminde gerçek bir değişikliği yansıtmasa da, sahadaki tüm etkilerini hala kontrol ettiği için, Biden yönetimi altındaki Amerikan çıkarlarının doğası gereği silahlı çatışmaların yuvasına hizmet ettiğini göstermektedir. Bu yönetimin Suriye dosyasındaki bazı alt kanallara niteliksel olarak ilgi gösterdiği durumlarda; örneğin insani yardım dosyası, terörle mücadele ve İranlı milislerin Suriye'nin güneyindeki varlığının yarattığı tehlikeler karşısında İsrail'in güvenliğinin sağlanması, bu da Rusya'ya Suriye ihtilafıyla mücadelede geniş bir manevra alanı sağlamaktadır. Bu alan tıkanmış siyasi müzakere yollarından sahadaki askeri hareketler seviyesine kadar geniş bir alanı kapsamaktadır.

4.3. SURİYE VE UKRAYNA'NIN AVRUPALILAR ARASINDA BÖLÜNME NEDENLERİ

Suriye mülteci krizinin şiddetlendiği 2015 yılında, Avrupa ülkelerini şaşkırtan göç krizinde, savaştan kaçan Suriyelileri kabul eden ülkelerin başında Almanya yer almış ve kapılarını bir milyona yakın sığınmacıya açmıştır. Merkel'in o dönemde aldığı karar başlangıçta memnuniyetle karşılanmıştır ancak özellikle Köln'deki Yılbaşı Gecesi olaylarından sonra işler hızla tersine dönmüştür. Mültecilerin kabulünü bazıları için istenmeyen hale getirmek için Almanya'nın başkenti Berlin'de, Şansölyenin mülteci politikasının reddedildiğinin bir ifadesi olarak aleyhinde gösteriler düzenlenmiştir. Aşırı sağ partilerin tutumu da çok katıdır ve ülkelerindeki mültecileri kabul etmeyi reddettiklerini açıkça ifade etmişlerdir (Ostrand, 2015, s. 255-279).

Suriyeliler Rusya Devlet Başkanı Putin desteğiyle Beşar Esad vahşetinden kaçarak, yardım etmek için kapıyı açmayı reddetmişlerdir. O da dâhil olmak üzere Alman siyasi arenada bakanlar ve üst düzey siyasiler tarafından da, "tatmin edici çözüm sorunlarına dayanan karmaşık bir yaklaşım" olarak ve Almanya'daki durumun göz önüne alındığında en belirgin Merkel müttefiklerinden biri olan Hıristiyan Sosyal Birliği'nin tarafına aittir. Bu grubun devam etmek için reddetmesi ile Almanya mültecileri kabul etmektedir. 2015 yılında krizin ortasında, AB Konseyi Donald Tusk Başkanı hakkında endişelerini dile "Doğu ve Avrupa Birliği'nin batı arasındaki bölünme olarak

belirlemişlerdir. Zamanda Sırbistan ile çit inşa Elmejraly sınırına işaret “Bazı Üye Devletler sadece, göçmen dalgasını durdurmak düşünmektedir (Collet, 2017).

Ukrayna savaşın başlamasından bu yana orada eşitsiz muamele ve tren istasyonları ve sınırlarda olmayan Ukraynalılar’a karşı ayrımcılık raporları olmuştur. Şimdi bunlar diğer ülkelerin vatandaşları Avrupa dağılmış olduğunu, bunlar ek sorunlarla karşı karşıyadır. Rus işgalinin başlangıcından bu yana Ukrayna’da bomba ve mermilerden kaçan ayrımcılık, şiddet ve yabancı düşmanlığı haberleri art arda listelenmeye başlanmıştır. Bu haberler artarak mültecilere eşit olmayan muamele yapıldığına dair tartışmalara yol açmıştır. Bu raporlar, “kurulu” ve “güvenilir”, Uluslararası Örgüt Göç’e defalarca Ukrayna’daki savaştan kaçmaya çalışan ve başka ülkelerde kalmaya çalışan üçüncü ülke vatandaşlarına yönelik ayrımcılığa son verme çağrısında bulunmuştur.

Ukraynalıların Avrupa ülkelerinden aldığı sıcak karşılama dikkat çekmiştir. Çünkü Avrupalılar ülkelerini bu kadar çok mülteciyi kabul ettikleri için kınamaktadırlar. Avrupa ülkeleri, gelen Ukraynalılar için temel sosyal hizmetleri ve pratik ve eğitim fırsatlarını güvence altına almaya çalışmışlardır.

Ukraynalılar, Almanya dâhil AB ülkelerine seyahat etmek için vizeye ihtiyaç duymamaktadırlar. Ukrayna’daki savaşın, yerinden edilmiş insanların da pasaportsuz sınırı geçmesine izin vermektedir. Almanya, Ukrayna’dan gelenleri kabul etmeye hazır olduğunu açıklamıştır. Suriyeli mülteciler konusunda da aynı hazırlıklar açıklanmıştır.

2001 yılında Avrupa Birliği her olayın incelenmesi için gerek kalmadan bir sözde “akış talimatları kitle” eski Yugoslavya mülteci akını yüzleşmek ve üç yıla kadar bir süre için onlar güvenli koruma ve konaklama verilen bireysel ve uzun sığınma prosedürlerine olmadan bu işin onları izin ve sosyal yardım, tıbbi bakım ve yeniden birleşmeyi de almayı ilavedir. Aktivede Avrupa Birliği ülkelerinde mültecilerin dağıtım mekanizması ve her devlet onları almak için gereken mültecilerin sayısını içerdiğinden ama 2015 yılında mülteci akını ile bu talimatları çevrilmemiştir.

Uzmanlar tahmini bütün AB ülkelerine Ukrayna mültecilerin dağılımını söylemiştir. Geçmişte göçmen Ukraynalılar tarafından ana hedef ülkeleri Almanya değildir. Ama Polonya, Çek Cumhuriyeti gibi başka ülkelere gitmek tercihtir. Artık Ukrayna için Almanya, önemli bir ülkedir. Ancak komşu ülkeler olmayacaklardır. Bunun yanında Almanya’nın önemini artması beklenmektedir. Bugüne kadar, Ukraynalılar için Berlin, Hamburg, Münih ve Rhein-Main havzası olarak Almanya’nın büyük şehirlerdir.

Nürnberg'in Ukraynalıların yaşadığı büyük bir yer olarak çarpıcıdır (Duruel, 2017, s. 1-12).

2015 yılında bilimsel ve mesleki niteliklere sahip Almanya'ya gelen mültecilerin çoğu için düşük ve onlar rehabilite ve işgücü piyasasına tekrar kazandırılmasına kadar birçok eğitim programları hazırlamak gerekmektedir. Bunlardan uzman göç işleri Ukrayna mülteciler için farklı bir durum olması bekleniyor, söyleminde bulunmuştur. *“Almanya'ya gelen Ukraynalı göçmen zaten yarım üniversite derecelerine sahiptir ve iyi bir rehabilitasyon vardır. Bunların çoğu hizmet sektöründe çalışmayı beklemektedir. Erkekler de sektör inşaat çalışmalarına geldiklerinde ve belki daha sonra geç Almanya umutsuzca tıbbi bakım (yaşlılar için hemşirelik ve bakım) alanında bir iş gücüne ihtiyacı vardır.”*

Son yıllarda, özellikle doksanların başında, çoğu Batı Avrupa ülkesinde, özellikle Avusturya, Norveç'te, aşırı sağ partiler - ya da bazen aşırı sağ, radikal ya da popülist partiler olarak adlandırılanlar - için dikkate değer ve beklenmedik başarılarla tanık olmuştur. Danimarka, Hollanda, İsviçre ve Fransa, gerek yerel il seçimlerinde gerekse parlamento ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ve hatta Avrupa Parlamentosu seçimlerindedir. Aşırı sağın, iktidara erişim veya hükümetlerin oluşumuna katılım ya da en azından ciddi rekabet ve iktidarın ele geçirilmesine yaklaşma arasında elde ettiği farklı sonuçlara rağmen, aslında Avrupa siyasi sistemlerinde bir tür kaos yaratmayı başarmıştır.

Bu nedenle, sağ veya sol içindeki geleneksel partilerin eskisi gibi istikrarlı bir çoğunluğa ulaşması zorlaştı ve bunun ardından aşırı sağ partilerle işbirliği yapmak zorunda kalmışlardır. Sağcı bir partinin Parlamento'da sınırlı sayıda sandalye elde etmesi durumuna Avrupa'nın tepkisi şu şekilde olmuştur: Diplomatik boykot. Bu durum partilerin sadece fırsat partileri olarak geçmişlerine karşı ayaklanmalarını, Avrupa siyasi hayatında etkili ve rekabetçi bir aktör olmalarını ve seçmenlerin güvenine layık siyasi alternatiflerden biri haline gelmelerini sağlamıştır (İnaç, 2007, s.30).

Bu yükselişle ilgili dikkat çekici olan şey, Avrupa'da Müslümanlara karşı nefretin (İslamofobi) veya belki de dilsel olmayan bir terimle, Müslümanlara karşı düşmanlığın yükselişi olan eş zamanlı başka bir fenomenle ilişkilendirilmiş olmasıdır. İslamofobi olgusu olarak medya ve akademik olarak gerici değerlere inanan kapalı ve sınırlı bir grup olarak görmektedir. Avrupa'daki göçmenlerden gelen, indirgemeci bir bakış açısına ve basmakalıp bir İslam imajına bağlı bir ideoloji haline gelmek için Avrupa

toplumlarında güçlenmeye ve yayılmaya başlayan entelektüel bir olgudur. Şiddeti indirgemeyi ve ötekine karşı olumsuz bakışı teşvik eden, akılcılığı, mantığı ve insan haklarını reddedendir. Hiç şüphe yok ki bu tesadüf, iki olgu arasında bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir ve bu nedenle, Avrupa seçmeni tarafından kabul edilen Avrupa aşırı sağının yükselişini İslam ve Müslüman göçmenlere karşı düşmanlık ile ilişkilendirme sorununu haklı çıkarmaktadır. Aşırı sağın yükselişi olgusuna çoklu yaklaşımlara rağmen, Batı literatüründe sadece birkaçı bu ilişkiyi araştırmıştır.

Avrupa'daki tüm siyasi sistemler Hitler veya Mussolini'nin fikirlerini benimseyen partileri yasakladığından bazı aşırı sağ partiler, Fransa'daki “Ulusal Cephe” örneğinde olduğu gibi faşizm ilkelerini açıkça benimsemeseler de partiler kendi terminolojilerinde demokrasi ve ilerleme fikirlerini resmen kabul etmektedirler. İdeolojik arka planın netliğine rağmen, aşırı sağın ne olduğuna dair doğru ve gerçekçi bir tanım için çalışımızda farklı kavramsal yaklaşımlar bulunmaktadır. Örneğin, Piero Ignazi aşırı sağ partileri sınıflandırmak için üç kriter önermektedir: birincisi, geleneksel sağ-sol tartışmasından uzakta yer almaları; ikincisi, faşizmle bağlantıları olması gerektiği; üçüncüsü, anti-demokratik ve anti-kapitalist olan konuları, değerleri ve politikaları savunmalarıdır. Yani, anti-sistem olmalarıdır (İnaç, 2014, s. 30).

Hans-George Bet'e göre, sağ popülist partiler olarak adlandırdığı aşırı sağa daha az katı ve daha geniş bir yaklaşım sunmaktadır. Betz'e göre bu partiler Batı demokrasilerinin ekonomik ve sosyal politikalarını temellerine saldırmadan eleştirmektedir; bireysel eşitliği reddederler, etnik homojenliğe odaklanır ve göçmenlerden nefret etmektedirler. Yüksek merkezileşmeye ve liderin karizmatik kişiliğine dayalı hiyerarşik bir sisteme inanan partilerdir ve popülist bir politik pazarlama yöntemi olarak kullanılmaktadırlar (İnaç, 2005, s. 97).

Matt Golder'e göre, neo-faşist partiler ve popülist partiler olarak adlandırdığı partiler arasında ayırım yapılmalıdır: birincisi, doğası gereği daha kavramsal ve programları, ikincisi ise göç ve işsizlik arasındaki bağlantı gibi maddi konulara odaklanmaları nedeniyle popülisttir. Golder, son zamanlarda seçim başarılarının neo-faşistler değil, popülist partiler olduğuna inanmaktadır.

Cas Mudd'a göre, Avrupa aşırı sağının ortak ideolojik temellerinin dört olduğunu savunmaktadır: Milliyetçilik veya vatanseverlik, yabancı düşmanlığı, hukuk ve düzen ve devletin politikası aracılığıyla sağlanması gereken şovenist bir refah görüşüdür.

Milletin yabancılar olmadan üyeleridir. Bununla birlikte, Avrupa aşırı sağ partilerinin ortak özelliklerine en çok oybirliği ile yaklaşan yaklaşım, bu partileri göçmenlik ve göçmenlik karşıtı platformu aracılığıyla birleşik bir ideolojik sistem olarak gören Meindert Fennema'nı yaklaşımıdır. Bunlar, göçmenlik karşıtı partiler (Göçmenlik Karşıtı Partiler) olarak adlandırılmaktadır (İnaç ve Erdoğan, 2006, s. 15).

Yerel önceliklerdeki bazı farklılıklara rağmen, Avrupa aşırı sağındaki tüm partiler, göçü ve göçmen tehdidini azaltmaya yönelik ortak bir tutumu paylaşmaktadır. Göçmenleri dört farklı şekilde bir sorun olarak tasvir etmektedir: etnik-ulusal kimliğe yönelik bir tehdit olarak; işsizliğin, suçun ve diğer tezahürlerin başlıca nedeni sosyal güvenlik için ve refah devletinin sağladığı şeyleri kötü sömürenler olarak sınıflandırmaktadırlar. Bu, Avrupa Parlamentosu'ndaki yedi aşırı sağ partinin sonuçlarında karşılaştırmalı bir çalışma olarak, gerçeklikle doğrulanmıştır (Budak, 2017, s. 27). 1994 ve 1999 seçimleri, bu partilere oy verilmesindeki olası faktörün göçmenlik politikaları konusundaki konumları ve onları kısıtlama çağrıları olduğunu doğrulamıştır.

Dolayısıyla yabancı düşmanlığı, azınlıkların reddedilmesi ve kültürel çoğulculuk fikri, etnik-milli bir kimliğin ve tarihsel ulusal geleneklerin savunulması ve göçün sınırlandırılmasının savunulması, aşırı sağcı bir partinin herhangi bir siyasi programının ortak temelini oluşturmaktadır. Avrupa siyaseti bağlamında toplu olarak yaklaşımını - bazı farklılıklara rağmen - haklı çıkarmakta ve ondan bir Avrupalı aşırılıkçı olarak bahsetmektedir.

Fransa'daki pek çok sığınmacı, göçmen ve tanınmış mülteci, eşyalarına el konulması, geçici tahliyeler ve polis tacizi gibi sonsuz bir döngüye yakalanmış durumda ve sefil kamplarda veya yol kenarında yaşamaya zorlanmaktadır. Bununla birlikte, Fransa'ya gelen gençlerin seyahatleri sırasında maruz kaldıkları şiddet nedeniyle travma yaşamaları sık görülen bir durum olduğundan, refakatsiz küçükler özellikle endişe vericidir ve şimdi, başlangıçta hak ettikleri korumaya kaydolarken bile yeni zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Fransa genelinde yüzlerce genç göçmen ve sığınmacı, devletin yasal yükümlülüğüne rağmen kendilerine barınma sağlayamaması nedeniyle zor koşullarda veya açıkta uyumaya zorlandıklarını kaydetmektedir. Ancak mevcut siyasi iklim, mültecileri, göçmenleri ve sığınmacıları insandan aşağı görmenin zeminini hazırlamaktadır. Görünen o ki, insan yaşamına temel bir insan değeri olarak saygı duymak bir meydan okuma eylemi haline gelmiştir. Daha önce Suriyeliler kendi ülkelerinde savaş çıktığında da aynı durumda kalmışlardır. Bu yüzden kendileri için daha güvenli bir ülkeye

gitmeyi seçmişlerdir. Dünyanın her yerine, Lübnan'a, Ürdün'e, Körfez'e, Avrupa'ya ve diğerlerine dağılmışlardır. Lüksün içinde yaşamının tatlılığını duydukları bir ülkeye gitmişlerdir. Bazıları için ırkçı bir gerçekle şok olmuşlardır, bu da birçoklarını pişman etmiştir.

Avrupa lüks olarak görülen bir bölgedir. Medeniyet temeli yoktur, ülkelerindeki medeniyetler ve kültürleriyle gurur duyan insanlar genellikle Orta Doğu kökenli kişilerdir. Kendisine kültürel ve medeni bir tehdit hisseden ise kültürü olmayan Avrupa'dır. Daha doğrusu, yanıltıcı bir kültürdür ve bir kültürden bahsedilecek ise bu Endülüs ve diğer kültürlerin tarihine dayanan bir kültürüdür (Tutar, İnaç ve Güner, 2006, s. 280). Avrupa'da aileler dağıktır, sosyal etkinlikler az ve neredeyse hiç kutlama yoktur. Suriyelilerin özel günler için toplanmaları onlar için alışık olmadıkları için toplumsal barışa yönelik bir tehdittir. Avrupalılar kültür farklılığından dolayı bir fark yaratmışlardır. Bu tartışma, Avrupa ülkelerinin taktığı sahte maskeyi ortaya çıkarmıştır.

İkili özgürlük tarzına ek olarak, son zamanlarda Rusya-Ukrayna savaşı sırasında ırkçılık ortaya çıkmıştır. Ukraynalılar savaş nedeniyle Avrupa ülkelerine sığındıklarında Aynı Avrupalı sarı saçları ve aynı mavi gözleri olduğu için onlara komşu veya akraba denilmekteydi. Ukraynalılara ise aynı durumda olmalarına rağmen mülteci denilmemiştir. Suriyeli mülteciler ise her gün etnik ayrımcılık ve ırkçılık içinde yaşamaktadırlar. Bu etnik ayrımcılık, komşularından ve çevrelerinden eğer iş bulurlarsa işverenlerindedir (Delanty, 2013, s. 44). Bu ırk ayrımcılığı, ruhları her iki tarafta da kin ve nefretle beslemiştir. Bu, saldırgan tepkilerin ve şiddet eylemlerinin oranını artırmaktadır. Avrupa Yakası, mültecileri ırkçı söylemlerden okula, üniversiteye, işe ve hatta günlük hayata dükkân sahipleri ve diğerleri tarafından tüm gücüyle geri çevirmeye çalışmaktadır. Mülteci partisi, özellikle de ırkçılığa sabreden Suriyeli buna dayanamayacağı noktada ise gösterdiği tepkisi ile kendisine ve başkalarına zarar verecektir.

Günümüzde sadece Arap ülkelerinin değil tüm dünyanın en önemli ve hassas konularından biri olan göç, motifleri farklı olsa da Avrupa ve Batı ülkeleri de dâhil olmak üzere tüm yeryüzü halklarının kültüründe mevcuttur. Avrupa ise dünyadaki en büyük göçmen payının varış noktasıdır. Ancak, Avrupalıların kendileri de çok sayıda başka ülkelere göç etmektedir. Örneğin, 2018 yılında yaklaşık 9 milyon kişi Avrupa Birliği'nden diğer ülkelere göç etmiştir.

Yani göç, geniş çaplı ve sürekli bir insan hareketidir, dolayısıyla büyük güçler bu hayati hareketi anlamak, organize etmek ve bundan faydalanmak için mali ve insan kaynakları ayırmışlardır, ancak henüz kavrama alışmamış geniş bir insan kesimi vardır. Yabancıların varlığından veya onlarla uğraşmaktan rahatsız olmaktadır ve diğer halklar ve kültürlerle temas fikrini desteklememektedirler, bu nedenle göçe karşı çıkarlar ve ülkelerine gelen göçmenlerden veya farklı olan herkesten nefret etmektedirler. Etnik, dinsel veya entelektüel olarak onları ayrıştırırlar.

Peki ya göçmenlerin -kendilerinin- aynı ırk ve kültürden diğer göçmenlere duydukları nefret ne durumdadır? Ana vatanlarının insanlarından ya da iletişim ve yakınlaşmayı kolaylaştıran aynı dili paylaştıkları insanlardan yüz çevirmelerine neden olan sebepler nelerdir? Bu sorular tezin kapsamı için de oldukça önemlidir.

Tüm milliyetlerden mülteciler, ister ülkenin yerli halkından isterse diğer ırklardan ve kültürlerden olsunlar, özellikle onları kabul ettikleri ülkedeki ilk yıllarında, genellikle pek çok klişe ve reddedilmeyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Genellikle terörist oldukları veya uyum sağlamaya uygun olmadıklarındandır. Neyse ki, sınırlı sayıda insan bu zihniyeti taşımaktadır, ancak öte yandan, mültecinin Arap toplumundan damgaladığı ve bahsedildiği tüm bu iddialarla yüzleşmek zorunda kalması talihsizliktir. Bu etiketlerden bazıları ve bu klişelerin Suriye toplumunda nasıl derin hasara yol açtığı, örneğin Almanya'da, çoğu kasaba ve şehirde bedava gıda dağıtmak için merkezlerin bulunduğu Almanya'da ve ihtiyacı olanlara ikinci el kıyafetler ve gerçekten ihtiyacı olanların toplumlarının gözünden korktukları için bu hizmetlerden yararlanmayı reddettikleri sık sık gözlemlenmektedir.

Gözlemciler, Avrupa'nın Ortadoğu, Ruanda ve Afganistan ülkelerinden milyonlarca mülteci aldığını ve onlara milliyetler verdiğini, özgürce yaşamalarına ve kültürlerini ifade etmelerine izin verdiğini ve bunun doğru olduğunu, ancak bunun arkasındaki sebep ne olduğunu savunmaktadırlar.

İnsan kayıplarının korkunç olması nedeniyle göç, II. Alan Greenspan'ın Financial Times'a bir Alman istihdam yetkilisinden alıntı yaparak belirttiği nüfus içerisinde işçiler için savaş çoktan başladı ve Almanya'daki ve güney ve doğu Avrupa'nın bazı bölgelerindeki demografik eğilimlerle birlikte daha da kötüleşmektedir (Şemşit, 2018, s. 269-289).

2006'da, yani Suriye'deki mülteci krizinden yıllar önce yapılan bu açıklama, Almanya'nın çıkarlarına hizmet etmesine rağmen dünyaya mültecilerin sıcak ve asil kucaklaması olarak sunulan Anne Merkel efsanesini yalanlamaktadır. Ülkesine, şimdiki nesilde olmasa da sonraki nesillerde meyve verecek umut vadeden bir işgücü piyasası payı elde etmek için çalıştığını ifade etmiştir. Ancak, geçici ekonomik baskılar altında durum tersine çevrilmiştir. Bu nedenle Avrupa anti- göçmenlik vizyonları ve kaynaklar üzerindeki kontrolü bu şekilde yeniden incelenmektedir.

Avrupa yakası, sakin bir dönemi kesintiye uğratan ve transfer ve ihracat sorunlarının sonsuza dek imkânsızlığını teyit eden fırtınalı bir krizde, kendisiyle çok fazla dürüstlükle başa çıkmalıdır. Kültürel, sosyal ve politik düzeyler ve hoşgörü gerçek çıpa olarak görülmektedir. Ancak Avrupa'nın ve dünyanın geleceği için bu her zaman eşitlik, saygı ve şeffaflık ile ve kutulanmış ve hazır değerlerin dışında ilgilenme ihtiyacını gerektirmektedir (Dowty, 1996, s. 43-71). Eğitici ve vaaz veren bir ruha sahiptir. Çünkü dünya, sahada gerçek sorunları ve gerçek zorlukları ele almaya dayalı olarak gelişmekte ve ilerlemektedir.

Avrupa Birliği ülkeleri, Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda ve Amerika'da olduğu gibi her yıl yüzbinlerce göçmen ve mülteci almaktadır ve her ülkede göç için kabul edilenlerin toplam sayısı yıllık olarak farklılık göstermektedir. Eski göçmenlerin yenilere göre daha deneyimli ve istikrarlı olması ve dillerinin daha belagatli olması nedeniyle kıdem açısından ayırt edilmektedirler (Edo, 2018). Bu, birçok eski göçmeni yeni gelenlere yardım etmek için inisiyatif almaya ve kurtarmaya çalışmaya itmektedir. Nasihat ve rehberlik yaparak geçmişte yaşadıkları sıkıntılardan onları kurtarmayı amaçlamaktadırlar.

Suriyeli mülteciler, Ukrayna'da olup bitenlerle hiçbir ilgileri olmamasına rağmen hâlâ en zayıf halka olarak görülmektedirler ve Batılı hükümetler onları hiçbir gerekçe göstermeden suistimal etmeye ve ülkelerini eşi benzeri görülmemiş bir Rus işgali ile karşı karşıya olan Ukraynalı mültecilere tercih etmeye devam etmektedir. Fransa İçişleri Bakanı Gerald Darmanin, yeni bir ırkçı açıklamada, Suriye, Afganistan ve Irak gibi ülkelerdeki savaştan kaçmak için ülke sokaklarında yaşayan ve Fransa'ya sığınan göçmenlere skandal çağrıda bulunmuştur (Eren, 2021). "Dogruhaber" internet sitesinin haberine göre, daha önce Fransa'da onlarca camiye kapatan, mülteci ve İslam düşmanı Fransa İçişleri Bakanı, başta Suriyeliler olmak üzere mültecilerden Ukraynalılar için çadırlarını bağışlamalarını istemiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ

5.1. SONUÇ

Bu çalışmanın sonuçlarına bakarak Avrupa'nın göç politikaları ve gurbetçilerin ve ev sahibi kişilerin davranışları incelendikten sonra, bu ırkçılığın sorumluluğunun her iki tarafa da ait olduğunu söylemek mümkündür. Avrupa'nın başta Almanya olmak üzere Suriyeli mültecilere yardım etmekten çekinmediğini yüz binlerce sığınmacıyı kabul ederek onların temel ve hatta lüks ihtiyaçlarını karşıladığını görülmüştür. Ancak bazı ülkeler bunu yapmayı reddetmiştir. Buna rağmen az sayıda Suriyeli mültecinin yasa dışı ve toplum karşıtı eylemler gerçekleştirmesi, Avrupa halkının mültecilere bakışını olumsuz yönde etkilemiştir. İşleri daha da kötüleştiren, Avrupalıların Araplara ve Üçüncü Dünya ülkelerine bakışının ırkçı bir tavır üzerinden olmasından kaynaklanmaktadır. Görünen o ki Doğu ve Batı halkları arasında gizli bir kin ve nefret vardır ve herhangi bir sorun ortaya çıktığında, bazılarının taraflardan birinin imajını bozmak için kullandığı binlerce fikir ortaya çıkmaktadır. Ukrayna savaşı patlak verdiğinde Avrupalılar da coğrafi, etnik ve resmi olarak kendilerine yakın oldukları için Ukraynalılara yardım eli uzatmak için acele etmişlerdir. Suriyelilerin coğrafi ve kimlikleri eksikliği bu olmuştur.

Çağımızın gündeminde önemli bir yer tutan ve etkileri ile küresel bir sorun haline gelen göç olgusu ile ilgili yapılan çalışmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Çalışmanın birinci bölümünde kavramsal çerçeve çizilmiş ikinci bölümde betimsel analiz yöntemi kullanılarak Avrupa'ya giden güncel göç rotaları tespit edilmiştir. Menşei ülke, varış ülkesi, transit ülke analizi yapılmıştır. Literatürdeki çalışmalara göre uluslararası göçün temel olarak iş gücü piyasası dengesizlikleri, servetteki eşitsizlikler ve menşei ülkelerdeki politik çatışmalar gibi yapısal faktörlerden kaynaklanmaktadır. Uluslararası Göç ve Fırsatçılığı konulu rapora göre Türkiye'ye gelen göçmenlerin %74'ü ülkesinden ayrılma sebebini "para kazanmak" olarak ifade etmiştir. Bu göstergeler teoriyi doğrulamaktadır.

Çalışmanın analiz bölümünde göçmenlerin göç ettikleri ülkelerin ekonomileri üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduklarını ölçmek amacıyla çeşitli değişkenler ele alınmıştır. Göçmen sayısı, ev sahibi ülkenin nüfusu, işsizlik değişkenleri kullanılmıştır.

Analizde yer alan ülkelerin kesit etkileri incelendiğinde, Almanya, İtalya, İngiltere, İspanya ve Türkiye'de göçmen sayıları ile ekonomik büyüme arasında pozitif bir etki olduğu görülmektedir. Kısaca, belirtilen ülkelerde göçmen sayısının artması ülkelerin ekonomilerini olumlu yönde etkilemektedir. Kısaca, belirtilen ülkelerde göçmen

sayısının artması ülkelerin ekonomilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca, başka ülkeler göç yollarından ekonomik anlamda olumlu etkilenmişlerdir.

İş gücü (işsizlik) değişkenleri ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki ile ilgili genel görüş, nitelikli sermaye göçü alan ülkelerin ekonomik büyümesinin artacağı ve niteliksiz sermaye göçü alan ülkelerin ise ekonomik büyüme sürecinden olumsuz etkileneceği yönündedir. Daha sağlıklı bir yorum yapılabilmesi için ülkelerin gelişmişlik seviyesine göre göçmen profillerini konu alan kapsamlı bir çalışma yapılması faydalı olacaktır.

Sürekli artan göçmen sayısı, bize göç olgusunun gelecekte de gündemde olma ihtimalinin yüksek olduğunu göstermektedir. Son birkaç on yıl, insanların hareketliliğinin en yüksek oranlarına ulaştığı dönemdir. Bugün yaklaşık 244 milyon insan asıl ikamet ettikleri yerin dışında yaşamaktadır. Bugün 65,6 milyonu zorla yerinden edilmiş, 22,5 milyonu ise mülteci durumundadır. Göç ve güvenlik arasında bir bağ olduğu açıktır. Göç, gönderen ülkelerdeki siyasi, ekonomik ve sosyal sorunlar gibi birden çok sorundan kaynaklanır ve aynı sorunları alan ülkelerde de beraberinde getirmektedir.

Dünya çapında göçmen sayısı 244 milyona ulaşmıştır ve bu rakama yasa dışı göçmenler ve vatandaşlık vermiş eski göçmenler dâhil değildir. Göç, özellikle kitlesel göç ve akın, en çok gönderen ülkelerdeki siyasi sorunlarla ilişkilidir. Bugün 65 milyondan fazla insan zorla tecir edilmektedir ve bunun 22,5 milyonu mültecilerdir. Mülteci kaynağı ülkelerin ilk on sıralamasında, Suriye Arap Cumhuriyeti, Afganistan, Güney Sudan, Somali, Sudan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Orta Afrika Cumhuriyeti, Myanmar, Eritre ve Burundi bulunmaktadır. Bütün bu ülkelerin iç savaşlar, baskıcı rejimler veya terörizm gibi güvenlik sorunları vardır. Ayrıca üç ülke (Suriye Arap Cumhuriyeti, Irak ve Sudan) toplam mültecilerin %55'ini oluşturmaktadır.

Sonuçların genel değerlendirmesi ise, şu şekilde yapılabilmektedir: 2015 yılında yaşanan mülteci krizinin bir sonucu olarak, AB'nin kendi açısında hedeflediği sonuca ulaştığı değerlendirilebilmektedir. Düzensiz göç, artık AB içinde önemli bir güvenlik sorunu olarak kabul görmüş durumdadır. Yıllar içindeki uygulamalar ve olaylar (güvenikleştirme politikaları, göçmenlerin sebep olduğu suçlar, sınır dışı etme vakaları vb.), AB ülkelerinde yaşayan AB vatandaşlarının, düzensiz göçmenlerin, mutlaka AB sınırları dışında tutulması gereken bir güvenlik sorunu olduğuna ikna edilmesini

sağlamıştır. Bu noktada düzensiz göçe sebep olan kök sorunlar AB’de yaşayan sıradan AB vatandaşı için önem ifade etmekten uzaktır.

Avrupa Konseyi tarafından 28-29 Haziran 2018 yılında yapılan toplantıda, yasa dışı göçü azaltmak ve 2015’in kontrolsüz akışlarına dönüşü önlemek için daha fazla önlem alınması çağrısında bulunulmuştur. Avrupa Konseyi, işleyen bir AB politikasının ön koşulunun, AB ilkeleri ve değerleri doğrultusunda, AB’nin dış sınırlarının daha etkin kontrolü, artırılmış dış eylemleri ve iç yönleri birleştiren kapsamlı bir göç yaklaşımına dayandığını yeniden teyit ettiğini ifade etmiştir. BM açısından da durum farklı değildir. BM de Avrupa değerlerinin korunmasında AB’ye destek olmaktadır. BM’nin, aynı işi yapan birbirinden kopuk ajanslarla dolu çalışma yapısı sorunları çözmekten ziyade sorunların artmasına sebep olmaktadır.

Dünya çapında meydana gelen savaşlar, en son Ukrayna savaşı, şiddet hareketleri ve iklim olayları göç akışlarını da beraberinde getirmektedir. Ülkelerinde meydana gelen karışıklıklardan kaçan insanlar, ekonominin ve yaşam şartlarının daha iyi olduğu ülkelere doğru yönelmektedir. Gerçekleşen göç hareketleri genellikle düzensiz göç akışları şeklinde meydana gelmekte ve göç eden insan sayısı gün geçtikçe artış göstermektedir. Hedef ülkeler olarak seçilen gelişmiş ülkeler ise, çok çeşitli gerekçelerle düzensiz göçe set çekerek bu akışları durdurmayı tercih etmektedir. 2015 yılında yaşanan göç krizinde, göçmenlerin ulaşmaya çalıştığı Avrupa Birliği ülkeleri, aldıkları çeşitli önlemlerle göç akışından korunmuştur. Geçen süre içinde, düzensiz göçe verilen tepki sonucu düzensiz göç güvenlikleştirilmiş ve alınan önlemler göç edenleri durdurmaya yönelmiştir.

Doğal afetlerin sebep olduğu yıkımlar yanında insan eliyle verilen zararlar (Amazon Ormanları’nın yok edilmesi, tarım alanlarının yanlış kullanımı, su kaynaklarının kirletilmesi vb.) dünya kaynaklarının hızla tükenmesine hatta yok olmasına sebep olmaktadır. Bu durum bize önümüzdeki yıllarda iklim değişikliğinin etkilerinin giderek daha fazla insanı göç etmeye zorlayacağını işaret etmektedir. Dolayısıyla ilerleyen yıllar, ne kadar önlem alınıralsa alınsın, göç eden insan baskısının tüm ülkeler üzerinde ağırlığını artıracaklarını göstermektedir. Bu kapsamda, ülkeler üzerinde oluşabilecek olumsuz etkilerin en düşük düzeyde tutulabilmesi amacıyla; 2015 mülteci krizinde, Batı ülkelerinde yaşandığı gibi kendini korumaya yönelik önlemlerle durumun geçiştirilmesi yerine küresel çapta önlem alınmasına ve insanoğlunun göç etmek yerine,

bulunduğu yerde kalmasına yardımcı olacak önlemlerin alınmasına ve gerekli ortamın sağlanmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Doğal olarak, gelinen noktada gelişmiş ülkeler haline gelen Batı ülkelerinin çok büyük sorumluluğu bulunmaktadır. Uzun yıllar boyunca hâkimiyetleri altında tuttıkları ülkelerdeki nüfusun kendisine yöneldiğini görmesiyle birlikte Batı ülkeleri, çok geç kalmış olarak bu yönde adımlar atmaya başlamıştır. (göçün kök sebeplerinin ortadan kaldırılması için çalışmalar yapılması, kaynak ülkelerde iyileştirme çabaları vb.) Atılan adımların sonuçlarının görülmeye başlamasının uzun yıllar alacağı düşünülecek olursa, düzensiz göç sorunu da aynı şekilde uzun yıllar sürecek bir olgu olarak gündemde kalmaya devam edecektir.

Düzensiz göç sorunun çözümü için; hem hedef olarak seçilen gelişmiş ülkelerin hem göçe sebebiyet veren kaynak ülkelerin sorumlulukları bulunmaktadır. Kaynak ülkelerin, insanları göçe zorlayan insan kaynaklı (savaş, şiddet hareketleri, ekonomik gerekçeler vb.) sorunları azaltmaya yönelik politikaları hayata geçirmesi gerekirken, gelişmiş Batı ülkelerinin ise kaynak ülkelerde düzensiz göçe sebep olan durumları besleyici etki yapan desteklerden kaçınması gerektiği düşünülmektedir. Düzensiz göçün gerçekten önlenmesi isteniyorsa, göç eden insanların ekonomik ve sosyal refahını artırmanın yanı sıra bu faaliyetlerin belli planlar dâhilinde ilan edilmiş yol haritaları üzerinden yapılması ve planların uygulanması konusunda da kararlı bir duruş sergilenmesi gerektiği kanısına varılmıştır. Bunun için de, küresel çapta etkili kurumlara sahip olunması bir zorunluluktur. Ancak, günümüzde buna aday olabilecek (BM gibi) uluslararası kurumların düzenleyici olmaktan ve olayların çözümüne katkı sağlamaktan fazlasıyla uzak olduğu değerlendirilmektedir. Oysa siyasi etkiden uzak ve etki edici bir yaptırım gücüne sahip bir BM yapısının kurgulanarak olaylara müdahale edilmesinin sağlanmasının, günümüzde yaşanan problemlerin bir kısmını çözebileceğini düşünmek yanlış olmayacaktır.

KAYNAKÇA

- Abacı Yıldız, C. (2019). Suriye kaynaklı göç ekseninde Türk göç mevzuatının tarihsel açıdan yeniden değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(43), 237-266.
- Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen göç* (3. Baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Adıgüzel, Y. (2020). *Göç sosyolojisi* (4. Basım). Ankara: Nobel Yayın, Ankara.
- Akçadağ, E. (2012). *Yasadışı göç ve Türkiye* (1. Basım). Ankara: BİLGESAM.
- Akıllıoğlu, T. (1989). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve iç hukukumuz. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 44(3), 155-173.
- Aktaş, M. E. (2021). *Türkiye'nin göç politikası ve 2011 sonrası Suriyeli kitlesel göçün sosyo-ekonomik etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Alaca, F. ve Albak, A. (2020). Göç ve eğitim: Suriyeli sığınmacılara yönelik bir inceleme. *Anadolu Türk Eğitim Dergisi*, 2(2), 128-144.
- Alpes, M. J., Tunaboşlu, S. & Van Liempt, I. (2017, 3 May). *Human rights violations by design: Eu-Turkey statement prioritises returns from greece over access to asylum* Retrieved from: <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/359176>.
- Arı, T. (2012). *Geçmişten günümüze Orta Doğu* (Siyaset, savaş ve diplomasi) (1. Basım). İstanbul: MKM Yayınları.
- Banulescu-Bogdan, N. & Fratzke, S. (2015). Bağlam içinde Avrupa'nın göç krizi: Neden şimdi ve sırada ne var. *Migration Policy Institute*, 24, 10-15.
- Barişik, S. (2020). Göç kavramı, tanımı, ve türleri. *Sabah Gazetesi*, 2-3.
- Bartram, D. (2019). *Göç Meselesinde temel kavramlar* (2. Baskı). Ankara: Hece Yayınları.
- Batsaikhan, U., Darvas, Z., & Raposo, I. G. (2018, 2 September). *People on the move: migration and mobility in the European Union*. Retrieved from: <https://www.euroguidance.eu/people-on-the-move-migration-and-mobility-in-the-european-union-2018>.

- Battır, O. (2020). *Dünden bugüne uluslararası göç: Kuram, algı ve siyasa* (1. Baskı). Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Baykal, S. ve Yılmaz, L. (2020). Yabancılar ve uluslararası koruma kanunu ile göç idaresi bağlamında Türkiye'nin yeni göç siyaseti. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 633-652.
- Berti, B. (2015). The Syrian refugee crisis: Regional and human security implications. *Strategic Assessment*, 17(4), 41-53.
- Berting, J. (2014). *Siyasi kriz çağında yaşamak* (İnaç, H. Çev.). İstanbul: Ka Kitap.
- (2018). *Kimlik siyaseti* (İnaç, H. Çev.). İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Bilgin, P. (2005). Uluslararası ilişkiler çalışmalarında "Merkez-Çevre": Türkiye nerede? *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2(6), 3-14.
- Bingöl, O. (2013). Arap Baharı ve Orta Doğu: Çok eksenli güç mücadelesinde denge arayışları. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 8(2), 25-49.
- Birinci, G. (2017). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin kısa tarihi I: Milletler Cemiyeti'nden Birleşmiş Milletler'e. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 7(2), 50-81.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği. (2022, 11 Aralık). *Mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin sözleşme*. Erişim Adresi: <https://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf>.
- Birleşmiş Milletler. (1948, 12 March). *İnsan hakları komisyonu*, Erişim Adresi: <https://www.ihd.org.tr/insan-haklari-evrensel-beyannames/>.
- Black, R., vd. (2011). The effect of environmental change on human migration. *Global Environmental Change*, 21(1), 3-11.
- Böhning, W. R. (1983). International Migration: a suggested typology. *International Labour Review*, 122, 641-650.
- Boli, J., & Lechner F. (2001, 2 April). *Globalization theories: World – system theory. social theory*. Retrieved from: <https://study.com/learn/lesson/world-systems-theory-wallerstein.html>.
- Borjas, G. J. (2014). *Immigration economics* (1st ed). London: Harvard University Press.

- Boswell, C. (2003). The external dimension of EU immigration and asylum policy. *International Affairs*, 79(3), 619-638.
- Bovens, L., Chatkupt, C., & Smead, L. (2011). Measuring common standards and equal responsibility-sharing in EU asylum outcome data. *European Union Politics*, 13(1), 70-93.
- Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 67-91.
- Çalışkan, A. (2021). Uluslararası göçün karşılaştırmalı bir analizi: Göçmen kaçakçılığı suçu üzerine tespitler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(42), 1187-1207.
- Canan, K. (2009). Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Türk kamu. *Celal Bayar Üniversitesi Dergisi*, 16(1), 140-171.
- Carling, J., & Collins, F. (2018). Aspiration, desire and drivers of migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(6), 909–926.
- Castles, S., & Miller, M. J. (1998). *The age of migration: International population movements in the modern world* (2st. Ed.). Palgrave Macmillan.
- Chetail, V. (2017). The Architecture of International Migration Law: A Deconstructivist Design of Complexity and Contradiction. *American Journal of International Law*, 111, 18-23.
- Çicekli, B. (1998). *The Legal position of Turkish immigrants in the European Union: A comparison of the legal reception and status of Turkish immigrants in Germany*. London: The Netherlands and the UK Press.
- Collet, E., & Ahad, A. (2017). *EU migration partnerships: A work in progress* (1 st ed.). Brussels: Migration Policy Institute.
- Convey, A., & Kupiszewski, M. (1995). Keeping up with Schengen: Migration and policy in the European Union. *International Migration Review*, 29(4), 939-963.
- Cummings, C., Pacitto, J., Lauro, D., & Foresti, M. (2015). *Why people move: understanding the drivers and trends of migration to Europe* (1 st ed.). London: Overseas Development Institute.

- Cuschieri M. A. (2007). *Europe's migration policy towards the mediterranean: the need of reconstruction of policy-making*. London: Center for European Integration Studies.
- Delanty, G. (2013). *Avrupa'nın icadı* (H. İnaç, Çev.). Ankara: Adres Yayınları.
- Demir, H. (2020). Göçün nedenleri ve sosyoekonomik etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 11, 79-89.
- Develi, E. (2017). 21. Yüzyılda göç olgusu uluslararası göç teorilerinin ekonomi politiği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 15, 1343-1353.
- Diaz-Printz, J., & Çuhadar, E. (2022, 15 April). *To sustain hopes for peace in ukraine keep an eye on Turkey*. Retrieved from: <https://www.usip.org/publications/2022/04/sustain-hopespeace-ukraine-keep-eye-turkey>.
- Dimitriadi, A. (2016, 13 March). *The impact of the EU-Turkey statement on protection and reception: The case of Greece*. Retrieved from: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/de/MEMO_16_1664.
- Doğan, İ. (2018). *Göç ve kültür* (1. Basım). Bursa: BKM Kitap Kırtasiye Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Dowty, A., & Loescher, G. (1996). Refugee flows as grounds for international action. *International Security*, 21(1), 43–71.
- Duruel, M. (2017). Avrupa Birliği göç politikası ve kitlesel göç akınları karşısındaki durumu. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 1-12.
- Edo, A., Ragot, L., Rapoport, H., Sardoschau, S., & Steinmayr, A. (2018). *The effects of immigration in developed countries: Insights from recent economic research* (No. 05). EconPol Policy Report.
- Engbersen, G., & der Leun, J. (1998). Illegality and criminality: The differential opportunity structure of undocumented immigrants. In K. Koser & H. Lutz (Eds) *The new migration in europe: Social constructions and social realities*. London: Macmillan.
- Eren, E. Y. (2021). *Mülteci hukukunda geçici koruma* (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Ergun, C. (2016). Göçün toplumsal ve mekansal yapı üzerindeki etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 21(4), 1347-1359.
- European Commission. (2016, 15 May). *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, and the European Investment Bank on establishing a new Partnership Framework with third countries under the European Agenda on Migration*. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0385>.
- European Council. (2016, 15 May). *EU-Turkey Statement*. Retrieved from: https://www.migrationpolicy.org/programs/moving-europe-beyond-crisis?gclid=EAIaIQobChMI97UmZWk_QIVQvgYCh0L2wR_EAAYASAAEgLprPD_BwE.
- Fansa, M. (2021). Kimim ben: Göçmen, sığınmacı, mülteci, yabancı, vatansız ve geçici koruma: Türkiye'deki Suriyeliler. *Hatay Mustafa kemal Üniversitesi, İFD Dergisi*, 4(2), 289-306.
- Feller, E. (2001). The evolution of the international refugee protection regime. *Wash. UJL & Pol'y*, 5, 129-140.
- Form, E. (2020, 10 December). *What is the difference between Immigration and Emigration*. Retrieved from: <https://imperiallegal.com/media/articles/emigration-immigration-and-migration-what-are-the-differences/>.
- Fragomen, A. T. (1970). The refugee: A problem of definition. *Journal of International Law*, 3, 45-69.
- Global Migration Group (GMG). (2008, 10 January). *International Migration and Human Rights*. Retrieved from: https://www.migrationpolicy.org/programs/migration-information-source/country-resources?gclid=EAIaIQobChMIs-3AnZak_QIVFmIYCh0xxQVwEAAYAyAAEgKsH_D_BwE.
- Gökalp-Aras, N. E. (2021). *The European Union's externalisation policy in the field of migration and Asylum: Turkey as a case study*. Global Migration: Consequences and Responses.
- Goodman, S. W., & Schimmelfennig, F. (2019). Migration: a step too far for the contemporary global order? *Journal of European Public Policy*, 3, 1103-1113.

- Güleç, C. (2015). Avrupa Birliği'nin göç politikaları ve Türkiye'ye yansımaları. *TESAM Akademi Dergisi*, 2(2), 81-100.
- Günay, E. (2020). Modern çağ toplumlarının geleneksel sosyal statüleri, yeni doğan ekonomik sınıfları ile modern çağın ekonomik kurumları, yeni sosyal ve ekonomik düzeni. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(3), 827-840.
- Güvenç, B. (2017). Kavimler göçü ve batı roma imparatorluğu'nun çöküşü. *Gaziantep Üniversitesi Dergisi*, 5, 629-639.
- Hathaway, J.C. (1990). A reconsideration of the underlying premise of refugee law. *Harvard International Law Journal*, 31, 129-183.
- Haviland, W. (2002). *Kültürel antropoloji* (H. İnaç, Çev.). (. Basım). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Hollifield, J. F. (1992). Migration and international relations: Cooperation and control in the European Community. *The International Migration Review*, 26(2), 568-595.
- Human Rights Watch. (2011, 3 May). *Crimes against Humanity by Syrian Security Forces*. Retrieved from: https://www.ohchr.org/en/ohchr_homepage?gclid=EAIaIQobChMI2Zue_Zak_QIV0EeRBR2EMgcTEAAYASAAEgIqRvD_BwE.
- Hürriyet Daily News. (2020, 15 May). *Turkey becomes major east-west energy corridor: VP*. Retrieved from: <https://www.hurriyetdailynews.com/turkey-becomes-major-east-westenergy-corridor-vp-150493>.
- Icduygu, A. & Yukseker, D. (2012). Rethinking transit migration in Turkey: Reality and re-presentation in the creation of a migratory phenomenon. *Population Space and Place*, 18, 441-456.
- İnaç, H. (2003). Makro toplumsal kuramlar açısından postmodernizm. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 341-351.
- (2004). Identity problems of Turkey during the European union integration process. *Journal of Economic and Social Research*, 6(2), 33-62.
- (2005). *Türkiye'nin kimlik problemleri* (1. Basım). Ankara: Adres Yayınları.

- (2007). Rethinking democracy and governance in the EU. *Journal of Academic Studies*, 9(23), 1-31.
- (2014). Çağımızın toplumsal algısını temsil eden parametrelerden kimlik, kültür ve uygarlık kavramlarının sosyo-politik analizi. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 35-57.
- (2017). *Faşizmin ve sosyalizmin sosyo-politik kökenleri* (2. Baskı). İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- (2021). *Uluslararası güvenlik, yeni dünya düzeni ve Türkiye* (1. Basım). İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- İnaç, H. ve Erdoğan, S. (2006). Postmodern Dönemde kamu yönetimi algısı ve kamusal alan tartışmaları. *Akademik Bakış: Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi Celalabad*, 9, 1-16.
- International Organization For Migration,. (2020, May 27). *Mediterranean Migrant Arrivals*. Retrieved from: https://www.migrationpolicy.org/programs/moving-europe-beyond-crisis?gclid=EAIaIQobChMIjqP9lKOk_QIVA2AYCh3LqAmBEAAYASAAEgLxwvD_BwE.
- Işık, C. (2020). Yönetimsellik yaklaşımı çerçevesinde Türkiye. *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Dergisi*, 4(6), 1-12.
- Işıқтаş, B. (2015). Avrupa'da devrimler çağında toplumsal değişim, kültür ve müzik yaşamına dair notlar. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 6-31.
- Jean-Dominique, G. (2015). The challenge of illegal immigration in the mediterranean. *Journal of European Issues*, 352, 1-5.
- Joppke, C., & Morawska, E. (2002). *Toward assimilation and citizenship: Immigrants in liberal nation-states* (1st ed.). London: Springer Press.
- Kabakcı, E. (2021, 15 Haziran). *Güvenli üçüncü ülke*. Erişim Adresi: <https://jeanmonnet.law.bilkent.edu.tr/wp-content/uploads/2021/01/LAW482-Guvenli-Ucuncu-Ulke-Odevi-Final.pdf>.
- Kaplan, Y. (2004). Avrupa Birliği'nin iltica taleplerinin kabulü ve yetki konusuna ilişkin yeni standartları. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(1-2), 477-496.

- Karadeli, C. (2014). Ortaçağ'dan günümüze Ukrayna kısa tarihi. In H. Çomak & Z. Yıldırım (Eds.), *Uluslararası politikada Ukrayna krizi*, (ss. 1-17). İstanbul: Beta Yayınları.
- Karakaya, H. (2020). Riskler ve fırsatlar bağlamında tarihte ve günümüzde göç ve göçmenler. *Ekev Akademi Dergisi*, 84, 338-350.
- Karataş, İ. (2019). Avrupa'da popülist partilerin yükselişi; Hollanda'da PVV örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 28-42.
- Kaygusuz, D. (2021). Uluslararası ilişkilerde göç olgusu ve göçün güvenlikleştirilmesi. *Akademik Düşünce Dergisi*, 3, 61-70.
- Khalilzad, Z., Lesser, I. O., & Larrabee, F. S. (2000). *The future of Turkish-Western Relations: Toward a strategic plan*. Rand Corp Santa Monica Ca.
- Kıraç, S. & İlhan, B. (2010). Avrupa Birliği oluşum süreci ve ortak politikalar. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(188), 191 – 201.
- Kubicek, P. (2008). *The history of Ukraine* (1 st ed.). Westport: Greenwood Press.
- Küçükkalay, M. (1997). Endüstri devrimi ve ekonomik sonuçları analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2(2), 51-68.
- Lentini, E. J. (1985). The definition of refugee in international law: Proposals for the future. *Third World Law Journal*, 5(2), 183-198.
- Lewis, C. (2005). UNHCR's contribution to the development of international refugee law: Its foundations and evolution. *International Journal of Refugee Law*, 17(1), 67-90.
- Massey, D., vd. (1993). Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431-466.
- Moore, J. W. (2003). The modern world-system as environmental history? Ecology and the rise of capitalism. *Theory & Society*, 32(3), 307-377.
- Newton, K. (2019). *International relations and world politics*. London: Scientific e-Resources.
- Oğurlu, E. (2008). Lizbon Antlaşması'ndan sonra Avrupa Birliği. *Avrasya Etüdüleri*, 34, 7-33.

- Öksüz, S. (2019). *Nedenleri ve sonuçları bakımından Türkiye 'de düzensiz göç: 2000-2015 yılları arasında bir değerlendirme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öngel, V. (2021). *Sosyal bilimlerde göç* (1. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ostrand, N. (2015). The syrian refugee crisis: A comparison of responses by Germany, Sweden, the United Kingdom, and the United States. *Journal on Migration and Human Security*, 3(3), 255–279.
- Özcan, M. (2005). *Avrupa Birliği sığınma hukuku, ortak bir sığınma hukukunun ortaya çıkışı* (1. Basım). Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu.
- Özşavli, H. (2014). *Lübnan Ermenleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Reçber, K. (2004). Kopenhag zirvesi sonuç bildirgesinin Türkiye Cumhuriyeti-Avrupa Birliği ilişkileri itibariyle değerlendirmesi. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 31, 59–79.
- Sachs, J. D. (2016). *Towards an international migration regime*. Allied Social Science Associations Conference, San Francisco, US.
- Samaha, N. (2015, 10 May). *Why are Lebanon's palestinians leaving for Europe?* Retrieved from: aljazeera.com/news/2015/12/3/why-are-lebanons-palestinians-leaving-for-europe
- Şan, M. K., & Tzampaz, S. (2021). Asimilasyonculuk sonrası dönemde asimilasyon. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 16(2), 63-81.
- Selin, D. (2021). Uluslararası göç olgusu ve “Arap Baharı” sürecinde değişime uğrayan Avrupa. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 7(1), 68-84.
- Semercioğlu H. (2016). Ukrayna krizi bağlamında AB-Rusya ilişkilerinin ekonomi politikası. *EUL Journal of Social Sciences*, 7(2), 188-202.
- Şemşit, S. (2018). Avrupa Birliği politikaları bağlamında uluslararası göç olgusu ve türleri: Kavramsal bakış. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 25(1), 269-289.
- Tepealtı, F. (2020). *Avrupa Birliği'nin göç politikaları ve Türkiye* (1. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Terzi, E. (2012). Türkiye`de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerleri. *Kafkas Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3(3), 165-180.
- Tokol, A. (2022), Göçmen işçiler ve sendikalar: sosyal haklar ve iklimler bağlamda sendikal stratejiler. *Çalışma ve Toplum*, 4(75), 2509-2548.
- Töre, N. (2016). *Uluslararası göç hukuku* (1. Basım). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Tutar, A. E., İnaç, H. ve Güner, Ü. (2006), Dış kaynak kullanımının (Outsourcing) makroekonomik etkileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 279-296.
- Uçarol, R. (2019). *Siyasi tarih* (11. Baskı). İstanbul: Der Yayınları.
- UNHCR Turkey. (2021, 15 May). *Alternatives to Camp* Retrieved from: <https://www.unhcr.org/tr/en/camp-support>.
- (2021, 18 May). *Temporary protection in Turkey*. Retrieved from: <https://help.unhcr.org/turkey/information-for-syrians/temporary-protection-in-turkey/>.
- UNHCR. (2021). *Syria Regional Refugee Response, Refugees and Asylum Seekers in Turkey*. Retrieved from: https://disasterphilanthropy.org/disasters/2023-turkey-syria-earthquake/?gclid=EAiaIQobChMI0pfCjqik_QIVpwZ7Ch2IhQCwEAAYASAAEgKK1PD_BwE.
- Urk, M. (2020). Göç ve insan hakları. *Maltepe Üniversitesi Dergisi*, 3(4), 108-119.
- Weiner, M. (2013). Security, stability, and international migration. *International Security*, 8, 103-109.
- Wimalaratana, W. (2016). International migration and migration theories. *Social Affairs*, 1(5), 13-32.
- Wohlfeld, M. (2014). Is migration A security issue?. *Mediterranean Academy of Diplomatic Studies*, 68(6), 61-77.
- Yanik, L. K. (2015). Liberalizm: Bir yazın değerlendirmesi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 12(46), 34-55.
- Yazıcı, B. (2018). *Göç yuvası kalıntıları, Bulgaristan ve Yunanistan'daki Türk diasporalarının sosyo-politik analizi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

- Yiğit, M. İnaç, H. ve Güner, Ü. (2007). Genişleme, mali yardım ve ekonomik büyüme perspektiflerinden AB'nin ilk dört genişlemesinin analizi. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(2), 81-96.
- Yıldırım, Y. (2011). İsrail-Filistin sorununda iki devletli çözüm. *Ulusal Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(41), 3844-3865.
- Zorlu, M. (2020). Yasa dışı göçle mücadele bağlamında Avrupa birliği ve Türkiye politikalarının karşılaştırması. *Ortaoğu Etütleri*, 12(2), 325-348.

DİZİN

-A-

Arap Baharı, 9

Avrupa, 78

Avrupa Birliği, v, vii, 2, 3, 9, 11, 20, 27,
28, 29, 30, 31, 32, 36, 38, 42, 45, 46,
47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 58, 59,
60, 61, 62, 63, 67, 69, 82, 83**-E-**

Ekonomik Göçmen, 21

Entegrasyon, 23, 25, 47

-G-Göç, v, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15, 17,
20, 25, 32, 34, 35, 36, 41, 47, 48, 63,
75, 78, 84

Göç Hareketi, 1, 23

Göçmen, viii, 1, 5, 9, 11, 12, 13, 16, 17,
18, 19, 21, 22, 26, 32, 34, 36, 38, 43,
44, 49, 50, 60, 63, 64, 66, 67, 69

Gurbetçi, 16, 18, 19

Güvenli Ülke, 21

-İ-

İnsan Hakları, 6, 76

-L-

Liberal Tutum, 32

Liberalizm, 1, 33

Liberter Tutum, 32

-M-Mülteci, vii, viii, 1, 9, 19, 21, 26, 27,
30, 31, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 60, 62,
63, 66, 67, 68, 69**-S-**

Savaş, v, 27, 38

Sığınmacı, 5, 20, 21, 27, 59, 66

Suriye, v, vii, 2, 3, 9, 26, 27, 29, 30, 45,
46, 47, 51, 52, 53, 54, 55, 58, 61, 62,
68, 69

Suriye Krizi, 52, 53, 55, 58, 59, 61

-T-Türkiye, v, viii, 1, 2, 3, 9, 13, 23, 25,
27, 28, 29, 30, 31, 32, 43, 44, 47, 49,
76, 83**-U-**Ukrayna, v, 2, 3, 9, 50, 59, 60, 61, 62,
63, 64, 67, 69, 81, 83**-Y-**

Yasadışı Göç, 11, 18